

REPUBLIKA SRBIJA

VLADA REPUBLIKE SRBIJE

PROSTORNI PLAN
PODRUČJA IZVORIŠTA VODOSNABDEVANJA
REGIONALNOG PODSISTEMA "RZAV"

Beograd, 2004. godine

SADRŽAJ

PROSTORNOG PLANA PODRUČJA IZVORIŠTA VODOSNABDEVANJA REGIONALNOG PODSISTEMA "RZAV"

Tekstualni deo

	Str.
OPŠTI DEO	4
I POLAZNE OSNOVE	5
1. OPIS GRANICA PODRUČJA PROSTORNOG PLANA	5
1.1. Granice i obuhvat područja Prostornog plana	5
1.2. Granice i obuhvat zona zaštite izvorišta	6
2. USLOVI I SMERNICE IZ PLANSKIH DOKUMENATA VIŠEG REDA	9
3. SKRAĆENI PRIKAZ POSTOJEĆEG STANJA	10
4. OSNOVNI POTENCIJALI I OGRANIČENJA RAZVOJA	11
II CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA	12
1. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI	12
2. CILJEVI RAZVOJA PO POJEDINIM OBLASTIMA	13
III PRAVILA KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PLANSKOG PODRUČJA	14
1. PLANSKO REŠENJE REGIONALNOG PODSISTEMA VODOSNABDEVANJA "RZAV"	14
1.1. Konfiguracija regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav" na području Prostornog plana	14
1.2. Konfiguracija podsistema "Rzav" u fazi povezivanja sa podsistemom "Uvac"	16
1.3. Konfiguracija sistema "Rzav" - "Uvac" - "Lim"	16
1.4. Konfiguracija objekata regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav" izvan područja Prostornog plana	16
1.5. Dinamika realizacije objekata regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav"	16
2. REŽIMI KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA	18
2.1. Prostori za izgradnju objekata podsistema "Rzav"	18
2.2. Zona neposredne zaštite izvorišta	18
2.3. Područje uže zone zaštite izvorišta	18
2.4. Područje šire zone zaštite izvorišta	18
2.5. Područje izvan šire zone zaštite	19
3. KORIŠĆENJE I UREĐENJE POLJOPRIVREDNOG, ŠUMSKOG I VODNOG ZEMLJIŠTA	19
3.1. Režimi korišćenja	19
3.2. Smernice za razvoj poljoprivrede	20
3.3. Smernice za korišćenje i uređenje šuma	20
3.4. Smernice za korišćenje i uređenje vodnog zemljišta	21
4. PROJEKCIJA STANOVNIŠTVA I RAZVOJ MREŽE NASELJA I CENTARA	21
4.1. Projekcija stanovništva	21
4.2. Razvoj mreže naselja i centara	23
5. RAZVOJ TURIZMA I UREĐENJE TURISTIČKIH PODRUČJA	23
5.1. Osnova dugoročne organizacije prostora za turizam	23
5.2. Dugoročni program i organizacija turističke ponude	24
5.3. Rekapitulacija kapaciteta turističkog smeštaja	27
6. PROSTORNI RAZVOJ, RAZMEŠTAJ I KORIŠĆENJE INFRASTRUKTURNIH SISTEMA	27
6.1. Putna infrastruktura	27
6.2. Hidrotehnička infrastruktura	29
6.3. Elektroenergetska mreža i objekti	31
6.4. Telekomunikaciona mreža	33
7. PRAVILA IZGRADNJE I UREĐENJA GRAĐEVINSKIH PROSTORA	33
7.1. Smernice za donošenje pravila korišćenja i uređenja područja	33
7.2. Opšta pravila parcelacije i regulacije	34
7.3. Osnovna pravila komunalnog opremanja i uređenja naselja	34
7.4. Pravila za raseljavanje domaćinstava	35
8. ZAŠTITA PRIRODNIH DOBARA I VREDNOSTI	35
9. ZAŠTITA NEPOKRETNIH KULTURNIH DOBARA	38
10. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	40
10.1. Mere zaštite životne sredine u fazi izgradnje podsistema	40
10.2. Mere zaštite životne sredine u toku eksploatacije podsistema	40
10.3. Mere za praćenje stanja životne sredine	41
11. ZAŠTITA OD AKCIDENATA, ELEMENTARNIH NEPOGODA I OBEZBEĐENJE INTERESA ZA ODBRANU ZEMLJE	41

12. BILANS PLANIRANE NAMENE PROSTORA	42
IV IMPLEMENTACIJA PROSTORNOG RAZVOJA	43
1. PRIORITETNE AKTIVNOSTI I PRVA ETAPA OSTVARIVANJA PROSTORNOG PLANA	43
2. UČESNICI U IMPLEMENTACIJI PROSTORNOG PLANA	45
3. MERE I INSTRUMENTI ZA IMPLEMENTACIJU PROSTORNOG PLANA	46
3.1. Mere i instrumenti različitih politika	46
3.2. Kompenzacije za ograničenja u razvoju	48
3.3. Razrada i sprovođenje Prostornog plan u drugim planovima i programima	49
3.4. Podrške implementaciji Prostornog plana	50

Referalne karte Prostornog plana

Referalna karta broj 1.	Namena prostora	1:50 000
Referalna karta broj 2.	Naselja i infrastruktura	1:50 000
Referalna karta broj 3.	Prirodna dobra, kulturna dobra i turizam	1:50 000

PROSTORNI PLAN PODRUČJA IZVORIŠTA VODOSNABDEVANJA REGIONALNOG PODSISTEMA "RZAV" (tekstualni deo)

OPŠTI DEO

Prostorni plan područja izvorišta vodosnabdevanja regionalnog podsistema "Rzav" (u daljem tekstu: **Prostorni plan**) je urađen na osnovu Odluke o izradi Prostornog plana ("Službeni glasnik RS", broj 42/99) i Programa za izradu Prostornog plana, koji je verifikovan 29.04.1998. godine od strane Komisije za stručnu kontrolu prostornih planova Ministarstva građevina.

Usklađivanje Prostornog plana sa odredbama Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/2003) i Pravilnika o sadržini i izradi planskih dokumenata ("Službeni glasnik RS", broj 60/2003) izvršeno je u skladu sa instrukcijom Ministarstva urbanizma i građevina (broj 350-01-580/2002-03 od 23.12.2002. godine) i Izveštajem Komisije za stručnu kontrolu i javni uvid predloga Prostornog plana (broj 350-148/2004-01 od 19.03.2004. godine, broj 350-337/2004-01 od 21.05.2004. godine i broj 350-560/2004-01 od 06.08.2004.godine).

Razrada Prostornog plana na nivou regulacionog plana predviđena Programom za izradu Prostornog plana okončaće se prema instrukciji Ministarstva urbanizma i građevina (broj 350-01-580/98-03 od 19.02.25.02.2003. godine), po donošenju Prostornog plana.

Prostorni plan je zasnovan na Prostornom planu Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 13/96) i Vodoprivrednoj osnovi Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 11/02) kojima je utvrđeno plansko rešenje za Zapadnomoravsko-rzavski regionalni sistem za snabdevanje stanovništva vodom - podsistem "Rzav", sa planiranim akumulacijama "Svračkovo", "Roge" i "Orlovača" na reci Veliki Rzav i prevođenjem voda iz sliva reke Uvac u sliv Velikog Rzava.

Podsistem "Rzav", sa planiranom akumulacijom "Svračkovo", obezbediće do 2008. godine uvećanje postojećeg prosečnog godišnjeg kapaciteta vodosnabdevanja sa 650 na 1200 l/s čiste vode, uz 97 % vremenske i 100 % količinske obezbeđenosti. U daljim fazama razvoja planirani objekti podsistema obezbeđuju: (a) uvećanje kapaciteta vodosnabdevanja na 2300 l/s čiste vode, (b) proizvodnju elektroenergije od oko 82,2 GWh/god., i (v) višegodišnje regulisanje protoka i popravljavanje vodnog režima u nizvodnom delu rečnog sistema Zapadne i Velike Morave.

Prostorni plan obuhvata površinu od 437,27 km², na delu teritorija opština Arilje, Ivanjica, Nova Varoš, Požega, Užice i Čajetina.

Prostorni plan se donosi za period do 2014. godine, sa elementima za implementaciju Prostornog plana za period do 2008. godine.

Prostorni plan sadrži:

- **Tekstuelni deo** sa sledećim osnovnim sadržajem: I Polazne osnove; II Ciljevi prostornog razvoja; III Pravila korišćenja, uređenja i zaštite planskog područja; i IV Implementacija prostornog plana;
- **Grafički deo** sa prikazom planskih rešenja u razmeri 1:50 000: Referalna karta broj 1: Posebna namena prostora; Referalna karta broj 2: Naselja i infrastruktura; i Referalna karta broj 3: Prirodna dobra, kulturna dobra i turizam.
- **Analitičko-dokumentacionu osnovu** Prostornog plana, kao zaseban elaborat u skladu sa članom 50. Pravilnika o sadržini i izradi planskih dokumenata.

I POLAZNE OSNOVE

1. OPIS GRANICA PODRUČJA PROSTORNOG PLANA

(Referalna karta br. 1)

Granice Prostornog plana, odnosno područja posebne namene i zona zaštite izvorišta, određene su referalnim kartama Prostornog plana i opisno, prema situaciji na TK 50, razmere 1:50 000 (listovi: Titovo Užice 528/ 1, 2, 3, 4, i Čačak 529/ 3). U slučaju međusobnog neslaganja merodavna je situacija u prikazima referalnih karata.

1.1. Granica i obuhvat područja Prostornog plana

Granica Prostornog plana : opis granice započinje od uzvišenja "Ljubina stena" (kota 619 m) južno od krune brane "Svračkovo", u KO Svračkovo, odakle nastavlja u pravcu jugozapada duž vododelnice Malog i Velikog Rzava.

Granica prati vododelnicu u pravcu lokalnih uzvišenja "Venac" i "Jankovo brdo", nastavlja duž trase lokalnog grebenskog puta preko lokaliteta "Jarčište" i "Čava" (k. 922 m), između zaseoka G. Severovo i Miličevići (KO Kruščica). Dalje, granica nastavlja ka jugu, duž grebena u pravcu lokaliteta "Čuvik" (k. 905 m) i lokalnog uzvišenja (k. 918 m), do prevoja na lokalitetu "Razložina". Od prevoja, granica nastavlja preko lokalnog uzvišenja sa kotom 812 m do uzvišenja "Veliko brdo" (k. 1013 m), gde skreće ka jugoistoku u pravcu zaseoka Pantići do "Rizinog brda" (k. 1007 m), zatim skreće ka jugu u pravcu raskrsnice kod zaseoka Nikolići (KO Bjeluša), nastavlja u pravcu uzvišenja "Sivoš" (k. 1113 m) i "Smrdan" (k. 1075 m), gde prati lokalni put do zaseoka Stamenići i dalje do uzvišenja (k. 111 m), gde skreće ka istoku u pravcu uzvišenja "Mala Čava", odakle prati greben u pravcu uzvišenja "Velika Čava" (k. 1371 m) - kota 1330 m - "Veliko Prisoje" (kota 1212 m) - "Klekov vrh" (k. 1357 m) - "Češalj" (k. 1381 m), gde skreće ka jugu u pravcu uzvišenja "Mučanj" (k. 1532 m) i preko lokaliteta "Opaljene stene" ka uzvišenju "Crna stena" (k. 1212 m) i "Karađorđev šanac" (k. 1387 m), gde skreće ka zapadu u pravcu kote 1431 m na lokalitetu "Čemernica", prati greben duž lokalnih uzvišenja "Javorić" (k. 148 m) - "Karaula" (k. 138 m) - "Žedna glava" (k. 1439 m) - lokalitet "Šteke", odakle nastavlja ka zapadu, prati trasu lokalnog puta postepeno skrećući ka severu do uzvišenja "Biočinsko brdo" (k. 1320 m) i dalje ka uzvišenju "Vrhovi" do puta između sela Močioći i Jasenovo, skreće ka zapadu u pravcu uzvišenja "Bele glave" (k. 1339 m), odakle prati trasu lokalnog, grebenskog, puta u pravcu uzvišenja "Slovića vrh" (k. 1339 m) - "Raškovićevo brdo" (k. 1279 m) - "Prlo" (k. 131 m) - "Karaula" (k. 134 m) - "Čuletina" (k. 1433 m), skreće ka severu duž grebena, u pravcu uzvišenja "Brijač" (k. 148 m) gde skreće ka severozapadu u pravcu lokalnog prevoja i dalje ka morfološkom sedlu, istočno od uzvišenja "Medveđe brdo" (k. 1389 m), gde skreće ka severu u pravcu lokaliteta "Svijetnjak" i dalje duž grebena sa kotom 135 m - "Lisičine" (k. 1299 m) - prevoj "Dacova previja" - "Nevolja" (k. 1354 m) - "Čigota" (k. 1422 m) - kota 1350 m - lokalitet "Glavica" - kota 1411 m - lokalitet "Konjoder" (k. 1337 m) - "Čuker" (k. 1359 m) - lokalitet "Nikolin grob" - skreće ka severozapadu u pravcu uzvišenja sa kotom 1149 m, gde sa njegove istočne strane od kote 1130 m skreće ka severu u pravcu lokaliteta "Zmijinjak", i dalje ka uzvišenju "Glavudža" (k. 1082 m), gde skreće ka severoistoku u pravcu uzvišenja "Vranjevina" (k. 1072 m) i "Crni vrh" (k. 1175 m) do grebena na lokalitetu "Gradine", gde skreće ka istoku, u pravcu kote 1154 m i uzvišenja "Čokelj" (k. 1028 m), gde skreće ka jugu, prati trasu regionalnog puta R-230 do kote 1040 m, kod zaseoka Jeremići skreće ka severoistoku u pravcu uzvišenja "Pjevčak" (k. 1039 m) i dalje po grebenu u pravcu uzvišenja "Jankovo brdo" - "Lupoglav" (k. 1003 m) - do lokalnog uzvišenja jugoistočno od lokaliteta "Veliko brdo" (k. 953 m), gde skreće ka jugu, a potom ka istoku do prevoja (k. 881 m), odakle nastavlja ka istoku oko 0,8 km, zatim skreće ka severoistoku preko lokaliteta "Tabovina" do regionalnog puta R-230, nastavlja uz trasu puta u pravcu severa, do lokaliteta "Hajdučki grobovi" i kote 783 m, gde skreće ka severoistoku, po trasi lokalnog puta, u pravcu zaseoka Jovanetići (KO Drežnik) gde se odvaja od puta u pravcu lokalnog uzvišenja "Visoka glava" (k. 806 m). Granica zatim skreće ka jugu, u pravcu uzvišenja "Andrića brdo" (k. 766 m), gde skreće ka istoku duž grebena, u pravcu uzvišenja "Lazovića brdo" (k. 810 m) - kota 798 m (kod zaseoka Zaboje) - "Gradina" (kota 931 m) - zaseok Markovići (KO Drežnik) - lokalitet "Vršeljak" - kota 749 m, nastavlja u pravcu severoistoka oko 0,7 km, zatim naglo skreće ka jugoistoku u pravcu lokaliteta "Česta" (k. 706 m) i dalje, zadržavajući osnovni pravac, nastavlja lokalnim grebenom u pravcu kote 796 m i lokalnog uzvišenja "Ravni krš" (k. 844 m), gde skreće ka jugu, do lokalnog puta kod zaseoka Gornje Selo (KO Svračkovo), prati trasu lokalnog puta ka zaseoku Donje Selo, u pravcu jugoistoka, u dužini od oko 0,9 km, zatim skreće ka jugozapadu, do platoa uz levi bok krune brane "Svračkovo", kreće ka istoku duž trase planiranog dalekovoda 10(35)kV, u pravcu postrojenja privremenog vodozahvata "Ševelj", do trase planiranog pristupnog puta, istočno od zaseoka D.Selo, skreće ka severu prateći trasu puta

do ponovnog ukrštanja sa planiranim dalekovodom zapadno od uzvišenja "Đurića kosa" (KO Vrane), odakle nastavlja ka istoku prateći trasu planiranog dalekovoda do privremenog vodozahvata "Ševelj", zatim obuhvatajući lokaciju postrojenja "Ševelj", skreće ka zapadu prateći levu obalu Velikog Rzava do ušća Malog Rzava, nastavlja uz levu stranu korita Malog Rzava do postojećeg mosta na regionalnom putu (R-228), nastavlja duž zapadne strane puta oko 50 m do stacionaže puta km 11+550, na mestu priključka planiranog pristupnog puta ka brani "Svračkovo", zatim skreće ka severozapadu duž trase planiranog puta i mosta preko Velikog Rzava, i nastavlja uzvodno duž leve obale Velikog Rzava do oko 250 m nizvodno od profila planirane brane "Svračkovo" gde prelazi na desnu obalsku stranu ka uzvišenju "Ljubina stena" koje predstavlja početnu opisnu tačku granice Prostornog plana.

Uzvodno od profila planirane brane "Svračkovo" granica Prostornog plana je određena morfološkom granicom sliva, koja ujedno predstavlja i granicu šire zone zaštite izvorišta.

U nizvodnom delu granica Prostornog plana je određena: građevinskim prostorom u podbranskom delu, koji obuhvata nizvodni deo nožice brane sa podbranskim objektima; i infrastrukturnim pojasom duž priobalja Velikog Rzava, koji formiraju pristupni put, cevovod sirove vode, dalekovod i TT kabl.

Područje Prostornog plana ukupne površine **437,27 km²**, čine sliv Velikog Rzava sa **436,83 km²** i vanslivni prostor sa **0,44 km²**.

Prostorni plan obuhvata sledeće katastarske opštine:

- 1) OPŠTINA ARILJE: (u slivu) cela katastarska opština Đedovac i deo katastarskih opština Bjeluša, Visoka, Severovo, Radoševo i Kruščica; (izvan sliva) deo katastarskih opština Grdoviće, Radobuđa, Vrane i Vigošte - Pogled.
- 2) OPŠTINA POŽEGA: deo katastarskih opština Roge i Svračkovo.
- 3) OPŠTINA UŽICE: cele katastarske opštine Skržuti i Ravni, i deo katastarskih opština Nikojevići, Drežnik i Zbojštica.
- 4) OPŠTINA IVANJICA: cela katastarska opština Močioci, i deo katastarskih opština Brezova, Preseka (sa Ravnom Gorom) i Maskova.
- 5) OPŠTINA NOVA VAROŠ: cela katastarska opština Bela Reka i deo katastarskih opština Jasenovo, Kučani, Negbina, Dragalica, Trudovo i Ojkovica.
- 6) OPŠTINA ČAJETINA: cele katastarske opštine Alin Potok, Trnava, Sirogojno, Čičkova, Drenova i Željine, i deo katastarskih opština Ljubiš, Gostilje, Čajetina, Mešnik i Rožanstvo.

Bilans površina prema teritorijalnom obuhvatu područja Prostornog plana dat je u sledećoj tabeli:

Tabela 1: Prostorni obuhvat područja Prostornog plana

TERITORIJA	Površina (km ²)		%
	Ukupno opština	Prostorni plan	
1. OPŠTINA ARILJE	349	67,00	19,2
2. OPŠTINA POŽEGA	427	20,77	4,86
3. OPŠTINA UŽICE	667	66,03	9,9
4. OPŠTINA IVANJICA	1.090	53,84	4,94
5. OPŠTINA NOVA VAROŠ	584	51,96	8,9
6. OPŠTINA ČAJETINA	647	177,67	27,46
UKUPNO:	3.764	437,27	11,62

1.2. Granice i obuhvat zona zaštite izvorišta

U delu Prostornog plana koji obuhvata sliv Velikog Rzava uspostavljaju se sledeće zone zaštite izvorišta:

- 1) **zona neposredne zaštite izvorišta** utvrđuje se duž uzvodnog oboda krune planiranih brana i u akvatoriji oko vodozahvatnog tornja (kule) na rastojanju od min. 20 m,
- 2) **uža zona zaštite izvorišta** utvrđuje se uzvodno od profila planiranih brana u pojasu širine 500 m oko akumulacija, računajući od obalske linije pri koti maksimalnog uspora u akumulaciji; kod određivanja granica uže zone sanitarne zaštite merodavne su sledeće kote uspora i stacionaže planiranih brana:

- akumulacija "Svračkovo" 421,7 m n.m. / st. km 9+300
- akumulacija "Roge" 513,3 m n.m. / st. km 17+500
- akumulacija "Orlovača" 582 m n.m. / st. km 33+000

Zona neposredne zaštite i uža zona zaštite uspostavljaju se sukcesivno, prema dinamici formiranja planiranih akumulacija.

- 3) **šira zona zaštite izvorišta** utvrđuje se na području sliva uzvodno od planirane brane "Svračkovo", u delu koji nije obuhvaćen neposrednom i užom zonom zaštite izvorišta, i to: od krune brane "Svračkovo" u ataru sela Svračkovo (opština Požega) granica šire zone zaštite pravolinijski dolazi do uzvišenja "Ljubina stena" (kota 619 m), odakle nastavlja duž morfološke vododelnice Malog i Velikog Rzava. Granica prati vododelnicu u pravcu lokalnih uzvišenja "Venac" i "Jankovo brdo", zatim prati trasu lokalnog grebenskog puta preko lokaliteta "Jarčište" i "Čava" (k. 922 m), između zaseoka G. Severovo i Miličevići (KO Kruščica). Dalje, granica nastavlja ka jugu, duž grebena u pravcu lokaliteta "Čuvik" (k. 905 m) i lokalnog uzvišenja (k. 918 m), do prevoja na lokalitetu "Razložina". Od prevoja, granica nastavlja preko lokalnog uzvišenja (k. 812 m) do uzvišenja "Veliko brdo" (k. 1013 m), gde skreće ka jugoistoku u pravcu zaseoka Pantići do "Rizinog brda" (k. 1007 m), zatim skreće ka jugu u pravcu raskrsnice kod zaseoka Nikolići (KO Bjeluša), nastavlja u pravcu uzvišenja "Sivoš" (k. 1113 m) i "Smrdan" (k. 1075 m), gde prati lokalni put do zaseoka Stamenjići i dalje do lokalnog uzvišenja (k. 1111 m), gde skreće ka istoku u pravcu uzvišenja "Mala Čava", odakle prati greben u pravcu uzvišenja "Velika Čava" (k. 1371 m) - kota 1330 m - "Veliko Prisoje" (kota 1212 m) - "Klekov vrh" (k. 1357 m) - "Češalj" (k. 1381 m), gde skreće ka jugu u pravcu uzvišenja "Mučanj" (k. 1532 m) i preko lokaliteta "Opaljene stene" ka uzvišenju "Crna stena" (k. 1212 m) i "Karađorđev šanac" (k. 1387 m), gde skreće ka zapadu u pravcu kote 1431 m, na lokalitetu "Čemernica", prati greben duž lokalnih uzvišenja "Javorić" (k. 1486 m) - "Karaula" (k. 1386 m) - "Žedna glava" (k. 1439 m) - lokalitet "Šteke", odakle nastavlja ka zapadu, prati trasu lokalnog puta postepeno skrećući ka severu do uzvišenja "Biočinsko brdo" (k. 1320 m) i dalje ka uzvišenju "Vrhovi" do puta između sela Močioc i Jasenova, skreće ka zapadu u pravcu uzvišenja "Bele glave" (k. 1339 m), odakle prati trasu lokalnog, grebenskog, puta u pravcu uzvišenja "Slovića vrh" (k. 1339 m) - "Raškovićevo brdo" (k. 1279 m) - "Prlo" (k. 1319 m) - "Karaula" (k. 1349 m) - "Čuletina" (k. 1433 m), skreće ka severu duž grebena, u pravcu uzvišenja "Brijač" (k. 1480 m), odakle skreće ka severozapadu u pravcu lokalnog prevoja i dalje ka morfološkom sedlu, istočno od uzvišenja "Medvede brdo" (k. 1389 m), gde skreće ka severu u pravcu lokaliteta "Svijetnjak", i dalje duž grebena sa kotom 1355 m - "Lisičine" (k. 1299 m) - prevoj "Dacova previja" - "Nevolja" (k. 1354 m) - "Čigota" (k. 1422 m) - kota 1350 m - lokalitet "Glavica" - kota 1411 m - lokalitet "Konjoder" (kota 1337 m) - "Čuker" (k. 1359 m) - lokalitet "Nikolin grob" - skreće ka severozapadu u pravcu uzvišenja sa kotom 1149 m, gde sa njegove istočne strane, od kote 1130 m skreće ka severu u pravcu lokaliteta "Zmijinjak", i dalje ka uzvišenju "Glavuša" (k. 1082 m), gde skreće ka severoistoku u pravcu uzvišenja "Vranjevina" (k. 1072 m) i "Crni vrh" (k. 1175 m) do grebena na lokalitetu "Gradine", gde skreće ka istoku, u pravcu kota 1154 m i uzvišenja "Čokelj" (k. 1028 m), gde granica skreće ka jugu, prati trasu regionalnog puta R-230 do kote 1040 m, kod zaseoka Jeremići, gde skreće ka severoistoku u pravcu uzvišenja "Pjevčak" (k. 1039 m), i dalje po grbenu u pravcu uzvišenja "Jankovo brdo" - "Lupoglav" (k. 1003 m) - do lokalnog uzvišenja jugoistočno od lokaliteta "Veliko brdo" (k. 953 m), gde skreće ka jugu, a potom ka istoku do prevoja (k. 881 m), odakle nastavlja ka istoku oko 0,8 km, zatim skreće ka severoistoku preko lokaliteta "Tabovina" do regionalnog puta R-230, nastavlja po trasi puta u pravcu severa, do lokaliteta "Hajdučki grobovi" i kote 783 m, gde skreće ka severoistoku, po trasi lokalnog puta, u pravcu zaseoka Jovanetići (KO Drežnik) gde se odvaja od puta u pravcu lokalnog uzvišenja "Visoka glava" (k. 806 m). Granica zatim skreće ka jugu, u pravcu uzvišenja "Andrića brdo" (k. 766 m), gde skreće ka istoku po grebenu, u pravcu uzvišenja "Lazovića brdo" (k. 810 m) - kota 798 m (kod zaseoka Zaboj) - "Gradina" (k. 931 m) - zaseok Markovići (KO Drežnik) - lokalitet "Vršelj" - kota 749 m, nastavlja u pravcu severoistoka oko 0,7 km, zatim naglo skreće ka jugoistoku u pravcu lokaliteta "Česta" (k. 706 m), i dalje zadržavajući osnovni pravac, nastavlja lokalnim grebenom u pravcu kote 796 m i lokalnog uzvišenja "Ravni krš" (k. 844 m), gde skreće ka jugu, do lokalnog puta kod zaseoka Gornje Selo (KO Svračkovo), prati trasu lokalnog puta ka zaseoku Donje Selo u pravcu jugoistoka u dužini od oko 0,9 km, zatim skreće ka jugozapadu do početne opisne tačke na kruni brane "Svračkovo".

Bilans površina Prostornog plana, prema teritorijalnom obuhvatu i utvrđenim zonama zaštite izvorišta, dat je u sledećoj tabeli:

Tabela 2: Bilans površina Prostornog plana

OPŠTINA Katastarska opština	Površina (u km ²)										Ukupno 1+2+3+4
	HA "Svračkovo"		HA "Roge"		HA "Orlovača"		Ukupno po zonama zaštite			Ostalo	
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.	3.		
OPŠTINA ARILJE											
Đedovac	-	-	-	-	-	0,20	-	0,20	12,06	-	12,26
Radoševo (deo)	-	-	-	-	1,23	5,15	1,23	5,15	3,94	-	10,32
Bjeluša (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	1,13	-	1,13
Visoka (deo)	-	-	-	-	0,03	0,49	0,03	0,49	19,83	-	20,35
Severovo (deo)	-	-	0,45	2,42	-	-	0,45	2,42	10,81	-	13,68
Kruščica (deo)	-	-	0,03	0,97	1,27	2,87	1,30	3,84	3,99	-	9,13
Vrane (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vigošte-Pogled (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,13	0,13
Radobuđa (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grdoviće (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno:			0,48	3,39	2,53	8,71	3,01	12,0	51,76	0,13	67,00
OPŠTINA POŽEGA											
Roge (deo)	1,12	5,90	0,18	0,25	-	-	1,30	6,15	8,92	-	16,37
Svračkovo (deo)	0,40	1,76	-	-	-	-	0,40	1,76	1,93	0,31	4,40
Ukupno:	1,52	7,66	0,18	0,25	-	-	1,70	7,91	10,85	0,31	20,77
OPŠTINA UŽICE											
Skržuti	-	-	1,50	4,09	-	-	1,50	4,09	14,78	-	20,37
Ravni	-	-	0,52	3,54	0,31	1,48	0,83	5,02	12,02	-	17,87
Nikojevići (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	8,84	-	8,84
Drežnik (deo)	-	-	1,99	4,26	-	-	1,99	4,26	12,22	-	18,47
Zbojštica (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,48	-	0,48
Ukupno:			4,01	11,89	0,31	1,48	4,32	13,37	48,34	-	66,03
OPŠTINA IVANJICA											
Močioci	-	-	-	-	-	-	-	-	14,79	-	14,79
Brezova (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	7,28	-	7,28
Preseka (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	30,72	-	30,72
Maskova (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	1,05	-	1,05
Ukupno:									53,84		53,84
OPŠTINA NOVA VAROŠ											
Bela Reka	-	-	-	-	-	-	-	-	30,73	-	30,73
Jasenovo (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	5,74	-	5,74
Kučane (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	5,28	-	5,28
Ojkovica (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	1,85	-	1,85
Negbina (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	6,02	-	6,02
Dragalica (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,88	-	0,88
Trudovo (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	1,46	-	1,46
Ukupno:									51,96		51,96
OPŠTINA ČAJETINA											
Alin Potok	-	-	-	-	-	-	-	-	24,70	-	24,70
Trnava	-	-	-	-	-	-	-	-	8,48	-	8,48
Sirogojno	-	-	-	-	-	-	-	-	14,31	-	14,31
Čičkova	-	-	-	-	-	0,45	-	0,45	4,36	-	4,81
Drenova	-	-	-	-	-	-	-	-	6,11	-	6,11
Željine	-	-	-	-	0,01	0,88	0,01	0,88	5,13	-	6,02
Ljubiš (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	43,72	-	43,72
Gostilje (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	32,84	-	32,84
Čajetina (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	18,63	-	18,63
Mešnik (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10	-	0,10
Rožanstvo (deo)	-	-	-	-	-	-	-	-	17,95	-	17,95
Ukupno:					0,01	1,33	0,01	1,33	176,33		177,67
UKUPNO:	1,52	7,66	4,67	15,53	2,85	11,52	9,04	34,71	393,08	0,44	437,27

1. Akumulacija sa zonom neposredne zaštite, 2. Uža zona zaštite, 3. Šira zona zaštite, 4. Izvan zona zaštite.

Područje Prostornog plana izvan zona zaštite izvorišta, nizvodno od planirane brane "Svračkovo", određeno je prema granicama iz Urbanističkog projekta objekata Prve faze regionalnog sistema vodosnabdevanja "Rzav 1" (pristupni put, cevovod sirove vode, dalekovod i TT kabl), koji je donet od strane SO Arilje (broj 350-47/98 od 12.01.2000. godine) i SO Požega (broj 350-195/98 od 30.12.1999. godine).

2. USLOVI I SMERNICE IZ PLANSKIH DOKUMENATA VIŠEG REDA

Vodoprivrednom osnovom Republike Srbije i Prostornim planom Republike Srbije planirane akumulacije na Velikom Rzavu određene su kao najvažniji vodoprivredni objekti u okviru integralnog vodoprivrednog sistema korišćenja, uređenja i zaštite voda Republike Srbije.

Koncepcija korišćenja voda i uređenja vodnog režima u slivu Velikog Rzava sagledana je u okviru sledeća dva regionalna sistema:

- 1) Zapadnomoravsko-rzavski regionalni sistem**, koji obuhvata gornji deo sliva Zapadne Morave i sliv reke Uvac. To je najveće potencijalno izvoriste vode najvišeg kvaliteta u Srbiji i jedino koje po kapacitetu vodnih potencijala znatno prevazilazi potrebe svog konzumnog područja.

Zapadnomoravsko-rzavski regionalni sistem čine tri podsistema:

- (1) **Podsistem "Rzav"** sa planiranim akumulacijama "Svrackovo", "Roge" i "Orlovača" na Velikom Rzavu. Prva faza postrojenja za prečišćavanje vode "Arilje" (u blizini Arilja) sa vodozahvatom na privremenom izvoristu "Ševelj" snabdeva vodom naselja u opštinama Arilje, Lučani, Požega, Čačak i Gornji Milanovac. Ključni objekat koji nedostaje u konfiguraciji predviđenoj prvom fazom prve etape podsistema "Rzav" je akumulacija "Svrackovo". U postojećim uslovima sa zahvatanjem vode iz prirodnog toka Velikog Rzava (na profilu "Ševelj"), u malovodnim periodima, dolazi do dužih redukcija u isporuci vode. U drugoj fazi prve etape realizacije podsistema "Rzav" izgradnjom preostale dve uzvodne akumulacije "Roge" i "Orlovača" - performanse sistema u pogledu moguće isporuke voda, sa visokom obezbeđenošću, znatno će se poboljšati. U drugoj etapi realizacije podsistema "Rzav" se predviđa prevođenje vode iz sliva Uvca, čime bi ovaj podsistem postao najvažnije izvoriste Srbije, makroregionalnog značaja.
- (2) **Podsistem "Đetina"**, sa akumulacijom "Vrutci", snabdeva vodom naselja u opštini Užice, za koja uglavnom troši vodu kojom raspolaže, a iz razloga pouzdanosti povezo bi se sa podsistemom "Rzav".
- (3) **Podsistem "Uvac"** se oslanja na već izgrađene akumulacije "Uvac" i "Kokin Brod", iz kojih će se snabdevati naselja u opštinama Nova Varoš, Prijepolje i Priboj, a kasnije bi se voda prevodila i u sliv Velikog Rzava. Akumulacije "Seča Reka" na Skrapežu (snabdevaće naselja i industriju u Kosijeriću) i "Rokci" na Nošnici (za potrebe opštine Ivanjica) nemaju regionalni značaj, ali se uklapaju u sistem.

- 2) Ibarsko-šumadijski regionalni sistem**, koji obuhvata sliv Ibra, deo srednjeg toka Zapadne Morave i veći deo Šumadije. Najvažnije izvoriste tog sistema je reka Studenica, koja raspolaže vodama koje joj obezbeđuju status izvorista regionalnog značaja. Zbog problema koji su nastali na planu korišćenje voda te reke, realizacija tog sistema je ozbiljno dovedena u pitanje.

Zapadnomoravsko-rzavski i Ibarsko-šumadijski su u planskoj i funkcionalnoj interakciji, jer su to jedini "izvozni" sistemi voda makroregionalnog značaja, čijom je dinamikom realizacije uslovljen dugoročan razvoj Šumadije i dela Pomoravlja.

U kategoriji rečnih sistema, kojima se o podmiruju potrebe za vodom ostalih korisnika voda i kojima se uređuju vodni režimi i sprovodi zaštita voda, posebno mesto ima **Zapadno-moravski rečni sistem** zbog izgradnje akumulacija sa znatno većim mogućnostima regulisanja protoka no u slučaju svih drugih slivova u Srbiji, koji omogućava najpre godišnje, a u kasnijim fazama i višegodišnje regulisanje protoka (prebacivanja vode iz sušnih u vodne godine).

Zbog značajne uloge u obe klase sistema sliv Velikog Rzava je jedini u Srbiji koji, dugoročno gledano, može da zadovolji makroregionalne potrebe za vodom i, istovremeno, obezbedi deo protoka za popravljavanje vodnih režima u rečnom sistemu Zapadne i Velike Morave.

Planska/tehnička i analitička dokumentacija kojom je bliže određeno vodoprivredno rešenje podsistema "Rzav" i koja je korišćena kao stručna podloga Prostornog plana obuhvata: Vodoprivredni i energetski sistem (VES) RZAV - Investicioni program, iz 1995. god.; VES "RZAV", HE "Arilje-Svrackovo"- Idejno rešenje izbora tipa brane za slučaj nadvišenja brane prouzrokovanog produženim hidrološkim nizom (1947-1995. god.), iz 1996. god.; Podloge: Idejni projekat HE "Arilje" na profilu "Svrackovo", iz 1994. god.; Vodozahvatna kula sa pristupnim mostom, temeljni isput, dovod sirove

vode i komanda akumulacije - Građevinsko-arhitektonski deo, Glavni projekat, iz 1999. god.; Brana i akumulacija "Arlje" na profilu "Svračkovo", Projekat sanitarne zaštite akumulacije, iz 1998. god.; Prethodna analiza uticaja brane, akumulacije, pristupnog puta, telekomunikacionog kabla i dalekovoda na okolinu, iz 1998. god.; i Analiza uticaja i mere zaštite u slučaju rušenja brane "Svračkovo", iz 2002. godine.

3. SKRAĆENI PRIKAZ POSTOJEĆEG STANJA

Od početka 90-tih godina, na području opština obuhvaćenih Prostornim planom došlo je do pogoršanja gotovo svih indikatora razvijenosti. Kretanje nacionalnog dohotka, zaposlenosti i vrednosti osnovnih sredstava ogleda se u značajnom smanjivanju obima i efikasnosti privrednih aktivnosti, posebno na području opština Užice, Nova Varoš i Ivanjica.

Na području Prostornog plana stagnacija privrednih aktivnosti je posebno izražena u oblasti trgovine, ugostiteljstva i turizma, zanatstva i male privrede u celini. Prema podacima za 1999. godinu, koji su u međuvremenu značajno pogoršani, u mestu stanovanja radilo je oko 76, a van mesta stanovanja oko 1.200 radnika. Od nepoljoprivrednih delatnosti, najveći broj stanovnika bio je zaposlen u industriji (50%), građevinarstvu (12%), trgovini i ugostiteljstvu (10%) i javnim službama (8%), odnosno delatnostima najviše pogođenih privrednom recesijom. Najviše radnih mesta (u tzv. "mestu stanovanja") bilo je u sledećim naseljima: opština Arilje - Visoka i Kruščica; opština Požega - Roge; opština Užice - Drežnik; i opština Čajetina - Ljubiš, Sirogojno i Gostilje.

U 28 naselja, od kojih je Prostornim planom 18 obuhvaćeno u celosti i 10 delimično, tokom 1991. godine nalazilo se **11.106 stanovnika**, a 2002. godine **8.982 stanovnika**. U istom periodu, prosečna gustina naseljenosti na području Prostornog plana smanjena je sa 25,4 na 20,5 st/km².

Sva naselja su **prešla prag demografske starosti**, odnosno nema niti jedno u kome je prosečna starost ispod 40 godina. U sedam sela (Kruščica u opštini Arilje, Svračkovo u opštini Požega, Alin Potok, Gostilje, Željine i Rudine u opštini Čajetina) prosečna starost prelazi 50 godina.

U poslednjem međupopisnom periodu **starosna struktura** je značajno pogoršana povećanjem učešća stanovništva iznad 65 godina starosti (sa 18% na 29%) i smanjenjem učešća (u apsolutnim i relativnim iznosima) ostalih starosnih grupa (kontingent do 19 godina starosti se smanjio za trećinu tj. sa 19,7% na 16%, a kontingent mlađeg sredovečnog sa 23% na 19,6%).

Na proces **depopulacije**, u periodu 1981-91.god. emigracija je, u odnosu na prirodni priraštaj, imala veći uticaj (-15,9 ‰ : -5,9 ‰), a u periodu 1991-2002. negativan prirodni priraštaj preuzima primat (-11,6 ‰ : -7,8 ‰). Najveći broj imigranata se naseljavao u opštini Užice (53,3% od ukupnog broja migranata između ovih opština), manji broj je išao prema opštinama Požega (19,6%), Arilje (11,1%) i Čajetina (8,2%), a najmanje prema opštinama Ivanjica (5,3%) i Nova Varoš (2,4%). Posledice iseljavanja sa ovog područja (u kome po pravilu učestvuje mlado, za reprodukciju sposobno stanovništvo) su veoma značajne, posebno na mogućnost obnavljanja stanovništva.

Prosečna veličina domaćinstva iznosi od 2,8 u selima požeške do 3,6 u selima ivanjičke i novovaroške opštine. U pogledu strukture domaćinstava, **oko polovine čine dvočlana (28,9%) i jednočlana domaćinstva (15,7%)**, a nešto manje od trećine tročlana (16,6%) i četvoročlana (13,4%). Petočlana i šestočlana domaćinstva su zastupljena u istom broju (po 10%). Potpune porodice koje čine bračni par sa jednim ili više dece učestvuju sa 47,5%, bračni parovi bez dece sa 44,7%, dok je svaka trinaesta porodica sa jednim roditeljem.

Razlike između naselja u procentu aktivnog stanovništva se kreću od 75,5% u ivanjičkim do 47% u požeškim selima. Delatnosti iz oblasti primarnog sektora je obavljalo 72,8% aktivnog stanovništva, sekundarnog 15,4% i tercijarno-kvartarnog 7,4% (samo 4% aktivnog stanovništva nije obavljalo delatnost). Najveće učešće aktivnih u primarnom sektoru je u selima ivanjičke (91%) i ariljske opštine (84%), a najmanje u selima požeške opštine (oko 45%). Poljoprivredno stanovništvo je u ukupnom stanovništvu učestvovalo sa 57% (u centralnoj Srbiji 18%), a aktivno poljoprivredno u ukupnom aktivnom sa oko 70%. To pokazuje da su sva naselja imala izrazito agrarni karakter.

U strukturi zemljišta prevladavaju plitka, skeletoidna i genetski nerazvijena zemljišta, prevashodno pogodna za šume i travnjake. Samo mestimično se sreću manje površine plodnijih zemljišta, koja se, pod uslovom primene odgovarajuće agrotehnike i antierozivne zaštite, mogu koristiti za njive i voćnjake. Gotovo tri četvrtine korišćenih njiva spada u 7. i 8. katastarsku klasu, a manje od 1% u 4. i 3. klasu. Voćnjaci imaju nešto povoljniju katastarsku strukturu (7. i 8. klasa - 69%, a 2-4 klasa - 9,3%). Pri tome, poljoprivreda je bila isključivi izvor prihoda za 48% gazdinstava, uz postojanje

velikih razlika između pojedinih opština (od 32% u Čajetini i 37% u Požegi do preko 70% u Arilju i Ivanjici).

Prema raspoloživim podacima, na području Prostornog plana nalazi se oko 4290 stanova, od toga oko 3570 stalno nastanjenih. Ostali objekti se povremeno koriste, za odmor i rekreaciju ili za vreme poljoprivrednih radova. Stanje stambenog fonda je sledeće:

- prosečna površina stanova za stalno stanovanje iznosi 56 m², a za povremeno 48 m²,
- prosečna nastanjenost prema ukupnom broju stanova iznosi 2,59 lica, odnosno 21 m²/lice,
- po sobnosti preovlađuju 2-sobni stanovi sa 45,2% u ukupnom broju stanova i sa 41,9 % u ukupnoj površini stambenog fonda,
- stanovi sa instalacijama vodovoda učestvuju sa 65 %, a elektroinstalacijama sa 98,2 %, i
- stanovi sa pomoćnim prostorijama kupatila učestvuju sa 33,5 %, a samo sa nužnikom 26,5 %.

U oblasti javnih službi zadovoljavajući uslovi su u pogledu dostupnosti/razvijenosti: administrativnih usluga na nivou mesnih kancelarija; osnovnog obrazovanja sa četiri matične (Jasenovo, Ravni, Sirogojno i Kruščici) i 12 izdvojenih odeljenja; organizovanog prevoza učenika srednjih škola do opštinskih centara; osnovnih zdravstvenih usluga na nivou zdravstvene stanice (Sirogojno), ambulanti samo sa stalnom medicinskom sestrom (Severovo, Visoka i Ravni) i povremenim lekarom (Roge, Kruščica, Drežnik, Skržuti, Moćioći, Rožanstvo i Ljubiš); organizovan javni prevoz do većine naselja (seoski centri). Nekadašnji domovi kulture (sala, biblioteka i dr.) po pravilu su napušteni ili su promenili namenu (trgovina, skladišta i sl.).

U oblasti komunalnog uređenja, infrastruktura i objekti za deponovanje komunalnog otpada i tretman otpadnih voda su nerazvijeni. Vodosnabdevanje karakteriše disperzovana mreža seoskih vodovoda i individualnih sanitarno neobezbeđenih vodozahvata, sa značajnim sezonskim oscilacijama u količini i kvalitetu voda. Seoska groblja su po pravilu komunalno neuređena, uz pojavu formiranja porodičnih groblja uz lokalne zaseoke i izdvojena domaćinstva.

Elektroenergetska mreža je razvijena i obezbeđuje većini domaćinstva trofazno napajanje. Telefonska mreža je takođe razvijena, kao i poštanski saobraćaj. Područje nije u celosti pokriveno TV i radio signalom, kao i signalom mobilne telefonije.

4. OSNOVNI POTENCIJALI I OGRANIČENJA RAZVOJA

Značajan, ograničavajući faktor razvoja predstavlja postojeća demografska i socio-ekonomska struktura stanovništva. Masovno napuštanje sela i poljoprivrede, pored specifičnih uslova i kvaliteta života, posebno je ubrzano prethodnim sistemskim rešenjima koji su ekonomski i kulturološki marginalizovali selo.

Mogućnosti i za samo očuvanje postojeće demografske strukture su veoma ograničene, tako da u perspektivi treba očekivati gašenje pojedinih naselja i zaseoka.

Postojeća struktura delatnosti, bez nekadašnjih mogućnosti zapošljavanja i socijalnih prava, ne obezbeđuje dovoljnu akumulaciju da se sopstvenim sredstvima uvedu savremeni agrotehnički i drugi metodi, pre svega u, poljoprivrednoj i stočarskoj proizvodnji.

Pretežan deo zemljišta je prirodno predisponiran za travnjake i kao šumsko zemljište. Slab proizvodno-ekonomski potencijal pašnjaka odražava visoko učešće površina 7. i 8. kat. klase (76,5%), kao i niski prinosi sena. Livade se, i pored visoke zastupljenosti 7. i 8. kat. klase (70%), odlikuju relativno visokim prinosima sena od 2,5 t/ha, koji su za 40% veći od republičkog proseka (oko 1,8 t/ha). Ovim putem se mogu značajno povećati mogućnosti za unapređenje stočarske proizvodnje, koja na širem području Prostornog plana, predstavlja apsolutno vodeću granu poljoprivrede. Stoga se poboljšanje ekonomskih i organizacionih uslova razvoja stočarstva, može smatrati jednim od ključnih preduslova za potpunije korišćenje lokalnih prirodnih resursa.

Ostale agrarne delatnosti, posebno u oblasti voćarstva, uzgoja lekovitog i armatičnog i drugog bilja koje zahtevaju veće radno angažovanje mogu biti dovedene u pitanje zbog nedovoljne radne snage ili nedostatka mehanizacije.

Mogućnosti za obezbeđenje osnovnih i dopunskih izvora prihoda obuhvataju širok spektar delatnosti, od kojih turizam i tradicionalno zanatstvo, uz očuvane prirodne vrednosti i kvalitetne prehrambene proizvode predstavlja za ovo područje izuzetan razvojni potencijal. Razvoj navedenih delatnosti, uz adekvatno komunalno uređenje, obezbeđuje potpunu kompatibilnost sa merama zaštite akumulacija, prirodnih i kulturnih dobara.

Važan razvojni potencijal područja Prostornog plana predstavljaju obodni saobraćajni koridor koji formiraju magistralni put M-21, na deonici Požega-Užice-Čajetina-Nova Varoš, i magistralni put M-21.1. na deonici Požega-Arilje-Ivanjica. Na samom području Prostornog plana najznačajnije putne pravce predstavljaju regionalni putevi R-230 (Bela Zemlja-Ivanjica) i, nedovršeni, R-228 (Arilje-Kokin Brod). Korišćenje razvojnih pogodnosti tranzitnog saobraćaja valorizovano je uglavnom van područja Prostornog plana. Mogućnosti da se deo magistralnog, putničkog, tranzita preusmeri na Područje plana uslovljeno je odgovarajućim turističkim marketingom, prvenstveno u stvaranju reprezentativnih punktova za stacionarni (više)dnevni odmor ili pauzu na proputovanju.

II CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

1. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI

Polazeći od posebne namene područja Prostornog plana, odredaba Prostornog plana Republike Srbije i Vodoprivredne osnove Republike Srbije, a imajući u vidu i preporuke Evropske unije u oblasti politike voda (Directive of the European Parliament and of the Council 2000/60/EC - Establishing Framework for Community Action in the Field of Water Policy), utvrđuju se sledeći **opšti ciljevi** korišćenja, uređenja i zaštite područja:

- 1) obezbeđenje trajne zaštite i unapređenje kvaliteta površinskih i podzemnih voda za potrebe održivog, izbalansiranog i pravednog korišćenja;
- 2) obezbeđenje prostora za izgradnju planiranih vodoprivrednih objekata;
- 3) uspostavljanje zona zaštite oko akumulacija, pojasa i zona tehničke zaštite oko vodozahvatnih i pratećih objekata i utvrđivanje režima zaštite, korišćenja i uređenja tih prostora;
- 4) stvaranje uslova za pravovremno rešavanje preseljenja stanovništva i supstituciju infrastrukturnih, komunalnih i dugih objekata sa prostora predviđenog za izgradnju vodoprivrednih objekata;
- 5) utvrđivanje elemenata za integralno upravljanje i zaštitu voda, na osnovu pravedne i izbalansirane politike usklađivanja nacionalnih/regionalnih interesa za korišćenje vodnih resursa sa interesima lokalnih zajednica;
- 6) obezbeđenje životnih i radnih uslova lokalnog stanovništva realizacijom posebnih programa koji kompenzuju ograničenja nastala uspostavljanjem posebnih mera i režima zaštite izvorišta,
- 7) obezbeđenje uslova za razvoj poljoprivrede i dopunske izvore prihoda u šumarstvu, turizmu i drugim ekonomskim aktivnostima, uporedo s podizanjem nivoa komunalne opremljenosti, dostupnosti javnih službi i usluga;
- 8) zaštita i unapređenje kvaliteta životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara,
- 9) zaštita od elementarnih nepogoda i zaštita od interesa za odbranu, i
- 10) određivanje prioriternih aktivnosti, nosilaca realizacije i drugih učesnika u sprovođenju planskih rešenja.

Posebni ciljevi se odnose na racionalno korišćenje i razvojnu valorizaciju raspoloživih prirodnih i stvorenih resursa. Posebni ciljevi predstavljaju dugoročna razvojna opredeljenja, u skladu sa razvojnim mogućnostima i inicijativama. Realizacija posebnih ciljeva sprovodi se posebnim, sektorskim planovima i programima razvoja (šumarstvo, lov i ribolov, turizam i rekreacija, komunalno uređenje i dr.) u skladu sa planskim rešenjem Prostornog plana.

Posebni ciljevi se odnose na:

- 1) zaustavljanje procesa degradacije zemljišta preduzimanjem kompleksnih mera zaštite od erozije, sa osloncem na uspostavljanje ekološki optimalnih odnosa između poljoprivrednih i šumskih površina, zatravljanje oranica sa ograničenim mogućnosti za ekonomičnu ratarsku proizvodnju, melioraciju pašnjaka i sprovođenje tehničkih radova na saniranju degradiranih zemljišta;
- 2) sprečavanje negativnih uticaja poljoprivrede i stočarstva na kvalitet voda i zemljišta: uspostavljanjem odgovarajućeg režima korišćenja i obrade poljoprivrednog zemljišta po

zonama antierozivne i sanitarne zaštite; redukcijom štetnog uticaja postojećih stočarskih objekata na kvalitet zemljišta, voda i vazduha;

- 3) iskorišćavanje lokalnih pogodnosti za proizvodnju tržišno atraktivnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda: razradom i sprovođenjem posebnih programa za primenu metoda organske proizvodnje (tzv. zdrava hrana);
- 4) valorizacija potencijala turističke ponude: uspostavljanjem sistema sadržajno i funkcionalno zaokružene i regionalno integrisane turističke ponude: definisanjem orijentacione strukture i razmeštaja turističkih aktivnosti, kao i optimizacijom njihovih kapaciteta sa raspoloživim resursima;
- 5) izgradnja i revitalizacija puteva i druge infrastrukture: definisanjem orijentacionih kapaciteta i razvojnih prioriteta od interesa za integralni razvoj i uređenje prostora,
- 6) uređenje naselja: kontrolisanom izgradnjom, razvojem i revitalizacijom komunalne infrastrukture do nivoa koji jednovremeno obezbeđuje kvalitetne uslove života na ovim prostorima i zaštitu izvorišta, prirodnih i kulturnih dobara, i
- 7) razvoj privrednih aktivnosti: usaglašavanjem sa režimima zaštite izvorišta, prirodnih i kulturnih dobara.

2. CILJEVI RAZVOJA PO POJEDINIM OBLASTIMA

Prostornim planom obezbeđuje se razvojno integrisanje postojećih i planiranih delatnosti, kao i usklađivanje uočenih i potencijalno mogućih konflikata. U tom pogledu, posebna namena prostora i razvoj pojedinih oblasti (vodoprivreda, saobraćaj, poljoprivreda i dr.) određeni su u kontekstu integralnog razvoja i uređenja područja.

Pravo lokalne samouprave da, u skladu sa zakonom, samostalno uređuje i upravlja poslovima razvoja i uređenja svoje teritorije, obezbeđuje se planskim rešenjima Prostornog plana koja nisu obavezujuća (preporuke, smernice, uslovi i sl.). Takva rešenja predstavljaju: organizacija mreže naselja i centara, organizacija javnih službi i ustanova, upravljanje lokalnim prirodnim resursima, razvoj komunalne i tehničke infrastrukture, kao i druge delatnosti iz lokalne nadležnosti.

Ciljevi razvoja obuhvataju:

1) u oblasti razvoja stanovništva, organizacije mreže naselja i centara:

- očuvanje i unapređenje postojećeg demografskog potencijala, prvenstveno na prostorima/naseljima koja pored očuvanog reproduktivnog potencijala imaju i razvojne predispozicije,
- prostorno i funkcionalno organizovan razvoj naselja, sa težištem na kvalitetnoj opremljenosti centara zajednice naselja javnim službama i komunalnom infrastrukturom,

2) u oblasti razvoja saobraćaja i tehničke infrastrukture:

- supstitucija svih objekata ugroženih izgradnjom vodoprivrednih objekata podsistema "Rzav",
- integrisanje prateće infrastrukture podsistema "Rzav" (dalekovodi, pristupni putevi, TT instalacije i dr.) sa lokalnim komunalnim i infrastrukturnim sistemima,
- definisanje okvirnih kapaciteta i pravaca razvoja prema planiranoj strukturi i razmeštaju potencijalnih korisnika,
- definisanje prostorno usaglašenih putnih pravaca i uslova za realizaciju u odnosu na uspostavljene režime zaštite izvorišta, prirodnih i kulturnih dobara,

3) u oblasti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova:

- definisanje razvojnih potencijala poljoprivrede i šumarstva na osnovu optimalnog odnosa agropedoloških odlika zemljišta, postojeće namene, radnog potencijala stanovništva, mogućnosti viših oblika prerade i dr.,
- definisanje uslova i načina gazdovanja poljoprivrednim i šumskim zemljištima u odnosu na uspostavljene režime zaštite,
- uspostavljanje opštekorisnih funkcija šuma kao dominantog vida zaštite izvorišta, očuvanja biodiverziteta i posebnih ambijentalnih vrednosti,
- definisanje ograničenja u pogledu organizacije lovnih i ribolovnih područja,

4) u oblasti turizma i rekreacije:

- zaokruživanje turističke ponude ovog područja u okviru subregije Zlatibora u aktivnostima i sadržajima planinskog (posebno letnjeg) turizma, turizma na vodama (akumulacije i vodotoci), tranzitnog, banjskog (posebno vazdušne banje), lovnog i ribolovnog, kulturološkog (etnološkog i ekološkog) i seoskog turizma, uz zadovoljavanje potreba izletnika iz obližnjih gradskih centara i iniciranje razvoja dela turističke subregije Zlatar - Javor obuhvaćene Prostornim planom,
- definisanje okvirnih kapaciteta, strukture i razmeštaja objekata i aktivnosti turističke ponude.

5) u oblasti zaštite životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara:

- utvrđivanje osnovnih mera zaštite u svim fazama realizacije vodoprivrednih i pratećih objekata podsistema "Rzav",
- utvrđivanje osnovnih mera zaštite, uslova korišćenja i uređenja prostora zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, kao i dobara predloženih za zaštitu, i
- integrisanje prirodnih i kulturnih dobara i posebnih ambijentalnih vrednosti u ukupan ekonomski i društveni razvoj područja .

III PRAVILA KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PLANSKOG PODRUČJA

2. PLANSKO REŠENJE REGIONALNOG PODSISTEMA VODOSNABDEVANJA" RZAV " (Referalna karta br. 2)

1.1. Konfiguracija regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav" na području Prostornog plana

Osnovnu konfiguraciju regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav" na području Prostornog plana predstavljaju:

1) Akumulacije u okviru izvorišta

a) Brana i akumulacija "Svračkovo"

Brana "Svračkovo" planirana je na profilu Velikog Rzava severno od uzvišenja "Ljubina stena" (k. 619 m) u KO Svračkovo (opština Požega), oko 9,3 km uzvodno od ušća u Moravicu. Brana je planirana kao nasuta brana građevinske visine oko 68 m; sa centralnim glinenim jezgrom, sa dvojnim filtrima, potpornim telom od kamenog nabačaja i injekcionom zavesom; sa kotom krune brane na 423,6 m n.m., dužinom u kruni od 211 m, širinom od 8 m; kotom normalnog uspora (NU) 418,2 m n.m., kotom maksimalnog uspora 421,7 m n.m.; šahtnim prelivom za evakuaciju velikih voda $Q_{MPF}=1150 \text{ m}^3/\text{s}$ sa kotom preliva 418,2 m n.m. i prečnikom prelivne ivice 26,6 m; temeljnim ispuštom kapaciteta $21,8 \text{ m}^3/\text{s}$, koji pri koti NU i prosečnom dotoku od $6,21 \text{ m}^3/\text{s}$ obezbeđuje pražnjenje akumulacije do kote 389,0 m n.m. za oko 25 dana; slapišta u podbranskom delu za umirenje prelivnog mlaza, dimenzionisano za protok od $Q_{0,1\%}$; vodozahvatne građevine (kule) u jezeru koja objedinjuje zahvatanje vode za vodosnabdevanje, ispuštanje garantovanih protoka i kontrolu potpunog pražnjenja akumulacije preko temeljnog ispusta, sa tri selektivna zahvata za vodosnabdevanje (na koti 412,75 m n.m., 401,75 m n.m. i 390,75 m n.m.) pojedinačnog kapaciteta $3,36 \text{ m}^3/\text{s}$ (vodosnabdevanje $2,5 \text{ m}^3/\text{s}$ i garantovani protok $0,86 \text{ m}^3/\text{s}$); i komandnom zgradom na platou uz krunu brane.

Garantovani proticaj od $0,86 \text{ m}^3/\text{s}$ ima 100% količinsku i vremensku obezbeđenost i određen je prema proticaju malih voda verovatnoće 90% u trajanju od 20 dana. Ispust za garantovani proticaj odvaja se sa cevovoda sirove vode radi ispuštanja vode najvišeg kvaliteta (i temperature) za nizvodne ekosisteme i rekreaciju. U toku izgradnje brane garantovani protok obezbeđuje se putem optočnog tunela predbrane, a u toku punjenja akumulacije putem posebnog otvora na zatvaraču temeljnog ispusta. Predbrana građevinske visine oko 11 m sa kotom krune 375,5 m n.m. i optočnim tunelom dužine 250 m i prečnika

8,5 m obezbeđuje zaštitu gradilišta od tzv. dvadesetogodišnje velike vode ($Q_{5\%}$). Predbrana se građevinski uklapa u trup osnovne brane.

Ukupna zapremina akumulacije iznosi $27 \times 10^6 \text{ m}^3$, i to: korisna zapremina $21 \times 10^6 \text{ m}^3$ između kote NU i kote minimalnog radnog nivoa od 395,85 m n.m. (koja obezbeđuje gravitacioni tok do postrojenja za prečišćavanje "Arilje"), i zapremine $6 \times 10^6 \text{ m}^3$ za prijem nanosa. Za rad podbranske hidroelektrane, nominalne snage $2 \times 3,6 \text{ MW}$ pri protoku od $15 \text{ m}^3/\text{s}$ koristi se zapreminski deo akumulacije do kote 414 m n.m. Očekivan obim proizvodnje elektroenergije iznosi oko 20 GWh/god. Garantovani protok se, pre ispuštanja, koristi za proizvodnju elektroenergije preko kućnog agregata snage 370 kNJ.

Površina akumulacije pri koti NU iznosi 139 ha i prostire se na oko 9 km rečnog toka, sa najvećom širinom jezera oko 600 m i najvećom dubinom od oko 54 m. Kota nivoa u akumulaciji pri evakuaciji tzv. desetohiljadugodišnje velike vode ($Q_{0,01\%} = 860 \text{ m}^3/\text{s}$) iznosi 421,7 m n.m., a površina vodenog ogledala oko 150 ha.

b) Brana i akumulacija "Roge"

Brana "Roge" planirana je na profilu Velikog Rzava u zapadnom delu KO Roge (opština Požega), oko 17,5 km uzvodno od ušća u Moravicu i kontroliše površinu sliva od 424 km^2 . Brana je planirana kao nasuta brana građevinske visine oko 95 m, kotom krune brane 515 m n.m., dužine u kruni brane od 390 m; kotom normalnog uspora 512,5 m n.m., kotom minimalnog radnog nivoa 480 m n.m.; ukupne zapremine $162,5 \times 10^6 \text{ m}^3$, od čega je koristan prostor $112,5 \times 10^6 \text{ m}^3$; čeonim prelivom na desnom boku brane, sa tri prelivne ustave $6 \times 8 \text{ m}$, sa kotom krune preliva 504,5 m n.m.; brzotokom u desnom boku brane, koji se završava odbačenim odskokom; predbranom visine oko 33 m (kota krune 453,5 m n.m.) za skretanje reke u fazi građenja i optočnim tunelom u desnom boku, dužine oko 530 m i prečnika 4 m, dimenzionisanim za dvadesetogodišnju veliku vodu, koji se po izgradnji brane koristi kao temeljni ispust kapaciteta $46 \text{ m}^3/\text{s}$ pri koti NU; vodozahvatne građevine koja obezbeđuje garantovani protok od $1,15 \text{ m}^3/\text{s}$ i kontrolisano održavanje kote NU (418,2 m n.m.) u akumulaciji "Svračkovo"; i komandnom zgradom na platou nizvodno od brane.

Za rad podbranske hidroelektrane nominalne snage $2 \times 11,3 \text{ MW}$ obezbeđuje se protok od $2 \times 15 \text{ m}^3/\text{s}$. Očekivan obim proizvodnje elektroenergije iznosi oko 42,2 GWh/god. Garantovani protok se, pre ispuštanja, koristi za proizvodnju elektroenergije preko kućnog agregata snage 1,1 MW.

v) Brana i akumulacija "Orlovača"

Brana "Orlovača" planirana je na profilu "Maslarski krš", između KO Kruščica (opština Arilje) i KO Ravni (opština Užice), oko 33 km uzvodno od ušća Velikog Rzava u Moravicu.

Brana "Orlovača", u varijanti sa zapreminom koja je utvrđena PP RS, planirana je kao nasuta brana građevinske visine oko 77 m; kotom normalnog uspora 582 m n.m.; ukupne zapremine akumulacije od $87 \times 10^6 \text{ m}^3$, sa korisnom zapreminom od $57 \times 10^6 \text{ m}^3$; podbranskom hiroelektranom instalisane snage 13,5 MW pri protoku od $25 \text{ m}^3/\text{s}$, i očekivanom proizvodnjom elektroenergije od 18 GNJh/god.

2) Cevovod sirove vode

Dovod sirove vode do PPV u Arilju (na koti 386,5 m n.m.) je gravitacioni i izvodi se u dve faze. Za prvu fazu u kojoj se traži prosečno 1200 l/s , odnosno u danu maksimalne potrošnje 1800 l/s , predviđen je cevovod dužine oko 6 km i prečnika 1400 mm, od vodozahvatne kule u jezeru duž leve obale V.Rzava do veze sa postojećim potisnim cevovodom od CS "Ševelj" do PPV "Arilje".

Za drugu fazu, kada se prosečan protok sirove vode povećava na oko 2500 l/s predviđa se dodatni cevovod, dužine oko 2,5 km i prečnika 800-1000 mm, koji se vodi paralelno sa postojećim cevovodom CS "Ševelj" - PPV "Arilje" u okviru istog zaštitnog pojasa širine 20 m.

3) Privremeni vodozahvat "Ševelj"

Privremeni vodozahvat na Velikom Rzavu, na mestu bujičarske pregrade "Ševelj", nalazi se oko 2 km uzvodno od Arilja. Voda se zahvata iz vodotoka uzvodno od pregrade, odgovarajućim vodozahvatom, a zatim se crpnom stanicom (CS) i potisnim cevovodom prečnika 1200 mm, dužine oko 2,5 km, upućuje u PPV. U CS "Ševelj" je ugrađeno pet pumpi, sa planiranom ugradnjom još jedne ukupan kapacitet iznosi 1200 l/s .

Ključni problem sadašnjeg (prelaznog) stanja vodosnabdevanja što neposredno zavisi od trenutnog protoka, koji se u malovodnim periodima može smanjiti na svega $0,5-0,6 \text{ m}^3/\text{s}$.

1.2. Konfiguracija podsistema "Rzav" u fazi povezivanja sa podsistemom "Uvac"

Strategija povezivanja podsistema "Rzav" i "Uvac" leži u činjenici da je sliv Uvca područje sa vrlo kvalitetnom vodom, i sa izgrađene tri akumulacije "Uvac", "Kokin Brod" i "Radoinja" u kontinuiranoj kaskadi, od kojih prve dve - "Uvac" i "Kokin Brod" - spregnutim delovanjem obezbeđuju višegodišnje regulisanje protoka reke Uvca. Sada se ta veoma kvalitetna voda koristi samo energetski, preko kaskade od dve pribranske HE ("Uvac" i "Kokin Brod") i jedne derivacione hidroelektrane (HE "Bistrica").

Planirano je da se vododelnica između sliva Uvca i sliva Velikog Rzava probije baznim tunelom. Dužina tunela varira, zavisno od koncepcije prevođenja: (a) tunel dug oko 7-8 km (iz akumulacije "Kokin Brod" do toka Bele reke u slivu V.Rzava, odakle bi prevedena voda prirodnim putem dospevala u akumulaciju "Orlovača"), ukoliko se želi samo prevođenje vode, bez nekih većih energetskih objekata; (b) oko 12-14 km, ukoliko se tunel vodi sve do akumulacije "Orlovača", čime bi se ostvario pad od preko 150 m, koji bi omogućio prevođenje uz energetsko korišćenje.

Osnovna ideja je da se deo vode iz Uvca, iz akumulacije "Radoinja" ili "Kokin Brod", prevede u sliv V.Rzava, kako bi se zatim preko rzavske kaskade akumulacija "Orlovača"- "Roge"- "Svrčakovo" uputio prema vodom deficitarnijim područjima Srbije. U slučaju prevođenja samo za vodoprivredne svrhe to se može ostvariti najkraćim tunelom, najmanjeg preseka (oko 2,2 m) iz akumulacije "Kokin Brod" u Belu reku.

1.3. Konfiguracija sistema "Rzav" - "Uvac" - "Lim"

Konfiguracija planiranih akumulacija na Velikom Rzavu i postojećih akumulacija na Uvcu i Limu omogućava, ukoliko se za tim ukaže potreba, da se ta tri sistema spregnu u celinu, čime bi se dobio vodoprivredno i hidroenergetski još značajniji sistem. Taj sistem bi omogućio da se i deo protoka Lima uputi prema Velikom Rzavu, i preko njega u vodom deficitarne zone u središtu Srbije.

1.4. Konfiguracija objekata regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav" izvan područja Prostornog plana

Objekte koji nisu obuhvaćeni Prostornim planom, a koji predstavljaju funkcionalni deo regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav", predstavljaju:

1) Postrojenje za prečišćavanje vode u Arilju

Postrojenje za prečišćavanje vode (PPV) planirano je u dve faze. U prvoj fazi, koja je već realizovana izgradnjom PPV na brdu Klik iznad Arilja, obezbeđen je prosečan godišnji kapacitet prerade od 1200 l/s, što je prema ranijim projekcijama razvoja konzuma ocenjivano da će biti dovoljno do oko 2010. godine. U drugoj fazi, dogradnjom modula bistrenja i taložnice na istoj lokaciji, kapacitet PPV se povećava na 2500 l/s sirove vode, odnosno 2300 l/s čiste vode. Time se, prema proceni, podmiruju potrebe postojećeg konzumnog područja do 2030. godine.

2) Magistralni sistem za prenos čiste vode

Deo regionalnog podsistema koji je najvećim delom realizovan je magistralni cevovodni sistem za prenos čiste vode od PPV "Arilje" do rezervoara na svim rubnim delovima distributivnih sistema. Kapacitet magistralnih cevovoda obezbeđuje, procenjeni, obim vodosnabdevanja postojećeg konzumnog područja do 2030. godine.

Realizovane su sledeće deonice: (a) magistralni cevovodi: PPV "Arilje" - račva za Požegu - odvajak za Lučane - Trbušane (priključak za Beljinu); Beljina - Ljubić, Ljubić - Brđane; Brđane - G.Milanovac; (b) priključni cevovodi za Arilje, Požegu, Lučane, Beljinu i Ljubić. Od navedenih, samo je deonica magistralnog cevovoda od PPV do račve za Lučane izvedena sa 50% kapaciteta za konačnu fazu.

1.5. Dinamika realizacije objekata regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav"

Realizacija regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav" planirana je etapno - sa dva subsistema:

1) Subsistem "Rzav 1" - prva etapa:

(1) prva faza:

a) Realizovani objekti

- PPV "Arilje" (kapacitet 1200 l/s)
- magistralni sistem za prenos čiste vode (oko 77 km) i potisni cevovod sirove vode (oko 2,5 km)

b) Planirani objekti (do 2008.godine), prema vodoprivrednim uslovima broj 325-05-824/97-07 od 06.03.1998. godine

- brana i akumulacija "Svračkovo"
- cevovod sirove vode dužine oko 6 km, od brane do postojećeg potisnog cevovoda CS "Ševelj"
- pribranska HE (2 x 3,6 MW)

Postrojenje privremenog vodozahvata na lokaciji "Ševelj" ostaje u funkciji kao rezervno/dopunsko izvorište vodosnabdevanja.

(2) druga faza - planirani objekti:

- brana i akumulacija "Roge" sa pribranskom HE (**do 2018.godine**)
- proširenje kapaciteta PPV "Arilje" (na 2500 l/s) uz dodatni cevovod sirove vode na deonici paralelno sa postojećim potisnim cevovodom (**do 2010.godine**)
- brana i akumulacija "Orlovača" sa pribranskom HE (**perspektivno rešenje**)

2) Subsistem "Rzav 2"- druga etapa

- objekti za prevođenje voda iz podsistema "Uvac" (**perspektivno rešenje**)

Završetkom prve faze subsistema "Rzav 1" uspostavlja se osnovno plansko rešenje regionalnog podsistema vodosnabdevanja, koje će obezbediti:

1) Snabdevanje vodom najvišeg kvaliteta

Akumulacija "Svračkovo" omogućice da podsistem "Rzav" postane jedan od najznačajnijih regionalnih sistema vodosnabdevanja Srbije, sa prosečnom godišnjom preradom 2500 l/s sirove vode, odnosno isporukom 2300 l/s čiste vode; uz 100% količinske i 97% vremenske obezbeđenosti (u periodu ekstremnih nepovoljnih situacija, ne dozvoljava se redukcija veća od 30%, što podsistem svrstava u najpouzdanije vodovodne sisteme Srbije).

Akumulacija "Svračkovo" omogućava vodosnabdevanje do 2030. godine, sa već ugovorenim isporukom vode od ukupno 2.300 l/s, od čega na ulazu u rezervoare distributivnih sistema: Arilje - 200 l/s, Požega - 350 l/s, Lučane/Guča - 200 l/s, Čačak - 1200 l/s, Gornji Milanovac - 350 l/s. Raspodela potrošnje, sa postojećim kapacitetom PPV od 1200 l/s čiste vode, iznosiće: Arilje - 100 l/s, Požega - 200 l/s, Lučane, Guča - 150 l/s, Čačak - 600 l/s, i Gornji Milanovac - 150 l/s.

2) Proizvodnju električne energije.

Pribranska HE "Svračkovo" prerađujući samo viškove vode u odnosu na potrebe regionalnog vodovodnog sistema (vodu koja bi se inače prelila), kao i protoke koji se ispuštaju kao garantovani obezbeđuje prosečnu godišnju proizvodnju (sa kućnim agregatom) od oko 22 GWh/god.

3) Očuvanje kvaliteta nizvodnih voda

Sa 100% obezbeđenošću garantovanog protoka od 0,86 m³/s, akumulacija "Svračkovo" ima značajnu ulogu u popravljaju režima malih voda, što je jedna od važnih vodoprivrednih mera kod zaštite kvaliteta vode. Nakon njene izgradnje biće omogućeno operativno upravljanje režimima malih voda, u kriznim malovodnim stanjima i posebno u uslovima havarijskih zagađenja na nizvodnom pravcu: Moravica (Ivanjička) - Zapadna Morava - Velika Morava. Postojanje selektivnog vodozahvata omogućava upravljanje termičkim režimima na Velikom Rzavu i Moravici, delom i na Zapadnoj Moravi, kada su ekosistemi ugroženi zbog delovanja malih protoka, visokih temperatura i niskog sadržaja kiseonika u vodi. Pozitivnom delovanju akumulacije doprinosi i regulacioni konični zatvarač na ispustu, koji omogućava ovazdušenje garantovanog protoka i povećanje sadržaja kiseonika u nizvodnoj deonici vodotoka Velikog Rzava.

4) Aktivnu odbranu od poplava

Akumulacija "Svračkovo" je relativno male zapremine. Iako u njoj nije planiran posebni namenski prostor za odbranu od poplava, ona omogućava retenziranje - ublažavanje poplavnih talasa, što je od značaja za čitavu nizvodnu dolinu, posebno na potezu Arilje - Požega. Pravi efekat zaštite biće nakon realizacije rzavske kaskade akumulacija, kada bi se fenomeni pojave talasa velikih voda potpuno izgubili na nizvodnom delu toka.

2. REŽIMI KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA (Referalna karta br. 3)

2.1. Prostor za izgradnju objekata podsistema "Rzav"

Na prostoru predviđenim za izgradnju vodoprivrednih objekata podsistema "Rzav" (9,04 km²) uspostavlja se režim strogo ograničene i kontrolisane izgradnje.

Do privođenja prostora planiranoj nameni, odnosno pribavljanja zemljišta u javno vlasništvo, zabranjuje se izgradnja novih objekata. Dozvoljava se obavljanje radova na investicionom održavanju postojećih i postavljanje montažnih objekata. Bez posebnih ograničenja može se gazdovati šumskim i poljoprivrednim zemljištem, pod uslovom da se kod obradivih površina promene u obimu i načinu korišćenja ograničavaju na redovni plodored, a kod šumskog zemljišta na postojeći obim i strukturu šume.

2.2. Zona neposredne zaštite izvorišta

Na prostoru zone neposredne zaštite izvorišta (oko vodozahvatne kule u akumulaciji i duž uzvodnog dela brana) uspostavlja se **režim stroge sanitarne zaštite**, koji se sprovodi strogim sanitarnim nadzorom i merama tehničke zaštite.

2.3. Područje uže zone zaštite izvorišta

Na području uže zone zaštite (34,71 km²) uspostavlja se **režim sanitarnog nadzora**.

Do donošenja integralnog programa uređenja poljoprivrednog zemljišta zadržava se postojeća struktura poljoprivrednih površina, uz poštovanje principa obrade i setve prema nagibu i tipu zemljišta. Upotreba sredstava za zaštitu bilja i mineralnih đubriva mora biti usaglašena, po vrsti i količini, sa agropedološkim uslovima i mogućnostima zaštite voda.

Ograničava se obim ekonomske eksploatacije šuma, određivanjem svih šuma za zaštitne šume kao prioritarnom funkcijom. Gazdovanje šumama uskladiće sa interesima vodoprivrede, prvenstveno u pogledu zaštite od erozije i potencijalnih klizišta u toku eksploatacije akumulacije.

Zabranjuje se formiranje deponija komunalnog otpada, proširenje ili formiranje novih groblja, odlaganje uginule stoke, skladištenje i transport opasnih i štetnih materija koje mogu ugroziti izvorište. Postojeća lokalna groblja se zatvaraju (bez izmeštanja grobnica).

Po uspostavljanju zone zaštite, sanitaciju postojećih stambenih i ekonomskih objekata, objekata za odmor i rekreaciju, kao i sanitarno uređenje terena (uklanjanje deponija, odlagališta stočnog otpada i osoke, i sl.) obezbeđuje investitor vodoprivrednog objekta.

Izuzetno, dozvoljava se proširenje ili izgradnja novog stambenog objekata kao zamena postojećeg ili rešavanje stambenih potreba članova postojećih domaćinstava, kao i rekonstrukcija ekonomskih objekata uz obavezu kontrolisanog eliminisanja čvrstog i tečnog otpada na sanitarno prihvatljiv način. Za potrebe turističko-rekreativnog korišćenja akumulacija dozvoljava se uređenje izletničkih i ribolovnih staza, na planiranim lokacijama uređenje priobalja (plaže, otvoreni sportski tereni, pontoni, sidrišta i sl.) sa sanitarno obezbeđenim objektima za dnevni boravak posetilaca i pratećom infrastrukturom (ložišta, zakloni od kiše, i sl.). Osim navedenih izuzetaka, na prostoru zone zaštite zabranjuje se dalja izgradnja objekata koji nisu u funkciji izvorišta.

Razvoj saobraćajne infrastrukture ograničava se na kategoriju lokalnih javnih, poljskih i šumskih puteva. Na svim javnim putevima, na ulasku u zonu zaštite postavljaju se vidne oznake o zabrani prevoza, skladištenja ili ispuštanja opasnih i štetnih materija, kao i zabrani vršenja radnji koje mogu ugroziti izvorište. Duž javnih puteva obezbeđuje se infrastruktura za prikupljanje atmosferskih voda, sa separatorima naftnih derivata. Putevi koji se izvode za potrebe vodoprivrede koristiće se i za potrebe lokalnog saobraćaja.

Izgradnja prenosne i distributivne elektroenergetske i telekomunikacione mreže, lokalnih vodovoda i sl. nije ograničena.

2.4. Područje šire zone zaštite izvorišta

Na području šire zone zaštite izvorišta (393,08 km²) uspostavlja se **režim selektivnog sanitarnog nadzora i ograničenja**.

Korišćenje i uređenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta biće zasnovano na rešenjima i predispozicijama osnova zaštite, korišćenja i uređenja poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Stambeni i ekonomski objekti, kao i delatnosti kod kojih se koriste ili proizvode materije koje na bilo koji način mogu ugroziti izvorište moraju obezbediti njihov sanitarno prihvatljiv tretman.

Razvojem i uređenjem regionalne saobraćajne infrastrukture obezbediće se uslovi za nesmetano odvijanje tranzitnog putničkog i robnog prometa, uz kontrolisan prevoz opasnih i štetnih materija, kao i drugih materija u količinama koje mogu trajno i u značajnom obimu ugroziti izvorište vodosnabdevanja. Duž regionalnih puteva obezbediće se infrastruktura (vodonepropusne rigole i sl.) i uređaji za prikupljanje, odvođenje i sanitarno prihvatljiv tretman zagađenih atmosferskih voda, kao i privremeni prijem otpadnih materija u slučaju akcidenata u redovnom saobraćaju.

Razvoj i uređenje lokalne saobraćajne i tehničke infrastrukture realizovaće se bez posebnih zahteva u pogledu zaštite izvorišta.

2.5. Područje izvan šire zone zaštite

Područje plana izvan šire zone zaštite izvorišta (0,44 km²) obuhvata prostor nizvodno od brane "Svračkovo" na kome je predviđena izgradnja pristupnog puta, cevovoda sirove vode, dalekovoda i TT kabla.

Do izvođenja planirane infrastrukture, odnosno pribavljanje zemljišta u javno vlasništvo zadržava se postojeće stanje u pogledu namene površina i načina njihovog korišćenja i gazdovanja.

3. KORIŠĆENJE I UREĐENJE POLJOPRIVREDNOG, ŠUMSKOG I VODNOG ZEMLJIŠTA (Referalna karta br. 1)

3.1. Režimi korišćenja

Prostornim planom utvrđuju se sledeći režimi korišćenja i uređenja poljoprivrednog, šumskog i vodnog zemljišta:

a) Zona neposredne zaštite izvorišta

Uspostavlja se u akvatoriji akumulacije oko vodozahvatnog objekta (kule) i duž krune brana, a obezbeđuje se ograđivanjem i zabranom neovlašćenog pristupa.

b) Uža zona zaštite izvorišta

Zemljišta u užoj zoni zaštite koristiće se u skladu sa rešenjima odgovarajućih programa kompleksnog uređenja poljoprivrednog zemljišta, odnosno rešenjima opštih i posebnih osnova i programa gazdovanja šumom sa prioritenom namenom zaštitnih šuma.

Do njihovog donošenja, zadržava se postojeća struktura površina. Način obrade zemljišta prilagodiće se nagibu terena, dubini humusnog sloja i sadržaju skeletoidnih čestica; kod pašnjaka i livada uskladiće se broj stoke sa prinosima zelene mase, sa umerenim torenjem pašnjaka i primenu dobro prevrelog stajnjaka na njivama, svake četvrte godine, u količini do 30 t/ha, sa zaoravanjem odmah nakon nanošenja. Primena osoke i azotnih mineralnih đubriva, posebno ureje, mora se isključiti. Potrebe biljaka za azotom mogu se zadovoljiti uvođenjem leguminoza (leptirnjača) u plodsmenu, odnosno u postrne useve i međuuseve. Kalijumna i fosforna đubriva mogu se umereno primenjivati, u skladu sa nalazima agropedološke analize zemljišta. Prednost ima korišćenje đubriva dozvoljenih u organskoj proizvodnji. Sredstva za zaštitu bilja će se ograničiti isključivo na biološke preparate i elementarna jedinjenja (sumpor, plavi kamen, natrijum bikarbonat, parafinsko ulje i sl.). Korišćenje neprevrelog stajnjaka, osoke, fekalija i drugih organskih zagađivača je zabranjeno.

Na obradivom zemljištu neposredno oko akumulacija u pojasu širine do 50 m preporučuje se površinsko đubrenje kompostom u količini od 20 t/ha. U pogledu vrsta kultura prednost imaju pašnjaci i livade sa plemenitim travama i leguminozama.

v) Šira zona zaštite izvorišta

Zemljišta u ovom režimu zaštite koristiće se uz poštovanje opštih principa zaštite od erozije i racionalnog gazdovanja, uz dozirano kompleksno organsko-mineralno đubrenje, u skladu sa rezultatima hemijske i fizičke analize zemljišta. Dozvoljena je strogo kontrolisana primena pesticida u režimu integralne zaštite bilja, uspostavljanje odgovarajućeg plodoreda i plodosmene, poboljšanje kvaliteta sastava travnih ekosistema i sl.

3.2. Smernice za razvoj poljoprivrede

Unapređenje stanja poljoprivrednog zemljišta zasnivaće se na razradi posebnih programa kompleksnog uređenja poljoprivredno-šumskog prostora, uz uvažavanje međusobne povezanosti položaja naselja, reljefa, hidrografskih uslova, zatečenog rasporeda pojedinih vegetacijskih formacija, posebno u pogledu uspostavljanja biološke ravnoteže između prirodnih travnjaka i šuma.

Rešenja za primenu i sprovođenje mera zaštite i unapređenja korišćenja zemljišta, zasnivaće se na sledećim principima i kriterijumima:

- (1) pri uspostavljanju optimalnog odnosa između poljoprivrednog i šumskog zemljišta, odnosno sprovođenja mera zaštite od erozije i očuvanja vodnog režima, moraju se uvažiti ekonomski i egzistencijalni interesi korisnika zemljišta;
- (2) pozitivni vodoprivredni efekti i interesi lokalnog stanovništva obezbediće se prvenstveno pošumljavanjem zemljišta koje je degradirano ili slabog proizvodnog potencijala; pošumljavanje će obuhvatiti oko 4.510 ha poljoprivrednog zemljišta (450 ha njiva 7. i 8. kat. klase, 190 ha degradiranih voćnjaka i 3.870 ha pašnjaka 7 i 8. kat. klase); postizanjem šumovitosti od 42,3% područje sliva ostvaruje ciljeve koje su za Zlatiborski okrug utvrđene Prostornim planom Republike Srbije (42,1% šuma u 2011. godini),
- (3) smanjenje ukupnih površina livada za oko 790 ha i pašnjaka za oko 2.300 ha, uglavnom, u korist podizanja šuma, biće kompenzirano osnivanjem livada na delu oranica 8. katastarske klase (oko 1150 ha), i sprovođenjem teritorijalno diferenciranih mera popravke postojećih livada i pašnjaka na oko 19.000 ha;
- (4) podizanje zasada koštičavog, jagodastog i bobičavog voća na neobraslom zemljištu je u funkciji suzbijanja erozije, poboljšanja produktivnih svojstava zemljišta, uz jednovremeno povećanje tržišne ponude kvalitetnog voća, posebno za potrebe lokalnih turističkih objekata, i proširenja sirovinске osnove za prehrambenu industriju; planira se osnivanje novih voćnjaka (oko 180 ha) i obnova dela amortizovanih zasada (oko 280 ha), uz istovremeno uključivanje potpuno degradiranih voćnjaka u šumske ekosisteme (oko 190 ha); pri osnivanju i obnovi voćnjaka prednost će imati sadnja autohtonih sorti, otpornih na bolesti i štetočine, kao i primena metoda organske proizvodnje, bez korišćenja pesticida i drugih hemijskih sredstava;
- (5) poboljšanje lokalne saobraćajne mreže, izgradnja poljskih i šumskih puteva, podizanje otkupno-sabirnih stanica, obnova napajališta za stoku i unapređenje drugih vidova tehničke i komunalne infrastrukture na selu, obezbediće se kroz integralne programe uređenja poljoprivrednog zemljišta i seoskog atara;
- (6) realizacijom planiranih akumulacija "Svrčakovo" i "Roge", koje su planski sagledive i vremenski određene, zahvatiće se 400 ha poljoprivrednih i 160 ha šumskih površina, što čini samo 1,2 % od poljoprivrednog, odnosno 0,8% šumskog zemljišta na širem području plana; na lokalnom nivou (sela Roge, Svrčakovo, Drežnik i Skržuti) u pitanju su značajni gubici relativno kvalitetnih njiva, voćnjaka i livada koji će se kompenzovati primenom savremene agrotehnike, sprovođenjem kompleksnih mera unapređenja kvaliteta ostalog zemljišta i uvođenjem ekonomski profitabilnih kultura koje su primerene radnom kontingentu lokalne populacije;
- (7) podrška razvoju agrara biće usmerana na formiranje krupnih gazdinstava sa preko 30 ha korišćenog poljoprivrednog zemljišta;
- (8) razvoj stočarske proizvodnje će se zasnivati na bilansiranju broja pojedinih vrsta stoke sa pašnom osnovom; pri donošenju investicionih odluka moraju se proveriti ekološki i sanitarni rizici;
- (9) planski indikator za određivanje potencijalnih dometa razvoja stočarstva je postizanje oko 0,5 uslovnog grla stoke na 1 ha poljoprivredne površine; i
- (10) težište dugoročnog razvoja stočarstva će biti na kvalitativnoj komponenti, koju čini izbor najpogodnijeg rasnog sastava, prilagođene lokalnim prirodnim uslovima.

3.3. Smernice za korišćenje i uređenje šuma

Uređenje i korišćenje šuma i šumskog zemljišta sprovodiće se:

- (1) proglašenjem za zaštitne šume, kao šume sa prioritetskom funkcijom zaštite od erozije, na delu sliva sa koeficijentom erozije većim od 0,4 (III kategorija erozije) i užoj zoni zaštite izvorišta;
- (2) izmenom opšte i posebnih (šumsko-privrednih) osnova i programa gazdovanja šumama, kojima će se gazdovanje šumama i šumskim zemljištem usaglasiti sa interesima

vodoprivrede i antierozivne zaštite, režimima zaštite na područjima sa prirodnim i nepokretnim kulturnim dobrima, kao i sa planiranim uređenjem turističko-rekreativnih prostora; i

- (3) pošumljavanjem obradivog zemljišta koje bonitetno odgovara šumskim zemljištima, **uz obaveznu prethodnu saglasnost i u dogovoru sa vlasnikom poseda.**

Prostornim planom **inicira se** proglašenje za erozivno područje:

- 1) sliv Željinskog potoka, površine 2,5 km² na delu KO Željine; i
- 2) sliv Krčevinskog potoka, površine 4,6 km² na delu KO Željine, KO Sirogojno i KO Radoševo.

3.4. Smernice za korišćenje i uređenje vodnog zemljišta

Planskim rešenjem podsistema "Rzav" predviđena je izgradnja deset bujičnih pregrada za zaustavljanje nanosa i umirenje bujičnih voda. Bujične pregrade, korisne visine oko 5,0 m, planirane su na sledećim vodotocima:

- 1) Prištevici - tri pregrade;
- 2) Ljubišnici - jedna pregrada;
- 3) Katušnici - dve pregrade;
- 4) potoku Megare - jedna pregrada; i
- 5) Velikom Rzavu, uzvodno od Željinskog potoka - tri pregrade.

Bujična pregrada na potoku Megare i najnižvodnija pregrada na Prištevici su privremene, odnosno potapaju se po formiranju akumulacije "Roge".

Uređenje i regulacija vodotokova sprovodiće se:

- 1) usklađivanjem tehničkih i bioloških radova na regulaciji vodotokova i zaštite od velikih voda, bujica i erozije priobalja sa planskim rešenjem podsistema "Rzav";
- 2) posebnim, ambijentalno usklađenim, uređenjem priobalja i korita vodotoka u naseljima, turističkim mestima i punktovima (šetališta, ribolovne i izletničke staze i sl.);
- 3) uređenjem vodotokova u zoni zaštite prirodnih i kulturnih dobara u skladu sa uslovima i merama zaštite dobra;
- 4) sanacijom lokalnih pojava odrona i klizišta, čišćenjem korita od nanosa, otpada i sl.;
- 5) uklanjanjem/sanacijom postojećih objekata na vodotokovima (vodenice, valjavnice, jazovi, kolski i pešački prelazi i sl.) koji ne ispunjavaju vodoprivredne uslove ili narušavaju vodni režim;
- 6) uspostavljanjem i uređenjem profila za merenje proticaja i kvaliteta voda na Velikom Rzavu i većim pritokama; i
- 7) regulacijom vodotoka Velikog Rzava, posebno na delu brana "Svračkovo" - ušće Malog Rzava, u cilju sanacije posledica trajno malih proticaja ($Q=0,86 \text{ m}^3/\text{s}$) na hidrobiocenozi i obezbeđenja uslova za turističko-rekreativno korišćenje.

4. PROJEKCIJA STANOVNIŠTVA I RAZVOJ MREŽE NASELJA I CENTARA (Referalna karta br. 2)

4.1. Projekcija stanovništva

Projekcija broja stanovnika na području Prostornog plana određena je na osnovu demografskog potencijala i očekivanih razvojnih efekata. Projekcija se zasniva na predpostavci perspektivnog uravnoteženja migracionog bilansa, koji bi i pored daljeg izrazito negativnog prirodnog priraštaja uticao na ublažavanja obima demografske stagnacije. Projekcija broja stanovnika data je u sledećoj tabeli:

Tabela 3: Projekcija broja stanovnika

OPŠTINA Naselje	Broj stanovnika			Indeks promene	
	1991. god.	2002. god.	2012. god.	2002/1991.	2012/2002.
OPŠTINA ARILJE					
1. Visoka (deo)	612	466	380	76.1	81.5
2. Kruščica (deo)	165	129	105	78.2	81.4
3. Radoševo (deo)	355	261	225	73.5	86.2
4. Severevo	403	294	260	73.0	88.4
Ukupno:	1.535	1.150	970	74.9	84.3
OPŠTINA IVANJICA					
5. Brezova (deo)	271	239	195	88.2	81.6
6. Klekova	183	158	125	86.3	79.1
7. Moćioci	140	143	85	102.1	59.4
8. Preseka	648	520	380	80.2	73.1
9. Ravna Gora	121	105	70	86.8	66.7
Ukupno:	1.363	1.165	855	85.5	73.4
OPŠTINA NOVA VAROŠ					
10. G. Bela reka	281	224	160	79.7	71.4
11. D. Bela reka	369	287	270	77.8	94.1
12. Jasenovo (deo)	154	128	115	83.1	89.8
13. Kućani (deo)	10	8	5	80.0	62.5
Ukupno:	814	647	550	79.5	85.0
OPŠTINA POŽEGA					
14. Roge	589	424	330	72.0	77.8
15. Svrčakovo (deo)	103	85	60	82.5	70.6
Ukupno:	692	509	390	73.6	76.6
OPŠTINA UŽICE					
16. Drežnik (deo)	960	755	630	78.6	83.4
17. Nikojeviće (deo)	460	400	330	87.0	82.5
18. Ravni	632	558	450	88.3	80.6
19. Skržuti	817	667	500	81.6	75.0
Ukupno:	2.869	2.380	1.910	83.0	80.3
OPŠTINA ČAJETINA					
20. Alin Potok	327	244	180	74.6	73.8
21. Gostilje	480	344	290	71.7	84.3
22. Drenova	188	135	110	71.8	81.5
23. Željine	226	153	135	67.7	88.2
24. Ljubiš (deo)	732	594	530	81.1	89.2
25. Rožanstvo	532	457	340	85.9	74.4
26. Rudine	191	159	110	83.2	69.2
27. Sirogojino	844	763	610	90.4	79.9
28. Trnava	313	282	220	90.1	78.0
Ukupno:	3.833	3.131	2.525	81.7	80.6
UKUPNO	11.106	8.982	7.200	80.9	80.2

U starosnoj strukturi stanovništva, na nivou standardnih dobnih grupa, predviđa se značajan porast učešća populacije u starosnoj dobi preko 65 godina. U ostalim dobnim grupama predviđa se umerena stagnacija. Projekcija broja stanovnika po dobnim starosnim grupama data je u sledećoj tabeli:.

Tabela 4: Projekcija broja stanovnika po starosnim grupama

Godina	Ukupno stanovnika		Starosna grupa							
			do 19 god.		20-39 god.		40-64 god.		preko 65 god.	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
1991.	11.106	100	2.188	19,7	2.577	23,2	4.342	38,8	1.999	18,0
2002.	8.982	100	1.437	16,0	1.841	20,5	3.036	33,8	6.314	29,1
2012.	7.200	100	1.008	14,0	1.368	19,0	2.304	32,0	2.520	35,0

Perspektivne promene u strukturi domaćinstava zadržaće trend smanjenja broja članova, uključujući i povećanje broja jednočlanih i dvočlanih domaćinstva. U planskom preseku 2012. godine prosečna veličina domaćinstva iznosiće između 2,9-3,0 članova, dok će ukupan broj domaćinstava iznositi između 2400-2480.

4.2. Razvoj mreže naselja i centara

Prostornim planom se, na osnovu postojeće organizacije i razmeštaja objekata javnih službi i ustanova, inicira formiranje mreže naselja sa sledećim centrima zajednica naselja:

- 1) **Sirogojno**, kome će gravitirati naselja sa područja matične opštine: Željine, Drenova, Trnava, deo naselja: Rožanstvo i Gostilje; sa područja opštine Arilje deo naselja: Radoševo i Kruščica; sa područja opštine Užice deo naselja Ravni;
 - 2) **Ljubiš**, kome će gravitirati sa područja matične opštine: deo naselja Gostilje; sa područja opštine Nova Varoš naselje Gornja Bela Reka; sa područja opštine Arilje deo naselja Visoka;
 - 3) **Roge**, kome će gravitirati sa područja matične opštine: naselje Svračkovo; sa područja opštine Arilje deo naselja Severovo;
 - 4) **Drežnik**, kome će gravitirati naselja sa područja matične opštine: Skržuti, Nikojevići i Ravni;
- Ostala naselja** gravitiraće ka opštinskim i lokalnim centrima izvan područja Prostornog plana, i to:

- (1) **naselja koja pripadaju opštini Ivanjica:** Klekova, Preseka, Močioci, Brezova i Ravna Gora gravitiraće ka lokalnom centru Katići;
- (2) **naselja koja pripadaju opštini Arilje:** deo Visoke, Severova, Radoševa i Kruščice gravitiraće ka opštinskom centru Arilje, odnosno drugim lokalnim centrima koji će se uspostaviti prostornim planom opštine;
- (3) **naselja koja pripadaju opštini Nova Varoš:** deo Donje Bele Reke, Ojkovice, Trudova i Kučana gravitiraće ka lokalnim centru Jasenovo;
- (4) **naselja koja pripadaju opštini Čajetina:** Rudine, Alin Potok i deo naselja Gostilje i Rožanstvo gravitiraće ka opštinskom centru Čajetina.

Formiranje predloženih centara zajednice naselja podstičaće se od strane lokalne samouprave namenskim sredstvima za potrebe sufinansiranja izgradnje komunalne infrastrukture, puteva, energetske mreže, komunikaciono-informativnih sistema, i dr. Poseban značaj za formiranje centara zajednica naselja imaju javne službe, koje zbog relativno malog broja korisnika moraju biti sufinansirane, racionalno organizovane sa osnovnim oblicima pružanja kvalitetnih usluga, prilagođenih lokalnim osobenostima.

Minimalni nivo javnih službi i usluga u centrima zajednica naselja predstavlja: potpuno osnovno obrazovanje sa organizovanim predškolskom službom; ambulanta sa stalnim osobljem i apotekom; veterinarska stanica sa poljoprivrednom apotekom, poštanski šalter ili tzv. ugovorna pošta; organizovan redovan javni prevoz; organizovano sakupljanje i odvoženje komunalnog otpada; kao i kvalitetno elekronapajanje, prijem TT i radio signala i pristup mreži za digitalni prenos podataka. Kapaciteti javnih službi i usluga određuju se prema broju korisnika u okviru zajednice naselja.

Razvoj privrednih delatnosti će se zasnivati na raspoloživim resursima u skladu sa lokalnim inicijativama i mogućnostima, uz obavezno sprovođenje svih mera zaštite izvorišta, prirodnih i kulturnih dobara i vrednosti. Svi, postojeći i planirani, privredni i ekonomski objekti, moraju pored prethodnih uslova, ispunjavati i uslove komunalnog reda. Za delatnosti koji u proizvodnom procesu imaju otpadne tehnološke vode, čvrsti otpad i štetne gasove (posebno: mlekare, mini klanice, farme kapaciteta preko 10 uslovnih grla, ribnjaci, i sl.) obavezna je izrada odgovarajuće analize/procene uticaja na životnu sredinu.

5. RAZVOJ TURIZMA I UREĐENJE TURISTIČKIH PODRUČJA

(Referalna karta br. 3)

5.1 Osnova dugoročne organizacije prostora za turizam

Razvoj turizma i uređenje turističkih prostora na području Prostornog plana biće organizovani sa sadržajima ponude u prostoru i ponude turističkih mesta, turističkih lokaliteta, seosko-turističkih naselja i sportsko-rekreativnih punktova, u okviru sledećih prostornih celina:

- **Celina I** - prostor tri buduće akumulacije -"Svračkovo", "Roge" i "Orlovača", koji čini deo turističke zone "Z" po PP RS, sa dominantnim aktivnostima turizma na vodi (letnji sport i rekreacija na vodi i sportski ribolov), sa banjskim i seoskim turizmom u stacionarnom, izletničkom i tranzitnom korišćenju; ova celina obuhvata: ukupno obuhvaćeno područje opštine Požega sa akumulacijom "Svračkovo" i branskim delom akumulacije "Roge"; jugoistočni deo obuhvaćene teritorije opštine Užice, sa najvećim delom akumulacije "Roge" i branskim delom akumulacije "Orlovača"; najveći,

severni deo obuhvaćene teritorije opštine Arilje, sa malim delom akumulacije "Roge" i najvećim delom akumulacije "Orlovača"; kao i mali istočni deo obuhvaćene teritorije opštine Čajetina, sa delom akumulacije "Orlovača".

U okviru ove celine predviđeni su: turistička ponuda u prostoru - tri akumulacije kao glavni novi turistički motiv područja sliva i dolinske ribolovne i izletničke staze, a u ponudu će biti uključeni i delovi i celine predela očuvanog biodiverziteta (Okruglica - Visočka klisura, Orlovača, Ravanjsko polje i Drežnička dolina), jedan evidentirani litografski lokalitet, četiri evidentirana arheološka nalazišta i dva evidentirana spomenika kulture; ponuda turističkog mesta Roge - Banja Roge - Vitača, turističkog lokaliteta Visočka Banja, seosko-turističkih naselja (Svrčakovo, Drežnik, Severovo, Kruščica, Radoševo i Željine) i sportsko-rekreativnih punktova na akumulacijama ("Samar", "Brđani", "Velimiri" i "Radoševo").

- **Celina II** - izletnički prostor Užica, koji čini deo turističke zone "Z" po PP RS, u obuhvaćenom delu teritorije opštine Užice, sa pretežnim aktivnostima izletničkog i seoskog turizma, koje motivski zasnivaju sa jedne strane na akumulaciju "Roge", a sa druge na prirodne i stvorene vrednosti Zlatibora.

U okviru ove celine predviđeni su: turistička ponuda u prostoru - grebenske izletničke i planinarske staze, a u ponudu će biti uključeni i veći deo predela očuvanog biodiverziteta (Drežnička dolina), po jedan evidentirani geološki i litografski lokalitet, jedna evidentirana pećina (Pipalska), dva evidentirana arheološka nalazišta, jedan zaštićen i jedan evidentiran spomenik kulture; ponuda seosko-turističkih naselja (Skržuti, Nikojevići i Ravni).

- **Celina III** - prostor Zlatibora, odnosno deo već formirane turističke subregije Zlatibor u okviru turističke regije "Z.1" (Tara - Zlatibor - Zlatar) po PP RS, u najvećem delu obuhvaćene teritorije opštine Čajetina i malom delu obuhvaćene teritorije opštine Arilje; u sastavu već afirmisanog turističkog kompleksa Zlatibora sa glavnim centrom Zlatibor, predviđa se kompletiranje aktivnosti zimskog i letnjeg planinskog turizma, sa raznovrsnim sportsko-rekreativnim, izletničko-planinarskim i istraživačkim aktivnostima, lovom, sportskim ribolovom i dr., sa dominantnim smeštajem u vikend kućama i seoskoj domaćoj radinosti, stimulisanjem naselja sa karakteristikama vazдушnih banja, oživljavanjem starih zanata i etno-rukotvorina, proizvodnje ekološke hrane i dr.

U okviru ove celine predviđeni su: turistička ponuda u prostoru - skijalište ski-stadiona "Katušnica", grebenske izletničke i planinarske staze i lovišta, a u ponudu će biti uključeni i šest predela očuvanog biodiverziteta (Sirogojno - zaštićena okolina kulturnog dobra "Staro selo", Prištevica, Rožansko polje, Katušnica, Čigota i veći deo Murtenice), jedan zaštićen spomenik prirode (Stopića pećina), deset evidentiranih geoloških lokaliteta, jedan evidentirani litografski lokalitet, pet evidentiranih pećina (Terzića pećina, Rakovička pećina, Jamina, Ršumska pećina), dva vidikovca (Čigota i Čuker), pet zaštićenih spomenika kulture (muzej "Staro selo", crkva Sv. Petra i Pavla sa grobljem u Sirogojnu, rodna kuća Dimitrija Tucovića u Gostilju, rodna kuća Save Jovanovića ≠ Sirogojna u Trnavi i rodna kuća Petra Lekovića u Svrčakovu, devet evidentiranih arheoloških nalazišta, jedna evidentirana kulturno-istorijska celina u Ravnima i jedan planirani spomenik kulture (spomen obeležje akademika Miladina Pećinara; sa etno postavkom u očuvanom objektu tradicionalnog narodnog graditeljstva u D. Ljubišu); ponuda turističkog mesta Sirogojno, turističkog lokaliteta ski-stadiona "Katušnica" i seosko-turističkih naselja (Ljubiš, Gostilje, Rožanstvo, Alin Potok i Rudine).

- **Celina IV** - prostor gornjeg sliva Velikog Rzava i deo buduće turističke subregije Zlatar-Javor-Jadovnik u okviru turističke regije "Z.1" (Tara - Zlatibor - Zlatar) po PP RS; ova celina prostire se: u manjem delu obuhvaćene teritorije opštine Arilje, kao i na celim obuhvaćenim teritorijama opština Nova Varoš i Ivanjica; u ovom prostoru predviđeno je iniciranje budućih aktivnosti turističke subregije Zlatar - Javor, aktiviranjem prvih organizovanih oblika seoskog turizma, lova, sportskog ribolova, planinarskih i istraživačkih pohoda.

U okviru ove celine predviđeni su: turistička ponuda u prostoru - grebenske izletničke i planinarske staze, kao i lovišta, a u ponudu će biti uključeni i predeli očuvanog biodiverziteta (veći deo Okruglice-Visočke klisure, Mučanj i manji deo Murtenice), vidikovac Velika Cava i druge prirodne vrednosti, tri evidentirana arheološka lokaliteta i jedan evidentirani spomenik kulture; ponuda seosko-turističkih naselja (Visoka, Bela Reka i Močioći).

5.2 Dugoročni program i organizacija turističke ponude

5.2.1 Ponuda u prostoru

Prema oceni potencijala i motiva tražnje, na području Prostornog plana orijentaciono su predviđeni sledeći sadržaji turističke ponude u prostoru van naselja, lokaliteta i punktova:

- **Jezeru akumulacija** (prostorna celina I) predviđena su za letnje sportsko i rekreativno korišćenje na celoj površini (izuzev zaštićenog dela jezera), kao i na svim pristupačnim obalama. Na jezerima su planirani sportovi i rekreacija na vodi - plivanje, ronjenje, veslanje, jedrenje, skijanje na vodi (pomoću električnih vučnih žičara), vožnja čamcima na električni pogon i dr. Na najpogodnijim delovima obale biće uređene plaže sa pontonima za korisnike i plovila, a iza njih sportsko-rekreativni sadržaji (tenis, mali sportovi, mini-golf i dr.) i neophodni prateći i servisni objekti, u skladu sa režimima zaštitnog pojasa jezera. Lokaliteti za sportove na vodi i suvom biće organizovani u četiri sportsko-rekreativna punkta ("Samar", "Brđani", "Velimiri" i "Radoševo"). Do svih plaža i punktova predviđeni su pristupni putevi, sa parkinzima izvan uže zone zaštite akumulacija, a do određenih mesta na samoj obali službeni prilazi za transport plovila i druge službene potrebe. Manje pristupačne obale biće provizorno uređene kao ribolovne i jezerske izletničke staze, tako da se obezbedi pešačka prohodnost duž svih jezerskih obala, s tim da se ribolovne staze, po pravilu, vode uz samu obalu, a izletničke staze dalje od obale.

- **Ribolovne i izletničke staze duž vodotoka** (u svim prostornim celinama) predviđene su kao provizorni prolazi neposredno duž obala, sa lakim prihvatnim kolibama za ribolovce na deonicama udaljenim od naselja. Dolinske izletničke staze biće distancirane od ribolovnih podizanjem na više kote, ili na trasama duž visokih, nepristupačnih obala, sa ostvarivanje veza sa ribolovnim stazama. Ove izletničke staze povezane su sa sa jedne strane sa jezerskim, a sa druge strane sa grebenskim izletničkim i planinarskim stazama, a pored pešaka mogu biti korišćene i za planinske bicikle i jahanje. Stazama će se obezbediti pristupi do svih značajnijih prirodnih dobara (pećina, kraških vrela, geoloških lokaliteta i dr.), stočarskih pojata, lugarnica, sela i kulturnih dobara uređenih za prezentaciju.

- **Grebenske izletničke i planinarske staze** (u svim prostornim celinama) kompletiraju ukupan sistem izletničkih staza područja i biće, prema dužini i težini, podeljene na lake, srednje i teške. Najduža i najatraktivnija grebenska staza biće panoramska staza razvođem celog sliva Velikog Rzava, preko najznačajnijih vidikovaca, vrhova i grebena, posebno na razvođu Velikog i Malog Rzava i iznad izvorišnih čelenki V. Rzava, Prištevica, Katušnice, Ljubišnice i Bele reke, kao i na razvođima ovih levih pritoka V. Rzava, uz obezbeđivanje pristupa prirodnim i kulturnim dobrima, pojatama, selima i dr. Na najudaljenijim deonicama izletničkih i planinarskih staza predviđeni su bivaci i skloništa.

- **Lovišta** (u prostornim celinama III i IV) predviđena su na širim prostorima van intenzivnijeg turističkog korišćenja. To su prostori gornjeg sliva Velikog Rzava, Bele reke i Katušnice, sa uzgojnim rezervatima i ograničenim visokokomercijalnim lovom u predelima očuvanog biodiverziteta (Čemernica, Mućanj, Okruglica i Zimovnik, Murtenica, Čigota i dolina Prištevica) i lovištima na ostalim površinama.

- **Objekti i prostori pod režimima zaštite prirodnih i kulturnih dobara** (u svim prostornim celinama) van naselja činiće značajni turistički imidž i ponudu u prostoru. Do zaštitnih okolina najznačajnijih objekata pećina, kraških vrela, geoloških lokaliteta, arheoloških nalazišta i dr. predviđenih i uređenih za javnu prezentaciju, biće obezbeđeni lokalni putevi sa parkinzima, a do ostalih objekata i površina izletničke i planinarske staze. Utvrđivanjem režima zaštite prilikom proglašenja prirodnih i kulturnih dobara odrediće se bliži uslovi turističkog korišćenja ovih vrednosti.

- **Skijalište ski-stadiona "Katušnica"** (u prostornoj celini III) predviđeno je ispod vrha Čuker (1.359 m), na severozapadnim padinama prema Katušnici do visine od oko 1.100 m, kao rekreativno alpsko i nordijsko skijalište u sastavu turističkog lokaliteta "Katušnica". Prednosti skijališta su blizina centra Zlatibor, a ograničenja u skromnijim morfometrijskim i snežnim uslovima, čemu će biti prilagođen i sistem ski-staza i žičara.

5.2.2 Ponuda turističkih mesta, turističkih lokaliteta, seosko-turističkih naselja i sportsko-rekreativnih punktova

Orijentaciona ponuda turističkih mesta, lokaliteta, naselja i punktova sadržaće:

- **Turistička mesta** (prostorne celine I i III)

1. Naselje Roge - Banja Roge - Vitača predstavlja turističko motivsko središte severnog dela sliva i celine I (akumulacije). Funkcionalno će objediniti akumulacije "Svrčakovo" i "Roge", Banju Roge i naselje Roge, kao i punktove "Samar - Roška luka" na akumulaciji "Svrčakovo" i "Brđani" na akumulaciji "Roge", odnosno ostale sportsko-rekreativne sadržaje uz navedene dve akumulacije. Koncipirano je kao akvatičko-banjsko i seosko-turističko naselje, neposredno zasnovano na resursima termomineralne vode sa postojećeg izvora i budućih bušotina Banje Roge, kao i akumulacije "Svrčakovo", a namenjeno je pretežno za izletničko korišćenje od strane turista stacioniranih u naseljima severnog dela celine I i ukupne celine II, stanovnika Požege, Arilja i Užica, kao i za tranzitna svraćanja sa magistralnog pravca ka Crnogorskom Primorju. U turističkom naselju

predviđeno je ukupno 550 turističkih ležaja, od čega 100 u banjском stacionaru sa terapijskim blokom i 200 u turističkim apartmanima i odmaralištima na istočnim i jugoistočnim padinama lokaliteta Vitača (kod zaseoka Kovačevići, na lokalnom putu Roge - "Samar-Roška luka"), kao i 250 ležaja u privatnim pansionima i privatnom smeštaju sela Roge. Do banjskog stacionara termomineralna voda bi se dopremala cevovodom, a od stacionara do banjskog izvora bilo bi uređeno parkovsko šetalište sa prikladnim pratećim sadržajima. Postojeće naselje Roge sa objektima javnih službi ostali bi van uže zone zaštite akumulacija. Urbanistički i arhitektonski koncept uređenja postojećeg naselja i novih sadržaja biće zasnovan na etno-tradiciji izgradnje ruralnih ambijenata, po dobrim uzorima narodnog graditeljstva ovog kraja.

2. Naselje Sirogojno predviđeno je u sastavu istoimenog centra zajednice sela i afirmisanog naselja sa elementima varošice, etno-selom i poznatom domaćom radinošću pletilja. Koncipirano je kao značajan subjekt plasmana ponude zlatiborskog turističkog kompleksa i nosilac funkcionalne integracije celine Zlatibor i užičke izletničke celine sa celinom budućih akumulacija. U tom smislu biće blisko povezan sa lokalitetom Visočka Banja i punktom "Velimiri" na levoj obali akumulacije "Orlovača", prema kojima će usmeravati izletnike sa Zlatibora i Užica. U turističkom mestu predviđen je turistički smeštaj sa 600 ležaja, od čega 300 u apartmanima (smeštaj u specijalizovanim etno-kolonijama po uzoru na stare srpske zadruge) i 300 ležaja u privatnim pansionima i privatnom smeštaju postojećeg naselja. Uz kompletne sadržaje javnih službi, posebno će biti stimulisane specijalizovane istraživačke, edukativne i umetničke aktivnosti. Predviđeno je da turističko mesto privuče značajan deo turističkog tranzita prema Crnogorskom Primorju, preko regionalnog puta R-230 od Bele Zemlje do Kokinog Broda. Sa povećanjem izletničke i tranzitne klijentele omogućiće se novi podsticaji za razvoj starih zanata i domaćih rukotvorina, a paralelno sa tim i domaća radinost u turizmu. U okviru centra biće i konjički klub, planinski biciklistički klub i dr.

- Turistički lokaliteti (prostorne celine I i III)

1. Lokalitet Visočka Banja predstavlja turističko motivsko središte južnog dela celine akumulacija i integriše akumulaciju "Orlovača" i termomineralne izvore Visočke Banje. Lociran je na izlazu iz Visočke klisure oko izvorišta banjske vode, na oko 1,5 km od regionalnog puta Arilje - Kokin Brod (R-228), uz gornji deo akumulacije "Orlovača". Namenjen je izletnicima stacioniranim u naseljima južnog dela celine I, celine II (odnosno čitavog kompleksa Zlatiborske površi, preko Ljubiša i Sirogojna) i severnog dela celine IV, kao i tranzitnim turistima iz pravca Požege i Arilja prema Crnogorskom Primorju (uz uslov završavanja deonice puta R-228 od Visoke do Ljubiša). Koncipiran je kao banjско-akvatički kompleks, zasnovan na resursima termomineralne vode, voda V. Rzava i akumulacije "Orlovača". Centar bi sadržao smeštaj sa 300 ležaja, od čega u banjском stacionaru sa terapijskim blokom 100 ležaja i u turističkim apartmanima i odmaralištima 200 ležaja, osnovne objekte javnih službi (trgovina, ugostiteljstvo, servisi i zabava), manji akva-program otvorenog i zatvorenog kupališta i otvorene terene za male sportove. U funkcionalnom sastavu lokaliteta biće sportsko-rekreativni punktovi "Velimiri" i "Radošev" na akumulaciji "Orlovača".

2. Lokalitet ski-stadiona "Katušnica" predviđen je ispod planiranog alpskog i nordijskog skijališta, uz toponim "Xamija" u gornjem toku Katušnice i koncipiran je kao polazište/ulaz u skijalište, sa odgovarajućim ugostiteljskim, servisnim i zabavnim sadržajima, bez stacionarnog turističkog smeštaja. U sklopu centra biće ski-klub, paraglajding klub i planinarski klub. U postavljanju i korišćenju ovog ski-stadiona (skijališta i polazišta) sprovede se pažljive mere očuvanja vrednosti severoistočnih padina Čigote i tome prilagoditi koncept izgradnje.

- Seosko - turistička naselja (u svim prostornim celinama)

Seoska naselja sa porodičnim i vikend zgradama, predstavljaju glavnu ponudu turističkog smeštaja na području sliva, ali i ambijente aktivnosti i sadržaja seoskog turizma (sa ishranom i nabavkom izvorne zdrave hrane, učešćem u svetkovinama i poljoprivrednim radovima i dr.). Stimulisaće se postupna, planska koncentracija razbijenih sela oko već formiranih ili iniciranih seoskih središta, uz racionalno komunalno opremanje i kompletiranje sadržaja javnih službi. Izgradnja novih vikend kuća u prostornoj celini akumulacija (celina I) biće planska i vezana isključivo za utvrđene građevinske rejonse postojećih naselja, prvenstveno zbog zajedničkog, racionalnog rešavanja kanalizacije i zaštite akumulacija, dok je u ostalim celinama područja sliva vikend izgradnja moguća i na zasebnim lokacijama van uže zone zaštite izvorišta, zaštićenih kulturnih i prirodnih dobara (takođe planska i sa odgovarajućom komunalnom opremom). Za seosko-turistička naselja opredeljeno je 17 naselja, i to: 6 u celini I (po jedno u opštinama Požega, Užice i Čajetina, 3 u opštini Arilje); 2 u celini II (oba u opštini Užice); 5 u celini III (sve u opštini Čajetina); i 3 u celini IV (po jedno u opštinama Arilje, Ivanjica i Nova Varoš). Planirani turistički smeštaj ovih naselja sastojaće se iz privatnih pansiona i privatnog smeštaja sledećih kapaciteta:

- U prostornoj celini I: Svračkovo, opština Požega - 50 ležaja; Drežnik, opština Užice - 100 ležaja; Severovo, opština Arilje - 150 ležaja; Kruščica, opština Arilje (van područja Plana) - 150 ležaja; Radoševo, opština Arilje (van područja Plana) - 100 ležaja; Željine, opština Čajetina - 40 ležaja.

- U prostornoj celini II: Ravni, opština Užice - 80 ležaja; Skržuti, opština Užice - 250 ležaja; Nikojevići, opština Užice - 200 ležaja.

- U prostornoj celini III: Ljubiš, opština Čajetina - 400 ležaja; Ćostilje, opština Čajetina - 300 ležaja; Rožanstvo, opština Čajetina - 300 ležaja; Alin Potok, opština Čajetina - 100 ležaja; Rudine, opština Čajetina - 50 ležaja.

- U prostornoj celini IV: Visoka, opština Arilje - 200 ležaja; Donja Bela Reka, opština Nova Varoš - 50 ležaja; Moćioci, opština Ivanjica - 30 ležaja.

- Sportsko-rekreativni punktovi (u prostornoj celini I)

Ovi punktovi koncipirani su kao koncentrisani sadržaji ponude u prostornoj celini akumulacija, u organizacionom sastavu turističkog mesta Roge - Banja Roge - Vitača i turističkog lokaliteta Visočka Banja. Obuhvataju sadržaje za letnju rekreaciju na vodi i uz vodu i neophodne prateće objekte ugostiteljstva i servisa, bez stacionarnog turističkog smeštaja. Punktovi će se međusobno razlikovati po dominantnim, specifičnim aktivnostima na vodi organizovanim po klubovima i to:

1. **Punkt "Samar"** na akumulaciji "Svrachkovo" (u sastavu turističkog naselja Roge - Banja Roge - Vitača) - sa klubom za skijanje na vodi.
2. **Punkt "Brđani"** (naspram Drežnika) na akumulaciji "Roge" (u sastavu turističkog centra Roge - Banja Roge - Vitača) - sa klubom za jedrenje.
3. **Punkt "Velimiri"** (u ataru sela Radoševo) na akumulaciji "Orlovača" (u sastavu turističkog centra Visočka Banja) - sa veslačkim klubom.
4. **Punkt "Radoševo"** (u ataru sela Radoševo) na akumulaciji "Orlovača" (u sastavu turističkog centra Visočka Banja) - tranzitni punkt bez dominantnog kluba.

5.3. Rekapitulacija kapaciteta turističkog smeštaja

Planirani kapaciteti turističkog smeštaja iskazani u broju ležaja predstavljaju **optimum** za dugoročni period i zasnovani su najvećim delom na stvarnom potencijalu porodičnih i vikend kuća u postojećim naseljima. Turistički smeštaj planiran je sa sledećim zbirnim kapacitetima:

Turističkih ležaja ukupno 4.000, od toga u celini I - 1.440 (od čega 1.190 na području Plana i 250 van područja Plana), u celini II - 530, u celini III - 1.750 i u celini IV - 280, sa sledećom strukturom:

- 1) Turistička mesta - ukupno 1.150 ležaja, od toga 100 u banjskom stacionaru, 500 u apartmanima i odmaralištima i 550 u privatnim pansionima i privatnom smeštaju
- 2) Turistički lokaliteti - ukupno 300 ležaja, od toga 100 u banjskom stacionaru i 200 u apartmanima i odmaralištima
- 3) Seosko-turistička naselja - ukupno 2.550 ležaja, sve privatni pansioni i privatni smeštaj (od toga 2.300 na području Plana i 250 van područja Plana, na kontaktnom području u opštini Arilje)

6. PROSTORNI RAZVOJ, RAZMEŠTAJ I KORIŠĆENJE INFRASTRUKTURNIH SISTEMA (Referalna karta br. 2)

6.1. Putna infrastruktura

Putnu infrastrukturu formiraće postojeći i planirani putevi koji su u funkciji posebne namene i integralnog razvoja i uređenja područja Prostornog plana.

Prioritet ima izgradnja/izmeštanje deonice lokalnih, kategorisanih i nekategorisanih, puteva iz zona potapanja planiranih akumulacija, i to:

1) na području akumulacije "Svrachkovo":

- (1) deonica puta (planska oznaka L-2) na pravcu D. Selo (KO Svračkovo) - kruna brane - Severovo, dužine oko 2 km sa kolovozom širine min. 3,5 m (sa mimoilaznicama),

- (2) deonica puta (planska oznaka L-3) na pravcu Roge - zaseok Vajovići, dužine oko 1,5 km sa kolovozom širine min. 3,5 m (sa mimoilaznicama), i mostom u Roškoj luci dužine oko 60 m (oko 350 m uzvodno od postojećeg mosta),
- (3) deonica puta (planska oznaka L-4) Roška banja - zaseok Sarvani (KO Roge), dužine oko 1,0 km sa kolovozom širine min. 3,5 m (sa mimoilaznicama), i mostom, uzvodno od Roške banje, dužine oko 50 m, i
- (4) deonica puta (planska oznaka L-7) brana "Svračkovo" - regionalni put R-228, dužine oko 3,5 km sa kolovozom širine min. 5 m i mostom preko Velikog Rzava dužine oko 50 m;

2) na području akumulacije "Roge":

- (1) deonica puta (planska oznaka L-1) na pravcu zaseok Koliševica (KO Skržuti) - zaseok Brđani (KO Drežnik) - zaseok Vukotići (KO Drežnik) - odvajanje za branu - zaseok Vulovići (KO Roge) ukupne dužine oko 10 km, sa kolovozom širine min. 3,5 m (sa mimoilaznicama), osim u delu puta zaseok Vulovići - brana dužine oko 2 km gde je širina kolovoza min. 5 m; i

3) na području akumulacije "Orlovača":

- (1) deonica puta (planska oznaka L-5) na pravcu D. Kruščica (R-228) - zaseok Miličevići - Maslarski krš - kruna brane - Ravni, dužine oko 6 km sa kolovozom širine min. 5 m,
- (2) deonica puta (planska oznaka L-6) na pravcu Razložina (R-228) - zaseok Našćenje (Radoševo), dužine oko 2,5 km, sa kolovozom širine min. 3,5 m (sa mimoilaznicama), i mostom na profilu Velimiri dužine oko 60 m.

Putevi sa planskom oznakom L-1 (deonica Vulovići - brana "Roge"), L-5 (D. Kruščica - brana "Orlovača") i L-7 (regionalni put R-228 - brana "Svračkovo") realizuju se kao glavni izvođački putevi planiranih brana, a po završetku radova korišćiće se kao deo lokalne putne mreže.

Planirani razvoj ostalih lokalnih puteva obuhvata izgradnju/dogradnju i revitalizaciju putnih pravaca, prema mogućnostima i inicijativama lokalnih zajednica. Kod određivanja prioriteta, prednost bi imali putni pravci koji obezbeđuju:

- 1) povezivanje u okviru lokalnih zajednica naselja, i to posebno između:
 - centra zajednice naselja Sirogojno i naselja: Rožanstvo, Trnava, Gostilje, Drenova, Željine i Čičkova;
 - centra zajednice naselja Katići i naselja sa područja plana: Klekova, Močiocci, Preseka i Ravna Gora; i
 - centara zajednice naselja i opštinskih središta.
- 2) povezivanje između opština, i to posebno na pravcu:
 - Požega - Rupeljevo - Roge - Svračkovo - Vrane - Arilje,
 - D. Kruščica (opština Arilje) - Ravni (opština Užice),
 - Sirogojno (opština Čajetina) - Ravni (opština Užice),
- 3) aktiviranje planiranih turističko-rekreativnih i banjskih centara i punktova, kao i kolski pristup do zaštićene okoline kulturnih i prirodnih dobara.

Saobraćajnu infrastrukturu regionalnog značaja, na području Prostornog plana, formiraće postojeći i planirani putevi, i to:

- (1) **regionalni put R-230** (Bela Zemlja/M-21 - Ivanjica/M-21.1), na deonici Nikojevići - Gostilje - Donji Ljubiš - Jasenovo - Brezova,
- (2) **regionalni put R-228** (Arilje /M-21.1 - Kokin Brod/ M-21), na deonici Visoka (Rijeka) - Ljubiš - Jasenovo, nakon izgradnje deonice Rijeka - Donji Ljubiš, u dužini od oko 7,0 km , i
- (3) **regionalni put R-230a**, deonica između regionalnog puta R-230 i Sirogojna.

Prostornim planom **inicira se prekategoriizacija** postojećeg lokalnog puta na pravcu Donji Ljubiš (R-230/R-228) - Gornji Ljubiš - Vodice (M-21) u put regionalnog značaja. Ovim rešenjem obezbeđuje se mogućnost uspostavljanja kvalitetne putne komunikacije u jugozapadnom delu područja plana i obezbeđenje uslova za tranzitni saobraćaj na pravcu Ivanjica/Arilje - Čajetina, odnosno povezivanje magistralnih puteva M-21 i M-21.1.

Prostornim planom inicira se izgradnja pratećih putnih sadržaja (benzinska pumpa, servisi i sl.) u građevinskom području naselja Sirogojno. Izgradnja ove vrste objekata je uslovljena pouzdanom

zaštitom površinskih i podzemnih voda. Mere zaštite se, bliže, utvrđuju analizom/procenom uticaja na životnu sredinu.

Na svim putevima u užoj zoni zaštite akumulacija uspostavlja se trajna zabrana prevoza opasnih i štetnih materija, i izgradnja pratećih putnih objekata koje mogu ugroziti izvorište. Pre uvođenja u recipijente, zagađene atmosferske vode sa kolovoza se propuštaju kroz separator naftnih derivata.

6.2. Hidrotehnička infrastruktura

6.2.1. Lokalno vodosnabdevanje

Na osnovu obima i strukture perspektivnih potrošača na području Prostornog plana, ukupne potrebe za vodosnabdevanjem iznose oko 53,6 l/s na nivou prosečne dnevne potrošnje, sa sledećim standardom za: hotele-motele od 400 l/kor.; seosko stanovništvo od 250 l/kor.; turiste u privatnom i apartmanskom smeštaju od 120 l/kor.; zaposlene na radnom mestu od 100 l/kor.; sportsko-rekreativni i turistički punktovi sa ugostiteljskim uslugama od 120 l/kor.; izletnike od 25 l/kor.; i krupnu stoku 55 l/grlo.

Projekcija potreba za vodosnabdevanjem i način vodosnabdevanja naselja na području Prostornog plana data je u sledećoj tabeli:

Tabela 5: Projekcija potreba za vodosnabdevanjem i moguća izvorišta

Opština / naselje	Potrebe u vodi (l/s)	Način vodosnabdevanja	
		do 2008. godine	dugoročno
1. OPŠTINA ARILJE			
1.1. Visoka (deo)	2,60	postojeći i novokaptirani izvori sa hlorisanjem	dopunske vode iz zahvata na V. Rzavu sa preradom vode Q = 5,00 l/s
1.3. Kruščica (deo)	1,87		
1.3. Radoševo (deo)	1,33		
1.4. Severovo (deo)	2,43		
Ukupno:	8,43		
2. OPŠTINA IVANJICA			
2.1. Brezova (deo)	1,74	postojeći i novokaptirani izvori sa hlorisanjem	
2.2. Klekova	0,50		
2.3. Močioći	0,54		
2.4. Preseka	1,54		
2.5. Ravna Gora	0,28		
Ukupno:	4,61		
3. OPŠTINA NOVA VAROŠ			
3.1. Gornja Bela Reka	0,65	postojeći i novokaptirani izvori sa hlorisanjem	
3.2. Donja Bela Reka	1,30		
3.3. Jasenovo (deo)	1,17		
3.4. Kućane (deo)	0,70		
Ukupno:	3,82		
4. OPŠTINA POŽEGA			
4.1. Roge (deo)	6,02	postojeći kaptirani izvori i dopunske vode iz zahvata na V. Rzavu sa preradom vode Q = 20,00 l/s, ili priključkom na požeški vodovod Q = 7,00 l/s	
4.2. Svračkovo (deo)	1,48		
Ukupno:	7,50		
5. OPŠTINA UŽICE			
5.1. Drežnik	2,68	postojeći vodovod iz PPV "Potočanje", Q = 4,5 l/s	
5.2. Nikojevići (deo)	2,39	postojeći i novokaptirani izvori sa hlorisanjem	
5.3. Ravni	2,15		
5.4. Skržuti (deo)	3,04		
Ukupno:	10,26		
6. OPŠTINA ČAJETINA			
6.1. Alin Potok	1,47	postojeći i novokaptirani izvori sa hlorisanjem	
6.2. Gostilje	2,39		
6.3. Drenova	0,44		
6.4. Željine	0,67		
6.5. Ljubiš(deo)	4,41		
6.6. Rožanstvo	3,48		
6.7. Trnava	1,10		
6.8. Rudine (deo)	0,92		
6.9. Sirogojno	4,10		
Ukupno:	18,98		
UKUPNO:	53,60		

Prostornim planom predviđeno je da se u naseljima sa malom gustom i disperzivnom naseljenošću zadrži postojeći načina vodosnabdevanja, sa većim brojem individualnih i seoskih vodovoda i neposrednih vodozahvata na lokalnim izvorima. Na svim objektima sprovede se redovni sanitarni nadzor i, po potrebi obezbediti hlorisanje vode. U naseljima sa javnim vodovodima (Sirogojno, Ljubiš) predviđeno je proširenje kapaciteta vodozahvata i revitalizacija postrojenja za prečišćavanje vode za piće.

Vodosnabdevanje potrošača na području naselja Drežnik obezbeđuje se iz gradskog vodovoda Užica (PPV "Potočanje"). Vodosnabdevanje u naselju Roge i Svračkovo (opština Požega) obezbediće se iz gradskog vodovoda Požege, ili alternativno iz vodozahvata na Velikom Rzavu.

Vodosnabdevanje vannaseljskih turističkih i drugih sadržaja rešavaće se posebnim vodozahvatima, u okviru raspoloživih kapaciteta lokalnih izvora, uz obavezu obezbeđenja garantovanog minimuma.

U svim slučajevima kada su planiranim objekatima regionalnog podsistema "Rzav" ugrožena lokalna izvorišta i javni/seoski vodovodi, mora se obezbediti njihova supstitucija pre početka izvođenja radova, odnosno formiranja akumulacija. Supstitucija podrazumeva trajno obezbeđenje vodosnabdevanja ugroženih korisnika, sa količinom i kvalitetom voda koja najmanje odgovara prethodnom stanju. Troškove supstitucije snosi investitor podsistema "Rzav".

Za potrebe poljoprivrede i stočarstva obezbediće se posebni vodozahvati na akumulacijama. Količina, način(i) zahvatanja voda, visina naknade i troškovi izgradnje vodozahvata (crpna pumpa, potisni cevovod, rezervoar, razvodna mreža), uređuju se posebnim ugovorom između korisnika voda i preduzeća nadležnog za gazdovanje akumulacijom.

6.2.2. Odvođenje atmosferskih i komunalnih otpadnih voda

Prikupljanje i odvođenje otpadnih voda naselja, postojećih i planiranih sadržaja (turizam, rekreacija i dr.) rešavaće se putem individualnih objekata i grupnih kanalizacionih sistema.

Upotrebljene vode sa farmi prikupljaće se u vodonepropusnim osokama (bazenima) i koristiti kao prevrelo organsko đubrivo. Kod utvrđivanja hidrauličkog i biološkog opterećenja, produkcija otpadnih voda na osnovu stočnog fonda umanjena je za 1/2 za račun korišćenja kao đubrivo, dok je ostali deo preveden na ekvivalentnog stanovnika (E.S.).

Ukupno opterećenje akumulacije "Svračkovo" od strane otpadnih voda (bez prečišćavanja) biće na samoj granici oligotrofnog stanja ($gP/m^2/god=0,334$), sa tendencijom prelaska u II klasu voda. Ostale dve akumulacije "Roge" ($gP/m^2/god=0,11$) i "Orlovača" ($gP/m^2/god=0,113$) bez teškoća ostvaruju oligotrofno stanje, odnosno održavaju I klasu kvaliteta voda ($gP/m^2/god=0,35$) pri ukupnom opterećenju otpadnim vodama od postojećih i planiranih sadržaja.

U cilju očuvanja oligotrofnog stanja akumulacije "Svračkovo", koji odgovara I klasi voda, predviđena je selektivna primena mehaničkog i biološkog prečišćavanja otpadnih komunalnih voda.

Za postojeće uslove disperzivne naseljenosti, sa većim brojem zaseoka i manjih grupacija domaćinstava, odgovarajući način prečišćavanja otpadnih komunalnih voda predstavlja:

- primarno, mehaničko prečišćavanje sa običnim taložnicima, gde se postiže stepen redukcije bakterija 25-75%, i/ili
- sekundarno, biološko prečišćavanje, gde se zajedno sa prethodnim objektom postiže stepen prečišćavanja 90-95%, uz eventualno hlorisanje pre upuštanja u recipijent.

Za domaćinstva u manjim naseljima i zaseocima dovoljne su vodonepropusne septičke jame sa jednom do dve trulišne komore, kako bi se postigla što veća redukcija patogenih bakterija. Zapremina trulišnih komora određuje se za najmanje 180 dana. Prelivne vode iz taložnika mogu se ispuštati u recipijent, a dobro prevreli mulj koristiti kao đubrivo. Isti postupak treba primeniti i kod osoka za stajske otpadne vode.

Sekundarno, biološko, prečišćavanje predviđeno je za naseljske grupacije sa najmanje 50 stanovnika.

Za naselja sa više od 500 stanovnika, turistička mesta, turističko-rekreativne centre i punktove mogu se primeniti i tipski - fabrički objekti.

Privredni objekti mogu koristiti sličan tretman kod sanitarnih otpadnih voda, dok se kod tehnoloških otpadnih voda mora koristiti odgovarajući predtretman, do nivoa kvaliteta koji dozvoljava upuštanje u recipijent.

Evidentirano, povremeno prisustvo fekalnog zagađenja voda Velikog Rzava (u kontrolnim uzorcima do nivoa II-III klase kvaliteta voda) određuje kao prioritet sanitarno regulisanje otpadnih komunalnih voda fekalnog porekla.

Projektom sanitarne zaštite akumulacije "Svrčkovno" predviđeni su sledeći radovi:

(1) na prostoru akumulacije i brane:

- za 18 domaćinstava; uklanjanje svih objekata, sa sanitarnom neutralizacijom nužnika, septičkih jama, odlagališta kućnog i stočnog otpada, i drugog zagađenog zemljišta,

(2) u užoj zoni zaštite:

- za 158 domaćinstava; izgradnja tipskih higijenskih nužnika sa vodonepropusnom jamom, uz prethodno sanitarno neutralisanje postojećih objekata, i
- za sva domaćinstva sa stočnim fondom; izgradnja, tipskih, vodonepropusnih bazena i jama za osoku, uz prethodno sanitarno čišćenje postojećih odlagališta,

(3) u široj zoni zaštite:

- za oko 3090 domaćinstava: sanitarna neutralizacija nehigijenskih poljskih nužnika i septičkih jama,
- za sva domaćinstva sa stočnim fondom; izgradnja, tipskih, vodonepropusnih bazena i jama za osoku, uz prethodno sanitarno čišćenje postojećih odlagališta,
- za oko 2160 domaćinstava: izgradnja, tipskih, higijenskih nužnika, sa vodonepropusnom jamom, i
- za oko 930 domaćinstava: izgradnja sanitarnih, vodonepropusnih, septičkih jama.

Troškovi sanitarne zaštite postojećih domaćinstava, odnosno objekata namenjenih za stalni i privremeni boravak predstavljaju deo investicione vrednosti objekata podsistema "Rzav".

Atmosferske vode sa građevinskih područja uvodiće se kišnom kanalizacijom i otvorenim kanalima u lokalne recipijente. Atmosferske vode sa regionalnih puteva, javnih parkirališta i lokalnih puteva (samo u užoj zoni zaštite), pre upuštanja u recipijente, moraju imati predtretman za odvajanje naftnih derivata.

6.3. Elektroenergetska mreža i objekti

Elektroenergetsku mrežu formiraće postojeći i planirani napojni i distributivni objekti, koji su u funkciji posebne namene i integralnog razvoja i uređenja područja Prostornog plana.

Tranzitni dalekovodi 220 kV, Pljevlja 2 - Požega broj 266 i Požega - čvor Vardište (Višegrad) broj 214/3, nisu u koliziji sa posebnom namenom prostora. Osim redovnog održavanja i nadzora, na ovim objektima nisu predviđene druge intervencije.

Prostornim planom se zadržava postojeća, osnovna, konfiguracija napojne i distributivne visokonaponske elektroenergetske mreže:

- 1) Potrošači na delu teritorije opštine Čajetina napajaće se: većim delom preko dalekovoda 35 kV Sušica - Sirogojno iz TS "Sirogojno" 35/10 kV (2x4/2x1,6 MVA); preko dalekovoda 10 kV iz trafostanice "Čajetina" 35/10 kV (2x4/2x4 MVA) i TS "Zlatibor" 35/10 kV (4+8/2+8 MVA).
Napajanje lokalnih potrošača vrši se preko 10 kV mreže ukupne dužine oko 75 km i 53 trafostanica 10/0,4 kV, ukupne instalisane snage 8.390 KVA. Postojeće, vršno opterećenje iznosi oko 1,2 MW, a potrošnja oko 3.500 MWh/god.
- 2) Potrošači na delu teritorije opštine Užice napajaće se iz gradske TS 35/10 kV "Zlatiborka"(2x8/2x8 MVA), preko 10 kV mreže ukupne dužine oko 40 km i 26 TS 10/0,4 kV ukupne instalisane snage od 3.060 KVA. Postojeće, vršno opterećenje iznosi oko 0,9 MW, a potrošnja oko 2.400 MWh/god.
- 3) Potrošači na delu teritorije opštine Arilje napajaće se iz TS 35/10 kV "Ševelj"(2x4/2x4 MVA), preko 10 kV mreže ukupne dužine oko 23 km i 18 trafostanica 10/0,4 kV ukupne instalisane snage 1.230 KVA. Postojeće, vršno opterećenje iznosi oko 0,4 MW, a potrošnja oko 1000 MWh/god.
- 4) Potrošači na delu teritorije opštine Požega napajaće se iz TS 35/10 kV "Požega 1" (2x4/2x4 MVA), preko 10 kV mreže ukupne dužine oko 8 km i šest TS 10/0,4 kV ukupne instalisane snage 500 KVA. Postojeće, vršno opterećenje iznosi oko 0,2 MW, a potrošnja oko 550 MWh/god.
- 5) Potrošači na delu teritorije opštine Nova Varoš napajaće se iz TS 35/10 kV "Kokin Brod" (2x4/2x2,5 MVA), preko 10 kV mreže ukupne dužine oko 10 km i sedam TS 10/0,4 kV ukupne instalisane snage 350 KVA. Postojeće, vršno opterećenje iznosi oko 0,16 MW, a potrošnja oko 450 MWh/god.
- 6) Potrošači na delu teritorije opštine Ivanjica napajaće se iz TS 35/10 kV "Brezova"(2x4/2x2,5 MVA), preko 10 kV mreže ukupne dužine oko 20 km i osam TS

10/0,4 kV ukupne instalisane snage 550 KVA. Postojeće, vršno opterećenje iznosi oko 0,22 MW, a potrošnja oko 650 MWh/god.

Od 1993. godine, kada je većina lokalnih privrednih pogona smanjila ili prekinula proizvodnju, značajan deo kapaciteta elektroenergetske mreže je neiskorišćen. Porast potrošnje električne energije i angažovane snage, po stopi od 2-3% godišnje, ne zahteva izgradnju novih elektroenergetskih objekata do 2008. godine, osim u slučaju rekonstrukcije i modernizacije amortizovane opreme.

U cilju unapređenja pouzdanosti napajanja TS 35/10 kV "Sirogojno", Prostornim planom je predviđena mogućnost izgradnje novog 35 kV dalekovoda na pravcu Čajetina - Alin Potok - Sirogojno, sa povezivanjem na TS 35/10 kV "Čajetina" (izvan područja Prostornog plana). Izgradnja će uslediti kada se iz postojeće 10 kV mreže ne bude moglo obezbediti rezervno napajanje TS "Sirogojno".

U planskom periodu izgradnja/dogradnja elektrodistributivne mreže izvodiće se prema uslovima nadležnog elektrodistributivnog preduzeća, u skladu sa pozitivnom zakonskom regulativom iz ove oblasti i uz poštovanje utvrđenih pravila zaštite životne sredine, kulturnih i prirodnih dobara.

Izgradnja drugih objekata i izvođenje svih vrsta građevinskih radova ispod i u blizini dalekovoda uslovljena je prethodnim pribavljanjem uslova od strane nadležnog elektrodistributivnog preduzeća, odnosno nadležne službe Elektroprivrede Srbije.

U funkciji posebne namene područja, planirane su sledeće intervencije na elektroenergetskoj mreži:

1) na području akumulacije i brane "Svračkovo":

- izmeštanje 10 kV dalekovoda TS "Roge" - TS "Vajovići", uz mogućnost prelaska akumulacije kao kablovski vod u trupu planiranog mosta u Roškoj luci ili kao zaseban vazdušni vod, i
- izgradnja dvostrukog dalekovoda; sa 10(35) kV vodom između TS 35/10 kV "Ševelj" i TS 10/0,4 kV na gradilištu brane, i 35 kV vodom od razvodnog postrojenja TS 6,3/35 kV podbranske HE (instalisan snage 7,2 MW) do odvajanja 10(35) kV za TS "Ševelj".

Deonica, nastavka, 35 kV dalekovoda do TS 35/10 (planirano 110/35/10) kV "Arlje 2", koja se izvodi za potrebe plasmana elektroenergije iz podbranske HE, nije obuhvaćena Prostornim planom. Trasa ove deonice će se postaviti u skladu sa Generalnim urbanističkim planom Arilja.

2) na području akumulacije i brane "Roge":

- izmeštanje 10 kV dalekovoda TS "Drežnik-centar" - TS "Zekavice"- TS "Šmakići" severno od profila akumulacije, ili izgradnja novog dalekovoda TS "Šmakići" - TS "Roška banja",
- trasa dalekovoda, naponski nivo i mesto napajanja TS na gradilištu brane utvrdiće se u postupku inovacije Prostornog plana nakon 2008. godine, u saradnji sa nadležnim elektrodistributivnim preduzećem, i
- trasa 110 kV dalekovoda za plasman elektroenergije iz podbranske HE (instalisan snage 22,6 MW) utvrdiće se u postupku inovacije Prostornog plana nakon 2008. godine, u saradnji sa nadležnom službom Elektroprivrede Srbije.

3) na području akumulacije i brane "Orlovača":

- izmeštanje 10 kV dalekovoda između TS "Radoševo" i TS "Velimiri", uz mogućnost prelaska akumulacije kao kablovski vod u trupu planiranog mosta na profilu Velimiri ili izgradnjom dalekovoda TS "Velimiri"- TS "Mitrići" (sa napajanjem iz pravca TS 35/10 kV "Sirogojno"),
- trasa dalekovoda, naponski nivo i mesto napajanja TS na gradilištu brane utvrdiće se u postupku inovacije Prostornog plana nakon 2014. godine, u saradnji sa nadležnim elektrodistributivnim preduzećem, i
- trasa 110 kV dalekovoda za plasman elektroenergije iz podbranske HE (instalisan snage 13,5 MW), utvrdiće se u postupku inovacije Prostornog plana nakon 2014. godine, u saradnji sa nadležnom službom Elektroprivrede Srbije.

Prostornim planom je predviđena mogućnost izgradnje malih hidroelektrana (MHE), koje bi se realizovale prvenstveno na mestima uz planirane bujične pregrade. Pravo na energetska iskorišćenje voda može biti uslovljeno (su)finansiranjem izgradnje bujične pregrade.

Izgradnja MHE je planski moguća i na sledećim profilima vodotoka:

- Male reke, na dva pregradna mesta nizvodno od Ravne Gore;
- Presečke reke, na dva pregradna mesta: nizvodno od Preseke i nizvodno od Močioaca;
- Ljubišnice, sa dva pregradna mesta: nizvodno od zas. Joksimovići i severno od zas. Lazovići;
- Katušnici, sa dva pregradna mesta: severoistočno od uzvišenja Smiljansko brdo i severno od Gostilja; i

- Prištevica, sa pregradom južno od zaseoka Ristanovići.

Uslovi izgradnje i povezivanja MHE sa elektroenergetskom mrežom (trasa dalekovoda, naponski novo i mesto povezivanja) utvrdiće se u saradnji sa nadležnim elektrodistributivnim preduzećem i preduzećem nadležnim za gazdovanje objektima podsistema "Rzav" i uslovima zavoda nadležnih za zaštitu prirodnih i kulturnih dobara.

Ostali vidovi, alternativnih, energetske izvora (biogas, energija vetra, solarna energija i sl.) mogu se realizovati na području Prostornog plana, ukoliko nisu u suprotnosti sa pravilima izgradnje i uređenja područja, odnosno ispunjavaju uslove sanitarne zaštite izvorišta, zaštite životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara.

6.4. Telekomunikaciona mreža

Poštanske usluge korisnika sa područja Prostornog plana obezbeđivaće se preko postojećih pošti/poštanskih šaltera u naseljima: (1) Visoka (lokalitet Zborište) i (2) Kruščica (izvan Prostornog plana), opština Arilje; (3) Roge, opština Požega; (4) Drežnik, (5) Skržuti i (6) Ravni, opština Užice; (7) Sirogojno, (8) Donji Ljubiš i (8) Rožanstvo, opština Čajetina; (9) Jasenovo (izvan Prostornog plana), opština Nova Varoš; i (10) Katićima (izvan Prostornog plana) opština Ivanjica. Planom se inicira obnavljanje rada poštanskog šaltera u Gostilju.

Zbog, prosečno, malog broja korisnika, deo postojećih pošti/poštanskih šaltera potrebno je perspektivno transformisati u stalne ili sezonske, tzv. ugovorne pošte.

Prostornim planom zadržava se postojeća, osnovna, konfiguracija telekomunikacione mreže. **Telefonska mreža** sa područja opštine Ivanjica pripada mrežnoj grupi Čačak, a ostalih opština mrežnoj grupi Užice. Na području Prostornog plana telefonska mreža je organizovana preko krajnjih automatskih centrala (KATC) u naseljima: Ravni, Drežnik, Kruščica, Visoka, Jasenovo, Roge, Roge, Mažići, Rožanstvo, Ljubiš, Sirogojno i Gostilje. Telefonska mreža naselja u delu opštine Ivanjica je povezana na KATC u Brezovi (Katići), a naselja Alin Potok i Rudine na KATC u Čajetini.

Razvoj bazne telekomunikacione mreže zasnivaće se na tehničko-tehnološkom unapređenju postojeće međumese mreže i instalacija KATC, sa uvođenjem novih usluga u oblasti digitalnog prenosa informacija, TV i RR signala.

Prostornim planom se inicira: proširenje komutativne mreže do nivoa 35 tf na 100 stanovnika, odnosno jedan telefonski priključak po domaćinstvu; postavljanje savremene kablovske veze sa optičkim sistemom prenosa na svim međumese vezama, sa prioritonom KATS Sirogojno - KATC Čajetina; i obezbeđenje 1/3 rezerve u kapacitetu prenosa kod rekonstrukcije ili izgradnje nove međumese mreže.

Razvoj mobilne telefonije i obezbeđenje kvalitetnog TV i RR signala, inicira se na području postojećih i planiranih centara zajednica naselja, turističkih, banjskih i rekreativnih centara/punktova. Kod izbora lokacije za antenske stubove potrebno je uvažiti uspostavljene režime zaštite prirodnih i kulturnih dobara

Supstitucija komutativne telefonske mreže na području planiranih akumulacija obezbeđuje se pre formiranja akumulacija, postavljanjem podvodnog kabla ili premošćavanjem po konstrukciji najbližih kolskih prelaza.

7. PRAVILA IZGRADNJE I UREĐENJA GRAĐEVINSKIH PROSTORA

(Referalna karta br. 1)

7.1. Smernice za donošenje pravila korišćenja i uređenja područja

Prostornim planom naznačena su:

- 1) **građevinska područja naselja**, tako da obuhvataju izgrađene građevinske površine sa okućnicama, obradivim zemljištem i šumom, pogodne za proširenje stambenih zona, izgradnju objekata "male" privrede i servisa, komunalnih objekata i sadržaja u oblasti sporta, rekreacije i turizma; i
- 2) **građevinska područja izvan naselja**, koja će se koristiti za potrebe privrede, turizma i dr.

Kod izrade prostornih planova opština i/ili posebnih urbanističkih planova potrebno je kroz pravila građenja obezbediti **gustinu naseljenosti** od min. 40 stanovnika po hektaru građevinskog područja.

Nove površine za stanovanje mogu se formirati i van postojećih građevinskih područja naselja u slučaju:

- 1) preseljenja stanovništva sa područja predviđenog za formiranje akumulacija, izgradnju brana i prateće infrastrukture;
- 2) otkupa građevinskog zemljišta, u slučajevima eksproprijacije za potrebe izgradnje drugih javnih objekata i infrastrukture, i
- 3) otklanjanja posledica elementarnih i drugih nepogoda.

Izgradnja stambenih i ekonomskih objekata u zaseocima i disperzovanim grupacijama domaćinstava, koje nisu obuhvaćene predviđenim granicama građevinskih područja, je moguća, pod uslovom da ispunjavaju propisane sanitarno-higijenske i druge komunalne uslove, kao i da nisu u suprotnosti sa uspostavljenim režimima zaštite.

Objekti koje se nalaze na prostoru predviđenim za formiranje akumulacija, izgradnju brana i užoj zoni zaštite tretiraće se u skladu odredbama iz poglavlja 2: Režimi korišćenja, uređenja i zaštite prostora.

7.2. Opšta pravila parcelacije i regulacije

Do donošenja prostornih planova opština i/ili posebnih urbanističkih planova primenjivaće se Opšta pravila urbanističke parcelacije i regulacije doneta od strane teritorijalno nadležnih organa, kao i pravila parcelacije i regulacije iz preispitanih urbanističkih planova u skladu sa zakonom.

Prethodna pravila mogu se sprovoditi ukoliko nisu u suprotnosti režimima zaštite izvorišta, prirodnih i kulturnih dobara i drugih vrednosti utvrđenih ovim Prostornim planom. Uspostavljeni režimi zaštite i posebni uslovi uređenja i korišćenja prostora moraju biti sadržani u Izvodu iz odgovarajućeg plana ili Aktu o urbanističkim uslovima.

7.3. Osnovna pravila komunalnog opremanja i uređenja naselja

Kod komunalnog opremanja i uređenja naselja i ostalih građevinskih područja prioritet ima obezbeđenje sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja, i to:

- 1) izgradnjom komunalnih objekata za eliminisanje tečnih i čvrstih otpadnih materija u skladu sa uspostavljenim režimima zaštite,
- 2) sanitacijom đubrišta, osoka, poljskih klozeta i sl.,
- 3) gašenjem lokalnih groblja koja se nalaze u užoj zoni zaštite akumulacija, odnosno izmeštanjem sa prostora predviđenih za potapanje i izgradnju brana.

Kod sanitacije, prioritet imaju naselja i objekti domaćinstava sa okućnicama u užoj zoni zaštite akumulacije "Svračkovo".

Izgradnja i opremanje naselja ostalim komunalnim objektima (groblja, naseljske ulice, autobuska stajališta i dr.) definišaće se odgovarajućim urbanističkim planom ili posebnom programom. Do njihovog donošenja, Prostornim planom se utvrđuju sledeća pravila:

- regulacione linije duž javnih puteva/ulica uspostavljaju se sa sledećim minimalnim širinama: od 10,0 m za sabirne ulice, od 8,0 m za stambene ulice i od 6,0 m za ostale naseljske saobraćajnice, duž sabirnih i stambenih ulica obezbeđuje se najmanje jedan trotoar širine min. 1,5 m; u zavisnosti od poprečnog pada kolovoza predvideti infrastrukturu za regulisano odvođenje atmosferskih voda koje pre upuštanja u prirodne recipijente treba tretirati kroz separator naftnih derivata, kao i eventualni prijem slivih voda iz stambenog dela dvorišta;
- fekalne vode obezbeđuju se vodonepropusnim septičkim jamama odgovarajućeg kapaciteta i odgovarajućim tretmanom pre ispuštanja u recipijent;
- za otpadne vode ekonomskog dela domaćinstava predvideti vodonepropusne bazene i jame za previranje stočnog otpada;
- formiranje novih seoskih groblja je moguće isključivo van uže zone zaštite planirnih akumulacija, odnosno zona zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, i u skladu sa propisima relevantim za ovu oblast, kapacitet groblja određuje se za min. 20 godina;
- formiranje stalnih i privremenih, sanitarno obezbeđenih seoskih deponija čvrstog komunalnog otpada na lokacijama isključivo van uže zone zaštite planirnih akumulacija, zona zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, stalnih vodotokova i lokalnih izvorišta i u skladu sa propisima relevantim za ovu oblast; uz obezbeđenje periodičnog pražnjenja (jednom mesečno) sa transportom ka opštinskim komunalnim deponijama, odnosno transfer stanicama regionalnih komunalnih deponija;

- skladištenje tečnog ogreva (lož ulje i sl.) i drugih naftnih derivata mora biti sanitarno obezbeđeno za slučaj nekontrolisanog isticanja ili proliivanja; i
- privredne i druge aktivnosti koje mogu ugroziti izvorište, odnosno narušiti kvalitet životne sredine u celini, u obavezi su da izrade odgovarajuću analizu uticaja na životnu sredinu i obezbede predviđene mere zaštite.

7.4. Pravila za raseljavanje domaćinstava

Za potrebe realizacije prve faze-prve etape podsistema vodosnabdevanja "Rzav", na području zone potapanja akumulacije "Svrčkovo", sprovodi se:

- 1) raseljavanje 11 stalnih domaćinstava,
- 2) rušenje stambeno-ekonomskih i pomoćnih objekata 11 stalnih i 7 napuštenih domaćinstava, i
- 3) trajna prenamena zemljišta zbog potapanja, izgradnje brane i pratećih objekata na oko 127 ha zemljišta.

Raseljavanje domaćinstava i/ili obezbeđenje naknade/zamene materijalnih dobara rešavaće se po pravilu dogovorom, primenom **sledećih principa**:

- 1) očuvanjem imovinskog i životnog standarda raseljenih domaćinstava i domaćinstava kojima je umanjen zemljišni fond;
- 2) obezbeđenjem komunalno uređenih parcela na građevinskom području najbližih naselja (Roge i Svrčkovo), odgovarajuće veličine i organizacije stambenog i ekonomskog dela parcele u zavisnosti od tipa domaćinstva (poljoprivredno, mešovito, nepoljoprivredno); vodeći posebno računa o dostupnosti i mogućnostima gazdovanja (uvećani troškovi) ostalim poljoprivrednim i šumskim zemljištem domaćinstva, u suprotnom vlasnik može usloviti otkup ili zamenu poljoprivrednog i šumskog zemljišta ukoliko su uslovi njegovog korišćenja otežani ili nema ekonomskog interesa da nastavi korišćenje;
- 3) obezbeđenjem dodatnih pogodnosti za staračka domaćinstva u pogledu mogućnosti izbora lokacije za preseljenje (prekomerna osunčanost ili zasenčenost, blizina susednih ekonomskih objekata i sl.);
- 4) obezbeđenjem zamene stambenih i ekonomskih objekata za poljoprivredna i socio-ekonomski ugrožena domaćinstva po principu m² za m²;
- 5) zamenom poljoprivrednog zemljišta domaćinstava za odgovarajuće poljoprivredno zemljište na području katastarske opštine, na osnovu bonitetne kompenzacije i površinskog bilansiranja u zamenu zemljišta, po prethodno obavljenom prevođenju katastarske u bonitetnu klasu zemljišta;
- 6) obezbeđenjem uslova da se vrednost nepokretnosti i drugih naknada, po akcionarskom modelu, uključe u finansiranje vodoprivrednih objekata podsistema "Rzav"; i
- 7) obezbeđenjem drugih vidova nadoknade za nepokretnosti domaćinstva i to: (a) dodelom građevinskog zemljišta na korišćenje za izgradnju stambenih ili poslovnih objekata u opštinskim centrima; (b) otkupom stambenih, ekonomskih i pomoćnih objekata i zemljišta po tržišnim cenama; i (v) kompenzacijom troškova zbrinjavanja staračkih domaćinstava.

8. ZAŠTITA PRIRODNIH DOBARA I VREDNOSTI

(Referalna karta br. 3)

Na području Prostornog plana **zaštićena** su sledeća prirodna dobra i prirodne retkosti:

- 1) **Stopića pećina**, u ataru sela Rožanstvo, kao spomenik prirode specifičnih morfohidroloških odlika;
- 2) **zaštićena okolina spomenika kulture**, površine 25,24 ha, na prostoru kompleksa Muzeja narodnog graditeljstva "Staro selo" i crkve sv. Petra i Pavla sa grobljem, u Sirogojnu; i
- 3) **biljne i životinjske vrste**, obuhvaćene Uredbom o zaštiti prirodnih retkosti Vlade RS

Predeli na kojima se, zbog prirodnih (geomorfoloških, hidrogeoloških i vegetacionih) odlika i ambijentalnih vrednosti predlaže uspostavljanje **prethodne zaštite**, kao potencijalno značajna prirodna dobra, navedeni su u sledećoj tabeli:

Tabela 6 : Predeone celine predložene za uspostavljanje prethodne zaštite

Naziv predeone celine	Opis celine	Ciljevi zaštite
1. Murtenica	Karstifikovana zaravan sa raznovrsnim šumskim i travnim zajednicama, kraškim izvorima i vrelima, speleološkim i geološki atraktivnim objektima.	Očuvanje, unapređenje i prezentacija kompleksa.
2. Čigota	Primer specifičnog pejzaža zlatiborske površi sa očuvanim šumsko-livadskim zajednicama.	Očuvanje i proširenje postojećih staništa borovih i kitnjakovih šumskih sastojina, većeg broja pašnjačkih i livadskih travnih zajednica na serpentinu.
3. Okruglica - Visočka klisura	Nenastanjeni kompleks sa jedinstvenim predeonim sklopom kraških visoravni i klisurastih dolina.	Očuvanje staništa retkih i endemičnih vrsta, zaštita i prezentacija hidrografskih fenomena i oblika površinske kraške morfologije.
4. Mučanj	Predeo krečnjačkog platoa Mučnja i delova krševitih planinskih strana sa liticama i siparima.	Očuvanje biološke raznovrsnosti i pejzažnih osobnosti; planina Mučanj je Prostornim planom Republike Srbije utvrđena kao područje od interesa za zaštitu prirodnih vrednosti. Verovatni model u kome treba ustanoviti zaštitu je specijalni rezervat prirode ili predeo izuzetnih odlika.
5. Čemernica	Krečnjačka visoravan sa nizom uzvišenja i kraškom depresijom Polje.	Očuvanje staništa biljnih i životinjskih vrsta, u karakterističnom kraškom planinskom predelu.
6. Prišteвица	Kraška dolina Prištevice od Terzića pećine do Janjuškog vrela, delovi dolina Dedovića i Trnavskog potoka, sa jedinstvenim sklopom hidrogeoloških i geoloških pojava i objekata.	Očuvanje biološke raznovrsnosti mešovitih šumskih sastojina na Omaru, očuvanje reprezentativnih geoloških (Ilidža 1 i 2, Veliki vrh, Klisura), geomorfoloških (Stopića pećina, slepa dolina Trnavskog potoka) i hidrografskih (vrela Zmajevac, Janjuško vrelo) fenomena geo-nasleđa.
7. Orlovača	Strmenite, delom vertikalne dolinske strane krečnjačke klisure Rzava usečene do 450 m dubine i duge oko 3 km.	Očuvanje fonda biljnih i životinjskih vrsta, zaštita klisure (van profila planirane akumulacije Roge), kao svojevrsnog fenomena geonasleđa (po odlikama tektonskog sklopa i geološkom sastavu).
8. Sirogojno	Prostor u vizuelnom okruženju turističkog mesta Sirogojno.	Očuvanje šumsko-pašnjačkog predela i uređenje prostora u skladu sa tradicionalnim odlikama zlatiborsko-užičkog narodnog graditeljstva.
9. Katušnica	Prostor krečnjačke meandarski izvijugane klisure Katušnice i kratka dolina potoka Vrelo, sa snažnim kraškim izvorom, bigrenom akumulacijom na dolinskom dnu, vodopadom i slapovima na terasnim odsecima.	Očuvanje geomorfoloških i hidrografskih objekata geo-nasleđa, očuvanje fonda biljnih i životinjskih vrsta.
10. Rožansko polje	Prostor karstifikovane zaravni okružene krečnjačkim uzvišenjima u koju su udubljene vrtache i plitke suvodoline.	Očuvanje prirodnih obeležja predela sa specifičnih oblicima površinske kraške morfologije.
11. Ravanjsko polje	Prostor blago zatalasane i disecirane kraške površi u izvoristu desne periodske pritoke Prištevice, sa brojnim vrtachama pod eluvijalnim materijalom.	Očuvanje prirodnih obeležja predela sa specifičnim oblicima površinske kraške morfologije ("zeleni kras"), hidrografije kao objekata geo-nasleđa, i kvaliteta podzemnih, karstnih voda.
12. Drežnička dolina	Prostor topografskog sliva suve kraške doline sa dnom pretvorenim u plitku krašku depresiju, veći brojem pećina, jama i izvora.	Očuvanje specifičnog pejzaža sa kolažom pitomih, kultivisanih seoskih ambijenata i strmih, obešumljenih ili šibljacima obraslih padina na stranama udoline.

Zbog prirodnih (geomorfoloških, hidrogeoloških i dr.) odlika i ambijentalnih vrednosti, kao potencijalno značajna prirodna dobra, **predlaže se** uspostavljanje prethodne zaštite na sledećim pojedinačnim objektima i lokalitetima:

- 1) speleološki objekti:** (1) **Pipalska pećina** u ataru sela Drežnik, (2) **pećina Jamina** i (3) **Rakovička pećina** u ataru sela Gostilje, (4) **Ušendića** ili **Ršumska pećina** u ataru sela Gornji Ljubiš, i (5) **Velika Terzića pećina** u ataru sela Rožanstvo;
- 2) lokaliteti sa reprezentativnim profilima** litološko-petrografskih obeležja, stratigrafskih odnosa, strukturno-tektonskih i paleontoloških odlika:
 - (1) **Gudurići** - profil stena vulkansko-sedimentnog porekla; (2) **Goveđača** - profil potpunog stratigrafskog stuba gornje krede; (3) **Vladaje** - primer izraženih nabora na kontaktu klastita "formacije Sirogojno" i krečnjačke formacije; (4) **Klisura** - jedinstven primer crvenih "hanbuloških" krečnjaka, bogatih fosilima; (5) **Stamati** - reprezentativni profil tzv. "biotrubatne formacije"; (6) **Ilidža 1** - profil predstavljen krečnjačkim brečama sa

bioklastitima; (7) **Ilidža 2** - profil sa izraženim sprudnim krečnjacima; (8) **Krševi** - primer nabora u direktnoj metamorfnoj podini zlatiborskog ultramafita; (9) **Veliki vrh**- profil sa veterštajnskimi krečnjacima; (10) **Gradina** - reprezent stena olistostromskog melanža (dijabaz-rožnačke formacije); (11) **Straža** - izraženi nabori u krečnjačkim slojevima; (12) **Čava** - reprezent "formacije Grivske" - kompleksa srednjetrojaskih krečnjaka sa slojevima mikrita i biomikrita, sa prosljocima i muglama rožnaca.

- 3) reprezentativni hidrografski objekti:** kraška vrela (1) **izvor Zmajevac**, u klisuri Prištevice; (2) **nekaptirano kraško vrelo**, sa leve strane Ljubišnice, ispod puta koji spaja Gornji i Donji Ljubiš; (3) **dva kraška vrela**, u klisuri Velikog Rzava, ispod Okruglice i Zimovnika; (4) **hidromorfološki kompleks potoka Vrelo**, u Gostilju, sa naslagama bigra po dolinskom dnu potoka formiranim u obliku dve terase, vodopadom i slapovima na čelu nizvodnije terase, kod ušća u Katušnicu; (5) **termokraški izvori Roške banje** i (6) **Visočke banje**.
- 4) vidikovci:** (1) **vrh Čigote**; (2) **Velika Čava**; (3) **Gradina**; (4) **Lipanje**; (5) **Drežnička gradina**; i (6) **Čuker**.

Zaštita i uređenje područja sa zaštićenim prirodnim dobrima i retkostima, i prirodnim vrednostima koja se Prostornim planom predlažu za prethodnu zaštitu sprovodiće se:

- 1) **na zaštićenim prirodnim dobarima** u skladu sa donetim merama zaštite, režimom korišćenja i u granicama zaštićene okoline, uspostavljenih odlukom o proglašenju za prirodno/kulturno dobro;
- 2) **na zaštićenim prirodnim retkostima** u skladu sa merama zaštite određenih Uredbom, odnosno donošenjem posebnih programa zaštite kojim se staništa prirodnih retkosti mogu ustanoviti za rezervate prirode ili druga zaštićena prirodna dobra u skladu sa zakonom (npr. lok. "Zelenika" u Radoševu sa zaštićenom vrstom *iledž aljuifolium*).
- 3) **na prirodnim vrednostima predloženim za utvrđivanje prethodne zaštite**, odnosno sticanja statusa prirodnog dobra, Prostornim planom se uspostavlja zaštita saglasna režimu zaštite III stepena: sa selektivnim i ograničenim korišćenjem prirodnih vrednosti/resursa i kontrolisanim aktivnostima i intervencijama u prostoru, usklađenim sa ciljevima zaštite prirodnog dobra. Mere zaštite se sprovode na sledeći način:
 - obavezom pribavljanja prethodnih uslova od strane zavoda nadležnog za zaštitu prirode, pre izvođenja svih vrsta radova i intervencija u prostoru na pojedinačnim objektima i lokalitetima;
 - obavezom pribavljanja dozvole od strane zavoda nadležnog za zaštitu prirode za sakupljanje biljnih i životinjskih vrsta koje su aktom nadležnog ministarstva stavljenje pod kontrolu korišćenja i prometa;
 - kod postojećih i u svim slučajevima proširenja i izgradnje novih privrednih objekata (farme, strugare, ribnjaci i sl.), turističko-rekreativnih, banjskih i drugih sadržaja van naselja mora se izraditi prethodna analiza uticaja na životnu sredinu i sprovesti odgovarajuće mere zaštite;
 - zabranom postavljanja energetskih i TT vodova, i drugih instalacija u neposrednoj blizini pojedinačnih objekata i lokaliteta; na ostalom prostoru prosecanje šume za ove namene je moguće samo ukoliko nema drugog, tehnički i ekonomski prihvatljivog rešenja;
 - zabranom otvaranje novih majdana građevinskog materijala i eksploatacija mineralnih sirovina; na postojećim objektima obavezno se sprovode mere zaštite životne sredine i revitalizacija zemljišta po prestanku eksploatacije;
 - zabranom prosecanja novih puteva u neposrednoj blizini zaštićenih objekata i lokaliteta bez pribavljanja prethodnih uslova od strane nadležnog zavoda,
 - pribavljanjem prethodnih uslova od strane zavoda nadležnog za zaštitu prirode pre kaptiranja i drugih vidova korišćenja izvora i vrela koja su predložena za zaštitu;
 - obezbeđenjem garantovanog (ekološkog) minimuma u svim slučajevima zahvatanja voda iz izvora i vrela;
 - kod izvođenja radova na regulaciji vodotokova (bujične pregrade, stabilizacija korita i dr.) potrebno je koristiti materijale koji obezbeđuju njihovo ambijentalno uklapanje (oblaganje kamenom i sl.); u slučaju pregrađivanja stalnih vodotokova moraju se obezbediti tzv. riblje staze;
 - revizijom opštih i posebnih osnova gazdovanja (pre)kategorisati obuhvaćene šume u zaštitne šume, kao prioritetnom funkcijom,
 - kontrolisanim poribljavanjem vodokova, sa isključivo sportskim ribolovom, uz ograničenje broja ribolovnih dozvola i poštovanje perioda lovostaja; i

- kontrolisanim uređivanjem i održavanjem lokalnih lovišta na ovim prostorima, uspostavljanjem rezervata i ograničenjem lovnih aktivnosti na sanitarni odstrel u predeonim celinama izdvojenim, na prvom mestu, zbog očuvanja biološke raznovrsnosti.

9. ZAŠTITA NEPOKRETNIH KULTURNIH DOBARA

(Referalna karta br. 3)

Na području Prostornog plana **zaštićena su** sledeća kulturna dobra:

(1) **Muzej "Staro selo"** (spomenik kulture od izuzetnog značaja) koji obuhvata sledeću grupu objekata: a) kuća brvnara iz Stubla, ambar iz Male, ambar iz Nikojevića, b) salaš-koš od pruća iz Čičkove, mlekara iz Male i zgrada brvnara iz Željina, staja sa Borja; c) kuća-dvodielna brvnara iz Alinog Potoka, zgrada brvnara iz Alinog Potoka, zgrada-brvnara iz Draglice, mlekara iz Alinog Potoka, ambar iz Ravni, salaš-koš iz Drenove, pekara i kuća iz sela Rudina, zgrada-brvnara iz Gornjeg Ljubiša, zgrada sa tremom iz Male; d) koliba iz Borja, kućer-pokriveni krevet za čobane iz sela Donji Branešci; i e) zgrada-manja brvnara sa tremom iz Drenove; (2) **crkva Sv. Petra i Pavla** (iz 1821. god.) **sa grobljem** (spomenik kulture), u sklopu jedinstvenog kompleksa sa muzejom "Staro selo" u Sirogojnu; (3) **rodna kuća Dimitrija Tucovića** (spomenik kulture od izuzetnog značaja) u Gostilju; (4) **rodna kuća narodnog heroja Save Jovanovića-Sirogojna** (spomenik kulture) u Trnavi; i (5) **rodna kuća narodnog heroja Petra Lekovića** (spomenik kulture od velikog značaja) u Svrackovu.

U kategoriji **evidentiranih** kulturnih dobara, koja uživaju prethodnu zaštitu, su sledeći objekti i lokaliteti:

1) spomenici kulture: (1) crkva Sv. Preobraženja u Beloj Reci; (2) crkva Janja u Donjem Ljubišu; (3) crkva Sv. Pantelije u Drežniku, (4) crkva Uspenja presvete Bogorodice u Drežniku, (5) stara škola u Drežniku; i (6) crkva Sv. Konstantina i Jelene u Gornjem Ljubišu,

2) prostorno kulturno-istorijske celine: (1) više rekonstruisanih i očuvanih objekta narodnog graditeljstva u domaćinstvu porodice Smiljanić iz sela Ravni,

3) arheološka nalazišta: u katastarskoj opštini Svrackovo: (1) lok. "Gradina", sa ostacima vojne postaje; u katastarskoj opštini Roge: (2) lok. "Kuline", nalaz vinčansko-pločničke faze neolita i njemu srodnih kultura, (3) lok. "Klještine", nalaz srednjeg neolita (vinčansko-tordoška faza I); u katastarskoj opštini_Visoka: (4) lok. "Crkvine", kod zas. Aleksići, nalaz temelja sakralnog objekta, (5) lok. "Manastir", kod zaseoka Stamenići, nalaz temelja manastirskog kompleksa, (6) lok. "Grčko groblje" (Obrešci), ostaci starog groblja, (7) lok. "Ravančica", ostaci stare crkve, (8) lok. "Jerinin grad", ostaci fortifikacionog objekta; u katastarskoj opštini Gostilje: (9) lok. "Manastir", ostaci manastirske crkve-brvnare, (10) lok. "Vatrište-Bukalište", ostaci srednjovekovnog groblja, (11) lok. "Tuzurska livada", ostaci praistorijskih tumula; u katastarskoj opštini Ljubiš: (12) lok. "Selište", kod zas. Smiljanići, ostaci naselja iz srednjovekovnog perioda, (13) lok. "Crkvine", ostaci crkve, (14) lok. "Grčko groblje" ili "Džambasko groblje", ostaci srednjovekovne nekropole sa nadgrobnim spomenicima; u katastarskoj opštini Sirogojno: (15) na lokaciji etnonaselja "Staro selo", ostaci starije nekropole; u katastarskoj opštini_Željin: (16) lok. "Crkvina", ostaci crkve, u katastarskoj opštini Rožanstvo: (17) lok. "Grčko groblje-Ristanovića groblje", ostaci starog groblja; u katastarskoj opštini Trnava: (18) lok. "Bukova šuma", ostaci turske kaldrme; u katastarskoj opštini Drežnik: (19) lok. "Gradina", (20) lok. "Kučišta", ostaci starijeg naselja; i u katastarskoj opštini Ravni: (21) lok. "Grobljice", nalazi praistorijskih tumula.

Mere zaštite na objektima, lokalitetima i prostorno kulturno-istorijskim celinama sa kulturnim dobrima sprovode se na sledeći način:

- 1) u zaštićenoj okolini kompleksa "Staro selo" u Sirogojnu sprovode se mere zaštite, uspostavljene odlukom o proglašenju za kulturna dobro:
 - a) prva zona, u režimu stroge zaštite, obuhvata prostor od 4,02 ha, na kome je formiran muzej "Staro selo" i prostor crkve Sv. Petra i Pavla sa grobljem; režim stroge zaštite se sprovodi:
 - kontrolom svih aktivnosti od strane nadležnih institucija zaduženih za zaštitu, uređenje, prezentaciju i valorizaciju kulturnih dobara,

- zabranom korišćenja spomenika kulture u svrhe koje nisu u skladu sa njegovom prirodom i značajem ili obavljanja radova koji mogu dovesti do devastacije spomenika, i
 - trajnom obavezom imaoca prava i obaveza nad kulturnim dobrom da sa posebnom pažnjom čuva i održava spomenik kulture, kao i da obaveštava nadležnu ustanovu za zaštitu spomenika kulture o eventualnim pravnim ili fizičkim promenama na kulturnom dobru.
- b) druga zona, u režimu ograničene zaštite, obuhvata prostor od 21,22 ha koji je formiran u funkciji neposrednog zaštitnog pojasa spomenika kulture; režim ograničene zaštite se sprovodi:
- ograničenjem izgradnje, osim objekata koji su namenjeni potrebama očuvanja i prezentacije spomenika kulture,
 - kontrolisanom adaptacijom postojećih objekata lokalnih domaćinstva,
 - zabranom otvaranja kamenoloma i drugih objekata koji mogu ugroziti spomenike kulture,
 - zabranom svih radova koji menjaju postojeći izgled terena,
 - zabranom provođenja nadzemnih električnih i drugih instalacija,
 - zabranom pretvaranja pašnjaka i livada u oranice,
 - zabranom kresanja lisnika, primene čistih seča i krčenja šume, i
 - zabranom unošenja novih vrsta vegetacije netipičnih za ovo podneblje.
- 2) Na prostoru ostalih zaštićenih i evidentiranih spomenika kulture i prostorno kulturno-istorijske celine uspostavljaju se sledeće mere zaštite, koje obezbeđuju očuvanje autentičnosti objekata i prostora oko njih:
- očuvanje izvornog izgleda arhitekture, svih konstruktivnih i dekorativnih elemenata, originalnih materijala i stilskih karakteristika;
 - ažurno praćenje stanja i održavanja, konstruktivno-statičkog sistema, krovnog pokrivača, fasada i instalacija,
 - zabranu izvođenja građevinskih radova, izgradnju infrastrukture, promene oblika terena i izmenu vegetacionog sklopa bez prethodne saglasnosti i nadzor nadležne ustanove zaštite;
 - zabranu skladištenja otpadnog materijala i stvaranje deponija,
 - zabranu gradnje objekata koji svojom arhitekturom i gabaritom neposredno ugrožavaju spomenik kulture, i
 - zabranu gradnje objekata koji nisu u funkciji spomenika kulture.
- 3) Na prostoru evidentiranih arheoloških nalazišta, do završetka konzervatorskih i drugih radova kojima se prezentacije nalaza, uspostavljaju se mere prethodne zaštite lokaliteta, koje se sprovode:
- zabranom neovlašćenog kopanja, odnošenja kamena i zemlje sa nalazišta i prikupljanja pokretnog arheološkog materijala,
 - zabranom izvođenja zemljanih radova i izgradnje svih vrsta objekata i infrastrukture bez saglasnosti nadležne ustanove zaštite, prethodnih arheoloških istraživanja i adekvatnu prezentaciju nalaza,
 - zabranom seče stabala, prevlačenje stabala preko nalazišta, pošumljavanje terena, i
 - zabranom prosipanja i odlaganje otpadnih i štetnih materija.

Mere zaštite sprovode se i u svim slučajevima nailaska/iskopa materijala koji ukazuje na moguće ostatke kulturnog dobra. U ovom slučaju, izvođač radova je dužan da obustavi radove, obezbedi nalaz i obavesti ustanovu nadležnu za zaštitu spomenika kulture. Radovi se mogu nastaviti samo uz saglasnost i prema uslovima nadležne ustanove zaštite.

Prostornim planom se inicira postavljanje spomen obeležja akademiku Miladinu Pećinaru i uspostavljanje prethodne zaštite na očuvanom ekonomskom objektu porodice Pećinar u centru D. Ljubiša.

Prioritet u izvođenju istražnih radova imaju evidentirani arheološki nalazi na lokalitetima "Kuline" i "Klještine" u ataru sela Roge, koji će biti potopljeni akumulacijom "Svrackovo" i lokalitet "Gradina" u Donjem Svrackovu, kao mogući majdan kamena za potrebe izgradnje brane.

10. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE (Referalna karta br. 3)

10.1. Mere zaštite životne sredine u fazi izgradnje podsistema

Utvrđuju se sledeće mere zaštite životne sredine koje će se sprovoditi u toku izgradnje objekata podsistema "Rzav":

- 1) zabranjuje se izvođenje pripremnih i izvođačkih radova van površina utvrđenih projektom građenja i organizacije gradilišta; na eventualno oštećenom zemljištu obavezno se sprovodi rekultivacija (dovođenje u prethodno stanje);
- 2) na prostoru obuhvaćenog akumulacionim jezerima i površinama predviđenim za izvođenje zemljanih i građevinskih radova obezbediće se selektivno skidanje, deponovanje i zaštita pedološkog sloja zemljišta debljine do 0,5 m, radi upotrebe u postupcima rekultivacije i biološke zaštite; projektom organizacije građenja moraju se pravovremeno predvideti lokacije za deponovanje humusa;
- 3) deponovanje materijala iz iskopa za temelj brana, optočne tunele i otvaranje pozajmišta, sa oblikovanjem i rekultivacijom terena, definišaće se posebnom projektnom dokumentacijom;
- 4) na gradilištima će se manipulacija naftom i naftnim derivatima obavljati uz maksimalne mere zaštite tla i vode, ambalaža za ulje i druge derivate nafte odnosiće se na kontrolisane deponije van sliva; ukoliko dođe do izlivanja naftnih derivata zagađene površine moraju se odmah sanirati iskopom zagađenog tla (sa odnošenjem na deponiju van sliva) i zamenom čistim materijalom sličnih karakteristika;
- 5) objekte za smeštaj osoblja na gradilištu neophodno je opremiti postrojenjem za prečišćavanje otpadnih voda ili nepropusnim septičkim jamama koje se povremeno prazne od strane nadležne komunalne službe; za prikupljanje čvrstog otpada treba obezbediti dovoljan broj kontejnera, kao i njihovo redovno pražnjenje na odgovarajuću opštinsku deponiju; po završetku radova obavezno se sprovodi sanitacija septičkih jama i revitalizacija zemljišta;
- 6) na svim pozajmištima materijala potrebno je izvesti radove u cilju sprečavanja obrušavanja, pojave klizišta i pogoršanja kvaliteta zemljišta i voda sa aspekta suspendovanih materijala; iskopan materijal u toku izgradnje mora biti pažljivo deponovan i zaštićen od razvejavanja, spiranja i odnošenja; i
- 7) po završetku radova, na prostoru koji je korišćen za privremena odlagališta, skladišćenje materijala, gradilišne puteve i platoe za parkiranje i popravku mašina, kao i sva druga oštećenja zemljišta moraju se sanirati (nivelacija, humuziranje i zatravnjivanje) prema posebnom projektu.

10.2. Mere zaštite životne sredine u toku eksploatacije podsistema

Utvrđuju se sledeće mere zaštite kvaliteta životne sredine koje će se sprovoditi u toku izgradnje objekata podsistema "Rzav":

- 1) održavanje i zaštita postojećeg šumskog fonda, pošumljavanje proređenih i obešumljenih površina po pravilu autohtonom dendroflorom
- 2) uređenje obala radi antierozione zaštite i zaštite od klizišta i to:
 - (1) požbunjavanje i pošumljavanje priobalja akumulacija i vodotokova odgovarajućim autohtonim vrstama;
 - (2) melioracija postojećih i uspostavljanje novih travnih površina na staništima sa razvijenom erozijom;
 - (3) formiranje "živih" retenzionih pojasa sadnjom odgovarajućih žbunastih vrsta duž bujičnih i erozijom ugroženih vodotokova;
 - (4) primena bioloških i tehničkih radova na preventivnoj stabilizaciji i sanaciji klizišta, sipara i drugih pojava nestabilnosti terena;
- 3) uređenje korita bujičnih vodotokova pošumljavanjem i vezivanjem zemljišta odgovarajućim vrstama dendroflore (pre svega bagremom) i izgradnjom deponijsko-konsolidacionih objekata različitog kapaciteta i zapremine (pregrade, pragovi, pletari i sl.);
- 4) zaštita vegetacije u užoj i široj zoni zaštite izvorišta zabranom i strogom kontrolom obavljanja aktivnosti (nekontrolisano krčenje šume, lisičarenje i sl.) koje mogu podstaći erozivne procese ili narušiti vodni režim;

- 5) kontrolisano ispiranje akumulacija ili ispuštanje donjih slojeva vode u kojima dolazi do nagomilavanja mulja;
- 6) obezbeđenje garantovanog (ekološkog) minimuma od 860 l/s sa visokim kvalitetom vode i 100% vremenske i količinske obezbeđenosti;
- 7) upravljanje nivoom vodozahvata iz akumulacije, u cilju obezbeđenja približno izjednačenog nivoa termoklime vodotoka pre uliva u akumulaciju i garantovanog (ekološkog) minimuma; i
- 8) redovno kontrolisanje sprovođenja mera sanitarne zaštite, evidentiranje potencijalnih izvora zagađenja izvorišta, i organizaciona i tehnička priprema za slučaj akcidentnog zagađenja.

10.3. Mere za praćenje stanja životne sredine

Praćenje kvaliteta vode obezbediće se:

- 1) redovnim, dnevnim praćenjem kvaliteta sirove vode na ulazu u vodozahvatni objekat (kulu) i postrojenje za prečišćavanje vode "Arilje";
- 2) mesečnim praćenjem kvalitativnih parametara vode na ulazu i izlazu iz akumulacije i na tri profila u jezeru na različitim dubinama i na dnu jezera;
- 3) mesečnim ispitivanjem bioloških odlika fitoplanktona, zooplanktona i faune dna akumulacije, a po potrebi i na pritokama;
- 4) sezonskim ispitivanjem biotičkih i abiotičkih odlika jezerskog mulja;
- 5) sezonskim ispitivanjem ihtiofaune.

Praćenje promena stanja životne sredine obezbediće se:

- 1) postavljanjem meteorološke i bio-monitoring stanice u blizini akumulacija;
- 2) kontrolom i praćenjem svih ostalih biotičkih i abiotičkih parametara značajnih za procenu i predviđanje stanja životne sredine i to:
 - (1) revitalizovanih i rekultivisanih zemljišta;
 - (2) postojećeg šumskog fonda, pošumljenih i zatravljenih šumskih zemljišta;
 - (3) promena florističko-vegetacionog sklopa u užoj zoni zaštite akumulacije i duž nizvodnog dela Velikog Rzava;
- 2) kontrolom uticaja postojećih i planiranih aktivnosti na području akumulacionih jezera (poribljavanje, sportski ribolov, akvaturizam i dr.) i sliva (saobraćaj, privreda, turizam i dr.) na kvalitet životne sredine;
- 3) kontrolom i praćenjem mogućeg uticaja akumulacija na lokalna izvorišta i veće speleološke objekte i, po potrebi, preduzimanjem mera njihove zaštite;
- 4) kontrolom komunalnih objekata, posebno deponija čvrstog komunalnog otpada, postrojenja i objekata za prikupljanje i prečišćavanje otpadnih komunalnih i zagađenih atmosferskih voda, kao i održavanja komunalne higijene; i
- 5) kontrolom i praćenjem biotičkih i abiotičkih promena u vodnom sistemu Velikog Rzava nizvodno od akumulacije "Svrackovo", i zavisno od situacije prilagođavanje rada vodozahvatnih i energetskih postrojenja.

Mere zaštite u fazi realizacije i eksploatacije objekata podsistema "Rzav", kao i praćenje stanja životne sredine bliže se utvrđuju posebnom analizom/procenom uticaja objekata i radova na životnu sredinu.

11. ZAŠTITA OD AKCIDENATA, ELEMENTARNIH NEPOGODA I OBEZBEĐENJE INTERESA ZA ODBRANU ZEMLJE

U skladu sa posebnom namenom područja Prostornog plana zaštita od akcidenata i elementarnih nepogoda i obezbeđenje uslova od interesa za odbranu ostvaruju se:

- 1) definisanjem mera i postupaka za moguće akcidente posebnim programom upravljanja akumulacijom, koji priprema javno preduzeće nadležno za gazdovanje akumulacijom u saradnji sa nadležnom službom ministarstva odbrane i organima lokalne samouprave, na način predviđen propisanom metodologijom za procenu opasnosti od hemijskog udesa i od zagađivanja životne sredine, merama pripreme i merama za otklanjanje posledica udesa;
- 2) smanjenjem rizika od akumulacije sprovođenjem sledećih mera:
 - (1) redovnim i vanrednim oskultacionim osmatranjem i sistematskom kontrolom vodozahvatnih objekata i brane;
 - (2) izradom studije rizika sa posebnim analizama mogućih seizmodeformacija terena;

- (3) obezbeđenjem infrastrukture i opreme za edukaciju, obaveštavanje, uzbuđivanje i evakuaciju stanovništva u slučaju zarušavanja brane ili najava mogućeg narušavanja statičke stabilnosti brane;
 - (4) markiranjem na terenu kota nivoa mogućeg poplavnog talasa;
 - (5) određivanjem zona različitih nivoa rizika sa posebnim uslovima i zahtevima za planiranje i izgradnju; i
- 3) obezbeđenjem Uslova i zahteva za prilagođavanje potrebama odbrane (SMO, broj 01/2799-9/99 od 18.01.1999. godine) kroz planska rešenja Prostornog plana; i
 - 4) sprovođenjem Uslova i zahteva za prilagođavanje potrebama odbrane (SMO, broj 122-7 od 21.12.2000.godine) izradiće se uz tehničku dokumentaciju poseban prilog sa uslovima i merama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih razaranja.

12. BILANS PLANIRANE NAMENE PROSTORA (Referalna karta br. 1)

Promene u bilansu osnovne namene prostora planski su usmerene ka optimizaciji namene zemljišta i prirodnih uslova, uz nužno izuzimanje prostora za potrebe: realizacije objekata podsistema vodosnabdevanja "Rzav"; izgradnju puteva, tehničkih sistema i privrednih objekata; obezbeđenje dugoročnih stambeno-komunalnih, javnih i ekonomskih potreba lokalnih zajednica.

Po obimu, najznačajnije promene u bilansu namene prostora će se odnositi na uvećanje površina pod šumom za oko 34,7 km². Planiranim pošumljavanjem obezbediće se zastupljenost šuma na oko 42,0% površine Prostornog plana (u 1999.god. oko 34,4%). Prostori za pošumljavanje obuhvatiće sa 85% deo pašnjaka 7 i 8 kat. klase, sa oko 10% deo njiva 7 i 8 kat. klase i ostali deo od oko 5% na račun zapuštenih voćnjaka. Radovi koji pored pošumljavanja obuhvataju melioraciju i unapređenje kvaliteta postojećih šuma, predstavljaju dugoročni planski cilj čija se realizacija prenosi i u postplanski period nakon 2014.godine. Planirani obim pošumljavanja, pored zaštite od erozije i poboljšanja vodnih uslova, određen je i optimizacijom između postojeće namene, vlasničke strukture zemljišta, agropedološke zastupljenosti tzv. šumskih zemljišta i prognoziranim promenama u organizaciji i strukturi poljoprivrednih delatnosti.

Planirane akumulacije podsistema "Rzav" zahvataju 9,04 km², odnosno samo 2,07 % od ukupne površine Prostornog plana (437,27 km²). Od toga, akumulacija "Svračkovo"(čija je realizacija planski određena do kraja 2008. godine) i "Roge"(čija je realizacija moguća u planskom horizontu bliskom 2014. godine) zahvataju oko 6,19 km², odnosno 1% od ukupne površine Prostornog plana. Pored akumulacionih prostora, za potrebe uređenja lokacija za izgradnju podbranskih objekata, pristupnih puteva, prateće infrastrukture, otvaranje majdana i odlagališta, za ova dva vodoprivredna objekta planski je određen prostor od ukupno 6,50 km².

U kategoriju građevinskog zemljišta, pored postojećih, uključeni su i prostori predviđeni za: formiranje akumulacija, izgradnju brana i pratećih objekata podsistema "Rzav", izgradnju i uređenje prostora za stanovanje sa pratećim delatnostima, javne objekte i površine, privredne objekte, turizam i infrastrukturu. Građevinska područja naselja/zaseoka određena su kao prostorne celine, koje obuhvataju građevinsko zemljište i okućnice sa obradivim zemljištem. Bilans planirane namene prostora dat je u sledećoj tabeli:

Tabela 7: Bilans površina planirane namene prostora

Osnovna namena prostora	Stanje 1999.god.		Promena osnovne namene prostora		Planirana namena prostora	
			Akumulacije i prateća infrastruktura	Ostale prenamene (pošumljavanje, izgradnja i dr.)		
	km ²	%	km ²	km ²	km ²	%
Poljoprivredno zemljište	259,30	59,3	- 4,01	- 36,10	219,19	50,1
Šumsko zemljište	150,40	34,4	- 1,59	+ 34,70	183,51	42,0
Ostalo zemljište (nepodno i građevinsko zemljište)	27,57	6,3	(0,90)	+ 1,40	34,57 (28.97+5,60*)	7,9
UKUPNO	437,27	100,0			437,27	100,0

- akumulacije Svračkovo i Roge i prateća infrastruktura na poljoprivrednom i šumskom zemljištu

IV IMPLEMENTACIJA PROSTORNOG PLANA

1. PRIORITETNE AKTIVNOSTI I PRVA ETAPA OSTVARIVANJA PROSTORNOG PLANA

Prioritetne aktivnosti na implementaciji Prostornog plana **utvrđuju se za prvu etapu implementacije do 2008. godine**, odnosno do prispeća roka za preispitivanje planskih rešenja i inoviranja ugovora o implementaciji ovog plana.

Prioritetne aktivnosti utvrđene su na osnovu predviđenih etapa i faza realizacije vodoprivrednog podsistema "Rzav" i obuhvataju: zaštitu i uređenje prostora za izgradnju brane i formiranje akumulacije "Svračkovo", zaštitu životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara, uspostavljanje i uređenje zona zaštite akumulacije, uređenje sliva radi zaštite izvorišta i poboljšanja kvaliteta življenja, saobraćajne dostupnosti područja, iniciranje razvoja i uređenja naselja i zona sa specifičnim funkcijama (centara zajednica naselja, turizma i sl.).

1. Vodoprivredni podsistem "Rzav"

Plansko rešenje:	Realizacija prve faze prve etape podsistema "Rzav"
Prioritetne aktivnosti:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Pribavljanje zemljišta u javno vlasništvo i priprema prostora za izgradnju brane i formiranje akumulacije "Svračkovo" 2) Izgradnja pristupnog puta, dalekovoda 10(35) kV i TT kabla 3) Izgradnja brane "Svračkovo" 4) Izgradnja cevovoda sirove vode od brane do postrojenja privremenog vodozahvata "Ševalj", sa povezivanjem na postojeći (potisni) cevovod do PPV "Arlje" u Arilju 5) Izgradnja podbranske HE

2. Zaštita životne sredine i izvorišta vodosnabdevanja

Plansko rešenje 1:	Zaštita životne sredine i akumulacije "Svračkovo" od zagađivanja
Prioritetne aktivnosti:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Uspostavljanje i obeležavanje uže zone zaštite akumulacije "Svračkovo" 2) Sanitarno uređenje objekata i sanitacija zagađenog zemljišta u užoj zoni zaštite akumulacije, na teritoriji KO Roge i KO Svračkovo u opštini Požega
Plansko rešenje 2:	Antierozivna zaštita akumulacije "Svračkovo"
Prioritetne aktivnosti:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Uređenje bujičnih vodotoka u slivu Velikog Rzava u skladu s tehničkom dokumentacijom na nivou glavnog projekta 2) Pošumljavanje površina s lokalno najintezivnijom erozijom (srednja erozija) 3) Primena mera antierozivne zaštite obala i zaštite od pojave klizišta u priobalnom pojasu Velikog Rzava i akumulacije 4) Revitalizacije i rekultivacije pozajmišta, odlagališta i površina oštećenih radovima na izgradnji brane, pristupnog puta i prateće infrastrukture
Plansko rešenje 3:	Očuvanje kvaliteta životne sredine i upravljanje kvalitetom vode u slivu izvorišta i nizvodnom delu toka Velikog Rzava
Prioritetna aktivnost	<ol style="list-style-type: none"> 1) Izrada plana zaštite i upravljanja kvalitetom voda u skladu sa ovim Prostornim planom

3. Korišćenje i zaštita poljoprivrednog i šumskog zemljišta i šuma

Plansko rešenje 1:	Unapređenje stanja poljoprivrednog zemljišta
Prioritetne aktivnosti:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Agropedološka analiza obradivog zemljišta i definisanje agrotehničkih uslova gazdovanja zemljištem u užoj zoni zaštite akumulacije "Svračkovo" 2) Preduzimanje antierozivne zaštite na osnovu integralnih programa uređenja poljoprivrednog zemljišta i atara 3) Sanitarno bezbedno skladištenje, rukovanje i korišćenje otpada iz stočarske i ratarske proizvodnje 4) Podizanje novih i obnova dela amortizovanih zasada koštičavog, jagodastog i bobičavog voća i lekovitog bilja, sa težištem na primeni autohtonih sorti otpornih na bolesti i štetočine i tehnoloških metoda organske proizvodnje, bez korišćenja pesticida i mineralnih đubriva
Plansko rešenje 2:	Povećanje stepena šumovitosti
Prioritetna aktivnost:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Pošumljavanje zemljišta slabijeg proizvodnog potencijala (u javnom i privatnom vlasništvu) prema dinamici utvrđenoj opštim i posebnim osnovama i programima gazdovanja šumama, uz prethodnu saglasnost vlasnika/korisnika zemljišta
Plansko rešenje 3:	Povećanje kvaliteta prirodnih travnih površina i osnivanje livada na delu oranica 7. i 8. katastarske klase
Prioritetna aktivnost:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Melioracija livada i pašnjaka na osnovu kompleksnih programa uređenja pašnjaka i pašnih osnova

4. Putna infrastruktura i dostupnost područja

Plansko rešenje 1:	Izmeštanje i substitucija lokalnih puteva u zoni akumulacije "Svračkovo"
Prioritetne aktivnosti:	1) Izgradnja deonice lokalnog puta D.Selo (Svračkovo)-kruna brane-Severovo dužine oko 2 km 2) Izgradnja deonice lokalnog puta Roge-Roška luka-zaseok Vajovići dužine oko 1,5 km s mostom dužine oko 60 m 3) Izgradnja deonice lokalnog puta Roška Banja-zaseok Sarvani dužine oko 1,0 km s mostom u Roškoj luci dužine oko 50 m 4) Izgradnja pristupnog puta do brane "Svračkovo" sa regionalnog puta R-228 dužine oko 3,5 km s mostom preko V.Rzava
Plansko rešenje 2:	Poboljšanje saobraćajne dostupnosti područja
Prioritetna aktivnost:	1) Izgradnja deonice regionalnog puta R-228, Donji Ljubiš-lokalitet Rijeka (Visoka) dužine oko 7 km

5. Privredne aktivnosti

Plansko rešenje 1:	Unapređenje ekonomskih, tehničko-tehnoloških i organizacionih uslova poljoprivredne proizvodnje
Prioritetne aktivnosti:	1) Razvoj stočarske proizvodnje usklađen s pašnim osnovama i uspostavljenim režimima zaštite prostora 2) Reafirmacija tradicionalnog pašnjačko-kolibarskog i pašnjačko-stajskog načina držanja stoke i proizvodnje jagnječeg i junećeg mesa i ovčijeg i kravljeg mleka 3) Izrada i sprovođenje programa za primenu metoda organske proizvodnje
Plansko rešenje 2:	Obezbeđenje dopunskih ili alternativnih izvora prihoda stanovništva
Prioritetne aktivnosti:	1) Povećanje zaposlenosti seoskog stanovništva na podizanju, nezi i planskoj eksploataciji šuma, u lovstvu, kontrolisanom sakupljanju i preradi šumskih plodova i lekovitog bilja, pružanju turističkih usluga 2) Obnavljanje ili aktiviranje novih privrednih delatnosti u objektima koji su u prethodnom tranzicionom periodu zatvoreni
Plansko rešenje 3:	Kompletiranje i intenziviranje korišćenja postojeće turističke ponude i aktiviranje novih turističkih potencijala
Prioritetne aktivnosti:	1) Izrada i sprovođenje programa integralnog razvoja turizma i rekreacije za turističko mesto Roge-Banja Roge-Vitača 2) Izrada i sprovođenje programa integralnog razvoja turizma i rekreacije za turističko mesto Sirogojno

6. Komunalni sistemi i objekti

Plansko rešenje 1:	Poboljšanje vodosnabdevanja stanovništva u slivu V.Rzava
Prioritetne aktivnosti:	1) Substitucija lokalnih izvorišta i seoskih vodovoda u ataru naselja Roge i Svračkovo ugroženih izgradnjom brane i akumulacije "Svračkovo" 2) Dogradnja vodovoda od izvorišta "Zmajevac" do naselja Sirogojno 3) Revitalizacija i sanitarno uređenje izvorišta lokalnih sistema vodosnabdevanja
Plansko rešenje 2:	Prikupljanje i sanitarno bezbedno odvođenje otpadnih voda
Prioritetne aktivnosti:	1) Prikupljanje i sanitarno bezbedno odvođenje atmosferskih voda s lokalnih puteva u užoj zoni zaštite akumulacije "Svračkovo" i regionalnih puteva u široj zoni zaštite izvorišta 2) Sanitacija postojećih i izgradnja novih sanitarnih septičkih jama za domaćinstva u užoj zoni zaštite akumulacije "Svračkovo" 3) Sanitacija postojećih i izgradnja novih vodonepropusnih bazena i jama za osoku i čvrsti stajski otpad u užoj zoni zaštite akumulacije "Svračkovo"
Plansko rešenje 3:	Sanitarno bezbedno sakupljanje, transport i deponovanje komunalnog otpada
Prioritetne aktivnosti:	1) Sanitacija postojećih lokalnih seoskih smetlišta i formiranje sanitarno uređenih seoskih odlagališta komunalnog otpada van uže zone zaštite akumulacije "Svračkovo" i prostora sa uspostavljenim režimima zaštite 2) Organizovanje sakupljačkih stanica za prihvatanje kabastog kućnog otpada sa teritorija opština van šire zone zaštite akumulacije "Svračkovo" 3) Izgradnja transfer stanice komunalnog otpada u Ivanjici (Prema: Nacionalna politika upravljanja otpadom, Vlada Republike Srbije, 2003. godine) 4) Organizovanje komunalne službe u turističkim mestima
Plansko rešenje 4:	Sanitarno bezbedno sahranjivanje
Prioritetne aktivnosti:	1) Zatvaranje postojećih i obezbeđenje komunalno uređenih lokacija za nova groblja van uže zone zaštite akumulacije "Svračkovo" 2) Obezbeđenje komunalno uređenih lokacija za stočna groblja van šire zone zaštite (sliva) akumulacije "Svračkovo"
Plansko rešenje 5:	Proširenje mreže napojnih i distributivnih elektroenergetskih objekata
Prioritetne aktivnosti:	1) Izmeštanje DV 10 kV TS "Roge" - TS "Vajovići" 2) Izgradnja dvostrukog DV 10(35) kV između TS 35/10 kV "Ševelj"- TS 10/0,4 kV na gradilištu brane "Svračkovo", i TS 6,3/35 kV uz razvodno postrojenje podbranske HE do TS h/35/10 kV "Arlje 2"

7. Javne službe

Plansko rešenje 1:	Racionalizacija mreže, rekonstrukcija objekata, poboljšanje nivoa opremljenosti i kvaliteta usluga obrazovanja i vaspitanja, kulture i fizičke kulture, primarne zdravstvene i socijalne zaštite
Prioritetna aktivnost:	1) Rekonstrukcija i opremanje matičnih osnovnih škola, zdravstvenih ambulanti i apoteka
Plansko rešenje 2:	Povećanje dostupnosti i efikasnosti usluga javnih službi
Prioritetne aktivnosti:	1) Razvoj novih integrisanih usluga zdravstvene i socijalne pomoći staračkim domaćinstvima 2) Modernizacija rada i pružanja usluga mesnih kancelarija 3) Organizovanje redovnog javnog prevoza, uz subvencionirani prevoz učenika osnovnog i srednješkolskog uzrasta 4) Modernizacija rada mobilnih i stacionarnih službi veterinarske zaštite 5) Obezbeđenje uslova za korišćenje usluga mobilne telefonije u turističkim mestima i duž regionalnih puteva 6) Obezbeđenje uslova za kvalitetan prijem TV i radio signala u svim naseljima 7) Obezbeđenje uslova za redovno i kvalitetno održavanje lokalnih puteva

8. Zaštita prirodnih dobara

Plansko rešenje 1:	Formiranje akumulacije u stabilni vodni ekosistem
Prioritetne aktivnosti:	1) Istraživanje kvalitativnog sastava i kvantitativne strukture ihtiofaune, bentosa, planktona i vodene vegetacije pre i u toku formiranja akumulacije "Svrackovo" 2) Praćenje promena dinamike osnovnih pokazatelja kvaliteta vode i kontrolisano poribljavanje akumulacije
Plansko rešenje 2:	Zaštita, prezentacija i kontrolisano korišćenje prirodnih dobara
Prioritetne aktivnosti:	1) Utvrđivanje prethodne zaštite i uspostavljanje režima zaštite za predeone celine, speleološke objekte, lokalitete s geološkim odlikama, hidrografske objekte i vidikovce 2) Utvrđivanje statusa i režima zaštite prostora obuhvaćenog Sudijom zaštite Zlatiborske površi (u izradi)

9. Zaštita kulturnih dobara

Plansko rešenje:	Zaštita i prezentacija nepokretnih kulturnih dobara i njihove zaštićene okoline
Prioritetne aktivnosti:	1) Istraživanje i zaštita kroz dokumentaciju arheoloških nalazišta "Kuline" i "Klještane" u KO Roge pre njihovog potapanja 2) Istraživanje arheološkog nalazišta "Gradina" u D.Svrackovu radi utvrđivanja uslova eksploatacije kamena za izgradnju brane 3) Utvrđivanje statusa i kategorizacija evidentiranih spomenika koji uživaju prethodnu zaštitu, sa uslovima za njihovu prezentaciju

10. Zaštita od elementarnih nepogoda i uslovi odbrane

Plansko rešenje:	Zaštita nizvodnog područja i stanovništva od poplavnog talasa pri rušenju brane "Svrackovo"
Prioritetne aktivnosti	1) Realizacija mera i aktivnosti na zaštiti nizvodnog područja i stanovništva prema Analizi uticaja poplavnog talasa pri rušenju brane "Svrackovo", odnosno Uslovima i zahtevima utvrđenih od strane nadležne službe SMO (broj 122-7 od 21.12.2000.godine)

Prioritetne aktivnosti u implementaciji Prostornog plana date su za planska rešenja kojima se zadovoljavaju republički interesi, interesi lokalnih zajednica korisnika prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav" i interesi lokalnih zajednica u slivu Velikog Rzava, te su obavezujući za sve nivoe upravljanja.

2. UČESNICI U IMPLEMENTACIJI PROSTORNOG PLANA

Ključni učesnici u ostvarivanju Prostornog plana su u skladu sa svojim nadležnostima i delokrugom rada: republički resorni organi, javna preduzeća i posebne organizacije; opštine čije su teritorije obuhvaćene ovim planom i opštine koje su korisnici prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema vodosnabdevanja "Rzav".

Ključni učesnici na republičkom nivou upravljanja su ministarstva sa odgovarajućim direkcijama i upravama nadležnim za poslove vodoprivrede, poljoprivrede, šumarstva i izgradnju objekata; kao i javna preduzeća nadležna za poslove vodoprivrede, elektroprivrede i šumarstva. U ostvarivanju Prostornog plana odgovarajuće učešće uzeće i ministarstva nadležna za poslove zaštite životne sredine, turizma i usluga, zdravlja, socijalne politike, prosvete i privrede; agencija nadležna za prostorno planiranje; posebna organizacija nadležna za puteve; kao i zavodi nadležni za zaštitu prirode i spomenika kulture.

Ključni učesnici na lokalnom nivou upravljanja su opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica, Javno preduzeće za vodosnabdevanje "Rzav", kao i opštine Gornji Milanovac, Lučani i

Čačak. U ostvarivanju Prostornog plana odgovarajuće učešće uzeće i mesne zajednice, opštinska javna komunalna preduzeća, direkcije i ustanove s područja opština obuhvaćenih Prostornim planom,

Pored navedenih učesnika neophodno je animirati i organizovati učešće drugih aktera u ostvarivanju ovog prostornog plana, u prvom redu vlasnike nepokretnosti, privredna preduzeća, asocijacije proizvođača, nevladine organizacije i druge aktere.

3. MERE I INSTRUMENTI ZA IMPLEMENTACIJU PROSTORNOG PLANA

Efikasnost implementacije Prostornog plana uslovljena je obezbeđenjem koordinacije predviđenih aktivnosti i različitih aktera/učesnika. Polazi se od iskustava zemalja EU da se uspešna koordinacija može obezbediti primenom multisektorskog pristupa - kombinacije mera i instrumenata različitih politika prema tematskim oblastima i problemima koja se planom rešavaju, kao i uspostavljanjem institucionalno-organizacionih aranžmana i partnerstva na različitim relacijama (javni-privatni sektor, javne-nezavisne institucije/organizacije, nivo upravljanja-javnost i dr.).

Osnovne mere i instrumenti različitih politika za implementaciju planskih rešenja Prostornog plana za period do 2008. godine bazirani su na postojećem sistemu upravljanja u Srbiji, u određenoj meri se sugerišu mere i instrumenti koje će, prema očekivanjima, u ovom periodu biti definisane i primenjivane tokom faza pristupanja EU.

Mere i instrumenti za implementaciju Prostornog plana su otvoreni za usklađivanje s promenama sistema upravljanja i planiranja u Srbiji u toku ostvarivanja ovog plana.

3.1. Mere i instrumenti različitih politika

3.1.1. Mere i instrumenti opšte-ekonomske politike

Značajnim se smatra ustanovljavanje mera i instrumenata opšte ekonomske politike za sva planinska područja u Srbiji, naročito za slivove izvorišta vodosnabdevanja na planinskom području. To bi, u prvom redu, bile sledeće mere i instrumenti:

1. Povoljni dugoročni krediti i poreski podsticaji za privatni sektor i vlasnike nepokretnosti za ulaganja u sprovođenje mera zaštite i uređenja poljoprivrednog zemljišta i šuma u skladu s režimima zaštite izvorišta, integralnim programima uređenja poljoprivrednog zemljišta i pašnjaka i programima gazdovanja šumama; mera zaštite i prezentacije prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara.
2. Povoljni dugoročni krediti za privatni sektor i vlasnike nepokretnosti za ulaganja u prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda, prikupljanje i deponovanje komunalnog otpada, korišćenja alternativnih izvora energije i drugih mera zaštite životne sredine i izvorišta.
3. Povoljni dugoročni krediti i poreski podsticaji za razvojno opredeljene poljoprivredne proizvođače, kao i dodatne stimulacije za mlade i proizvođače koji preuzimaju napuštena i staračka gazdinstva i/ili uvode metode organske proizvodnje.
4. Povoljni krediti i poreski podsticaji za modernizaciju i izgradnju objekata za otkup mleka, otkup i primarnu preradu šumskih plodova, lekovitog i aromatičnog bilja; za pružanje usluga veterinarske i stručne poljoprivredne službe i tehničkih servisa u privatnom sektoru.
5. Formiranje fonda za osiguranje kredita za poljoprivredu, koji će omogućiti korišćenje dugoročnih bankarskih kredita pod povoljnim uslovima za: nabavku poljoprivredne mehanizacije, opreme i repromaterijala; obnove stočnog fonda, izgradnje i opremanja stočnih farmi; obnovu i podizanje višegodišnjih zasada.
6. Osiguranje (garancijski fond) i davanje povoljnih dugoročnih kredita i poreskih podsticaja za privatizaciju i razvoj malih i srednjih preduzeća, s najvećim stepenom osiguranja i najnižim kamatnim stopama za otvaranje novih radnih mesta i početnike koji prvi put započinju proizvodnju ili za pružanje deficitarnih usluga.
7. Formiranje fonda za regionalni razvoj i razvoj nedovoljno razvijenih područja, koji će subvencionirati i podsticati otvaranja novih radnih mesta i zapošljavanje mlađeg i ženskog dela populacije.
8. Povoljni dugoročni krediti, subvencije i poreski podsticaji za izgradnju i modernizaciju sadržaja turističke ponude i opreme (za ulaganja u pribavljanje i uređenje građevinskog zemljišta, komunalno opremanje, izgradnju i rekonstrukciju objekata seoskih domaćinstava za turistički smeštaj, izgradnju turističke opreme i organizovanje javnih službi).

9. Povoljni dugoročni krediti, subvencije i poreski podsticaji privatnom sektoru za pružanje usluga javnih službi.

Naznačene mere i instrumente opšte-ekonomske politike trebalo bi da ustanove ministarstva nadležna za finansije, privredu i poljoprivredu.

3.1.2. Mere i instrumenti drugih politika

Osnovne mere i instrumenti politike razvoja **vodoprivrede i zaštite životne sredine su:**

1. Usklađivanje prodajne cene vode i svih vodoprivrednih usluga sa zahtevom iz Strategije dugoročnog razvoja vodoprivrede Srbije da pokrije sve troškove proste reprodukcije sistema i troškove zaštite izvorišta vodosnabdevanja, kao i deo troškova proširene reprodukcije.
2. Udruživanje sredstava javnih prihoda Republike Srbije i skupština opština Arilje, Gornji Milanovac, Požega, Lučani i Čačak u oblasti vodoprivrede i zaštite životne sredine, kao i konkurisanje za korišćenje sredstava EU preko predpristupnog programa ISPA posle 2004. godine.

Ove mere i instrumente trebalo bi da utvrde i prate njihovu primenu ministarstva nadležna za usluge, vodoprivredu i zaštitu životne sredine. Njihova primena je u delokrugu rada opštinskih javnih komunalnih preduzeća za vodovod i kanalizaciju, opština Arilje, Gornji Milanovac, Požega, Lučani i Čačak (korisnici prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav") i Javnog preduzeća za vodosnabdevanje "Rzav".

Osnovne mere i instrumenti politike razvoja **poljoprivrede i sela su:**

1. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština u oblasti poljoprivrede i razvoja ruralnog područja s privatnim sektorom, radi obezbeđenja podsticajnih sredstava za pripremu i realizaciju integralnih programa zaštite i uređenja poljoprivrednog zemljišta i atara, programa uređenja pašnjaka i pašnih osnova, programa organske proizvodnje i drugih razvojnih programa (govedarstva, ovčarstva, kozarstva, jagodastog voća i sl.); kao i ekonomski i biološki vitalnim poljoprivrednim gazdinstvima za transfer zemljišta, stoke i tehničkih sredstava s regresivnih gazdinstava, dugoročni zakup i druge oblike nesvojinskih prava korišćenja zemljišta, primenu antierozivne obrade poljoprivrednog zemljišta, osnivanje i melioraciju livada i pašnjaka, pošumljavanje zemljišta slabijeg proizvodnog potencijala, očuvanje lokalnih sorti i pasmina, organsku proizvodnju hrane, formiranje prepoznatljivih robnih marki s geografskim poreklom i za udruživanje u interesne asocijacije/zadruge.
2. Finansiranje iz agrarnog budžeta pedoloških istraživanja, razvoja i modernizacije veterinarske i stručne poljoprivredne službe, i obezbeđenje finansijske podrške gazdinstvima spremnim za prihvatanje odgovarajućih tehnoloških rešenja i ekoloških standarda.
3. Konkurisanje opština za korišćenje sredstava EU preko predpristupnog programa SAPARD posle 2004. godine.

Ove mere i instrumente trebalo bi da utvrde i primenjuju ministarstva nadležna za poljoprivredu, šumarstvo i zaštitu životne sredine, fondovi ili banke nadležni za razvoj, odnosno regionalni razvoj, u saradnji sa opštinama Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica.

Osnovne mere i instrumenti politike razvoja **šumarstva i lovstva su:**

1. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština u oblasti šumarstva i vodoprivrede s privatnim sektorom.
2. Ustanovljavanje jedinstvenog i jednakog statusa svih šuma bez obzira na sektor vlasništva.
3. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnog ministarstva i sredstava korisnika lovišta.

Ove mere i instrumente trebalo bi da utvrde i primenjuju ministarstvo nadležno za vodoprivredu, tj. Republička direkcija za vode, Javno vodoprivredno preduzeće "Morava", Javno preduzeće za gazdovanje šumama "Srbijašume" i opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa vlasnicima nepokretnosti/zemljišta i korisnicima lovišta.

Osnovne mere i instrumenti politike razvoja **infrastrukturnih sistema i komunalnih objekata su:**

1. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština korisnika prve faze prve etape vodoprivrednog

podсистema "Rzav" u oblasti vodoprivrede za izmeštanje i substituciju puteva, lokalnih izvorišta i vodovoda, razvoj sanitarno bezbednog tretmana otpadnih voda i sanitaciju seoskih smetlišta.

2. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština za regionalne puteve, uz konkurisanje za korišćenje sredstava EU preko predpristupnog programa ISPA posle 2004. godine.
3. Udruživanje sredstava javnih prihoda opština i privatnog sektora, uz konkurisanje opština za korišćenje sredstava EU preko predpristupnih programa SAPARD i ISPA posle 2004. godine za razvoj lokalne komunalne infrastrukture.
4. Udruživanje sredstava javnih prihoda opština i privatnog sektora, uz konkurisanje opština za korišćenje sredstava EU preko predpristupnog programa ISPA, kao i programa LIFE i/ili UTN i sredstava Evropske banke za rekonstrukciju posle 2004. godine za sanitarno bezbedno deponovanje komunalnog otpada.

Ove mere i instrumente trebalo bi da utvrde i primenjuju ministarstvo nadležno za vodoprivredu, tj. Republička direkcija za vode, Javno vodoprivredno preduzeće "Morava", JPV "Rzav", Republička direkcija za puteve, opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica i opštinska javna komunalna preduzeća, u saradnji sa privatnim sektorom.

Osnovne mere i instrumenti politike razvoja **javnih službi** su:

2. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština u oblasti javnih službi s privatnim sektorom, uz konkurisanje za korišćenje sredstava EU preko predpristupnog programa SAPARD posle 2004. godine i sredstava Svetske banke za programe socijalne i zdravstvene zaštite.

Ovu meru trebalo bi da utvrde i primenjuju ministarstva nadležna za prosvetu, zdravlje, socijalnu politiku i kulturu i opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa privatnim sektorom i odgovarajućim nevladinim organizacijama.

Osnovne mere i instrumenti politike razvoja **turizma** su:

1. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica u oblasti turizma s privatnim sektorom.

Ovu meru trebalo bi da utvrde i primenjuju ministarstvo nadležno za turizam i opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa privatnim sektorom.

Osnovne mere i instrumenti politike **zaštite životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara** su:

1. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština korisnika prve faze prve etape vodoprivrednog podсистema "Rzav" u oblasti vodoprivrede za istraživanje arheoloških lokaliteta "Kuline", "Klještane" i "Gradina".
2. Udruživanje sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstava i javnih prihoda opština Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica u oblasti zaštite životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara s privatnim sektorom.

Ove mere trebalo bi da utvrde i primenjuju ministarstva nadležna za vodoprivredu, zaštitu životne sredine i kulturnih dobara i opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa Zavodom za zaštitu prirode Srbije, Zavodom za zaštitu spomenika kulture u Kraljevu i privatnim sektorom.

3.2. Kompenzacije za ograničenja u razvoju

Sistem kompenzacija (uslova, obračuna, modaliteta i aranžmana) vlasnicima zemljišta i titularima svojine nad zemljištem za nastale štete, uskraćivanje i umanjeње dobiti usled ograničenja, kao i kompenzacionih programa (u oblasti razvoja poljoprivrede i sela, lokalnih infrastrukturnih sistema, komunalnih objekata, javnih službi, turizma i dr.) za ograničenja u razvoju lokalnih zajednica na području Prostornog plana, radi sprovođenja režima i mera zaštite u užoj i široj zoni zaštite izvorišta zajednički utvrđuju mesne zajednice s područja Prostornog plana i opštine Arilje, Požega, Užice, Čajetina, Nova Varoš, Ivanjica, Gornji Milanovac, Lučani i Čačak, uz stručnu i organizacionu podršku Saveta za praćenje i koordinaciju sprovođenja Ugovora o implementaciji Prostornog plana i ministarstava nadležnih za planiranje i izgradnju prostora, saobraćaj, poljoprivredu, šumarstvo, vodoprivredu i turizam, odgovarajućih direkcija, uprava i agencija, kao i nevladinih organizacija.

3.3. Razrada i sprovođenje Prostornog plana u drugim planovima i programima

Prostorni plan će se sprovoditi izradom i donošenjem sektorskih/granskih planova i programa, kao i razradom planskih rešenja urbanističkim planovima i programima uređenja građevinskog zemljišta u skladu sa zakonom.

Prostorni planovi opština Arilje, Požega, Čajetina, Užice, Nova Varoš i Ivanjica usklađivaće se sa planskim rešenjima ovog Prostornog plana i bliže će definisati planska rešenja u vezi sa privrednim razvojem, organizovanja mreže centara naselja, uređenjem građevinskih područja naselja i objekata javnih službi u skladu sa zakonom.

3.3.1. Razrada Prostornog plana urbanističkim planovima i programima

Nadležne skupštine opština doneće na osnovu ovog Prostornog plana u periodu do početka izgradnje brane "Svračkovo", a najkasnije do 2008. godine, sledeće urbanističke planove:

1. Plan(ove) detaljne regulacije za lokalne puteve i druge infrastrukturne objekte koji se supstituišu ili izmeštaju iz zone potapanja i izgradnje brane "Svračkovo", čiju izradu finansiraju Republička direkcija za vode i opštine korisnici prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav";
2. Plan detaljne regulacije za deonicu regionalnog puta R-228, Donji Ljubiš-lokalitet Rijeka, čiju izradu finansiraju opštine Čajetina i Arilje i Republička direkcija za puteve;
3. Plan opšteg uređenja naselja Roge i Svračkovo, čiju izradu finansiraju Republička direkcija za vode i opštine korisnici prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav"; i

Urbanistički plan za pristupni put i prateću infrastrukturu (cevovod sirove vode, dalekovod i TT kabl) nizvodno od brane "Svračkovo", donet tokom 1999. godine od strane SO Požega, u potpunosti je saglasan sa ovim Prostornim planom.

Plan detaljne regulacije za branu i akumulaciju "Svračkovo" doneće SO Požega do kraja 2004. godine.

Skupština opštine Požega doneće na osnovu Prostornog plana u periodu do 2008. godine, odnosno do početka pribavljanja zemljišta za potrebe izgradnje brane i akumulacije "Svračkovo", sledeće programe:

1. U slučaju da se pribavljanje zemljišta ne može rešiti neposrednom pogodbom: Program preseljenja domaćinstava iz zone potapanja, podbranske zone i drugih lokacija ugroženih izgradnjom brane "Svračkovo", čiju izradu finansiraju Republička direkcija za vode i opštine korisnici prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav"; i
2. Srednjoročni i godišnje programe uređenja javnog i ostalog građevinskog zemljišta za naselja Roge i Svračkovo.

3.3.2. Sprovođenje Prostornog plana u sektorskim/granskim planovima i programima

Sprovođenje i razradu planskih rešenja i pravila utvrđenih Prostornim planom u sektorskim/granskim planovima i programima u skladu sa zakonom obezbediće:

1. Ministarstvo nadležno za vodoprivredu, tj. Republička direkcija za vode, u saradnji sa Javnim vodoprivrednim preduzećem "Morava" i JPV "Rzav" usklađivanjem godišnjih programa izgradnje, rekonstrukcije i održavanja vodoprivrednih objekata u Republici Srbiji; izradom projekta antierozivne zaštite za sliv V.Rzava; donošenjem srednjoročnih i godišnjih programa upravljanja vodoprivrednim podsistemom "Rzav" i programa monitoringa kvaliteta vode u slivu V.Rzava; a u saradnji sa ministarstvom nadležnim za zaštitu životne sredine donešenjem programa zaštite voda u slivu V.Rzava;
2. Ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine u saradnji sa opštinama Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica realizacijom akcionih programa zaštite životne sredine za sliv V.Rzava preko lokalnih Agendi 21.
3. Skupštine opština Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poljoprivredu i asocijacijama poljoprivrednih proizvođača, vlasnicima zemljišta i korisnicima kojima je ustupljeno korišćenje dela ribarskog područja, ispitivanjem agropedoloških osobina zemljišta; donošenjem integralnih programa uređenja poljoprivrednog zemljišta i atara, pašnih osnova i kompleksnih programa uređenja pašnjaka, programa razvoja organske, tj. ekološke proizvodnje hrane, programa razvoja stočarstva, programa podizanja i obnavljanja manjih plantažnih zasada jagodastog i koštičavog voća.

4. Korisnici ribarskih područja donošenjem srednjoročnih i godišnjih programa unapređenja ribarstva.
5. Javno preduzeće za gazdovanje šumama "Srbijašume" revizijom opštih i posebnih osnova za gazdovanje šumama; u saradnji sa vlasnicima zemljišta izradom programa gazdovanja šumama u privatnom vlasništvu, kojima bi se pouzdanije utvrdilo stanje ovih šuma, a planovima gazdovanja uvažili opšti vodozaštitni i posebni posednički interesi za svaki deo šume.
6. Korisnici lovnog područja, odnosno lovišta donošenjem lovnih osnova za gazdovanje lovnim područjem i lovištem i godišnjih planova gazdovanja lovištima.
7. Republička direkcija za puteve, u saradnji sa opštinama Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa održavanja, zaštite i razvoja regionalnih puteva.
8. Skupštine opština Požega i Užice, tj. opštinske direkcije za puteve, usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa razvoja lokalnih puteva.
9. Skupštine opština Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica donošenjem srednjoročnih i godišnjih programa razvoja vodovodne i kanalizacione infrastrukture; dvogodišnjih programa upravljanja otpadom i odluka o komunalnom redu u opštinama.
10. Javno preduzeće "Elektroprivreda Srbije", u saradnji sa Javnim preduzećem za distribuciju električne energije "Elektrodistribucija" iz Užica usklađivanjem srednjoročnih planova, odnosno dvogodišnjih programa razvoja energetike, odnosno distribucije električne energije.
11. Skupštine opština Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa nadležnim ministarstvima, mesnim zajednicama, privatnim sektorom i nevladinim organizacijama, utvrđivanjem opštinske politike zdravstvene zaštite, socijalne zaštite i razvoja kulture i fizičke kulture i donošenjem akta o mreži objekata dečjih vrtića i osnovnih škola u opštini.
12. Skupštine opština Požega i Čajetina, u saradnji sa ministarstvom nadležnim za turizam, donošenjem programa integralnog razvoja turizma i rekreacije za turističko mesto Roge-Banja Roge-Vitača i turističko mesto Sirogojno.
13. Zavod za zaštitu prirode Srbije, u saradnji sa opštinama Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica i privatnim sektorom, usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa zaštite i uređenja prirodnih dobara.
14. Zavod za zaštitu spomenika kulture u Kraljevu, u saradnji sa opštinama Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica i privatnim sektorom, utvrđivanjem godišnjih programa istraživanja i zaštite (nepokretnih) kulturnih dobara.

3.4. Podrške implementaciji Prostornog plana

3.4.1. Podrška informacionog, monitoring i kontrolnog sistema implementaciji Prostornog plana

Upravljanje zaštitom, razvojem i uređenjem prostora u skladu sa planskim rešenjima i pravilima utvrđenim Prostornim planom podrazumeva razvoj informacionih i monitoring sistema i unapređenje kontrolnih sistema u različitim oblastima, koje će u skladu sa zakonom obezbediti:

- za razvoj informacionih i monitoring sistema

1. Javno vodoprivredno preduzeće "Morava", u saradnji sa JPV "Rzav" i opštinskim javnim komunalnim preduzećima za vodovod i kanalizaciju izradom katastra zagađivača voda za sliv Velikog Rzava; praćenjem zasipanja akumulacije; periodičnim ispitivanjem abiotičkih i biotičkih karakteristika akumulacije i nizvodnog toka Velikog Rzava i izradom ekonomskih analiza korišćenja vode.
2. Ministarstvo nadležno za vodoprivredu, tj. Republička direkcija za vode, u saradnji sa Javnim vodoprivrednim preduzećem "Morava" i JPV "Rzav" uspostavljanjem sistema monitoringa kvaliteta vode i sistema monitoringa upravljanja vodoprivrednim podsistemom "Rzav", kao i pripremom za uključivanje vodoprivrednog podsistema "Rzav" u vodoprivredni informacioni sistem Srbije; a u saradnji sa Republičkim hidrometeorološkim zavodom uspostavljanjem monitoringa meteoroloških parametara u zoni akumulacije.
3. Ministarstvo nadležno za poslove nadzora i monitoringa vodoprivrednih objekata kontinualnim oskultacionim osmatranjem i sistematskom kontrolom vodozahvatnih objekata i brane.

4. Ministarstvo nadležno za poljoprivredu, u saradnji sa ministarstvom nadležnim za zaštitu životne sredine i opštinama Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica izradom katastra zagađivača poljoprivrednog zemljišta za sliv Velikog Rzava i uspostavljanjem monitoringa poljoprivrednog zemljišta.
5. Skupštine opština Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica, u saradnji sa Republičkim geodetskim zavodom, inoviranjem katastarskog premera i ažuriranjem podataka o površinama zemljišta po vlasnicima i kulturama.
6. Ministarstvo nadležno za šumarstvo, tj. Uprava za šume u saradnji sa Republičkim geodetskim zavodom uspostavljanjem inventara šuma (u javnom i privatnom vlasništvu); a u saradnjim sa Javnim preduzećem za gazdovanje šumama "Srbijašume" uspostavljanjem informacionog i monitoring sistema o šumama.
7. Zavod za zaštitu prirode Srbije i Zavod za zaštitu spomenika kulture u Kraljevu ažuriranjem registara prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara.

- za unapređenje kontrolnih sistema

8. Ministarstvo nadležno za sanitarnu zaštitu pojačanim nadzorom nad sprovođenjem mera sanitarne zaštite izvorišta.
9. Ministarstva nadležna za vodoprivredu, tj. Republička direkcija za vode, sanitarne zaštite, zaštite životne sredine i opštinske uprave Arilja, Čajetine, Požege, Užica, Nove Varoši i Ivanjice pojačanim nadzorom nad radom objekata i postrojenja za prečišćavanje i distribuciju vode za piće i objekata i postrojenja za prikupljanje i prečišćavanje otpadnih komunalnih i zagađenih atmosferskih voda.
10. Opštinske uprave Arilja, Čajetine, Požege, Užica, Nove Varoši i Ivanjice, u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poljoprivredu, pojačanim nadzorom nad korišćenjem, zaštitom i uređenjem poljoprivrednog zemljišta, poribljavanjem vodotoka i akumulacije i ribarstva, primenom sredstava za zaštitu bilja i drugih hemijskih sredstava i pojačanim veterinarsko-sanitarnim nadzorom.
11. Ministarstvo nadležno za šumarstvo, tj. Uprava za šume i opštinske uprave Arilja, Čajetine, Požege, Užica, Nove Varoši i Ivanjice pojačanim nadzorom nad gazdovanjem šumama i ostvarivanjem vodozaštitne funkcije šuma.
12. Ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine i opštinske uprave Arilja, Čajetine, Požege, Užica, Nove Varoši i Ivanjice pojačanim nadzorom nad obavljanjem i kontrolom uticaja aktivnosti na prostoru akumulacije (poribljavanje, sportski ribolov, akvaturizam i sl.) i sliva (saobraćaj, poljoprivreda, turizam i dr.) na kvalitet životne sredine.
13. Ministarstva nadležna za zaštitu životne sredine i kulturu, u saradnji sa nadležnim zavodima za zaštitu prirode i spomenika kulture, pojačanim nadzorom nad zaštitom prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara u toku izgradnje i eksploatacije objekata prve faze prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav".
14. Opštinska uprava Požege pojačanim nadzorom nad korišćenjem i izgradnjom prostora rezervisanog za prvu fazu prve etape vodoprivrednog podsistema "Rzav" do njegovog privođenja planiranoj nameni i prostora uže zone zaštite akumulacije "Svračkovo".
15. Opštinske uprave Arilja, Čajetine, Požege, Užica, Nove Varoši i Ivanjice pojačanim nadzorom nad stanjem komunalnih objekata, pružanjem komunalnih usluga i obavljanjem komunalnih delatnosti.

3.4.2. Preporuke za institucionalno-organizaciona podršku implementaciji Prostornog plana

Upravljanje zaštitom, razvojem i uređenjem prostora u skladu sa planskim rešenjima i pravilima utvrđenim Prostornim planom podrazumeva i niz institucionalno-organizacionih mera koje bi trebalo da se preduzimaju u opštinama Arilje, Čajetina, Požega, Užice, Nova Varoš i Ivanjica i u privatnom sektoru u tim opštinama, u saradnji sa republičkim resornim organima, republičkim i regionalnim organizacijama, nevladinim organizacijama i asocijacijama građana, i to:

1. Organizaciono i kadrovsko jačanje opštinskih inspeksijskih službi radi kontrole korišćenja, izgradnje i uređenja prostora, kao i opštinskih uprava i/ili organizacija (na regionalnom nivou upravljanja) za upravljanje zaštitom životne sredine i razvoj partnerstva s nevladinim organizacijama zainteresovanim za unapređenje životne sredine.

2. Iniciranje koordiniranog upravljanja životnom sredinom na interlokalnom (asocijacije opština) i/ili regionalnom nivou upravljanja.
3. Poboljšanje koordinacije opštinskih javnih preduzeća za komunalne delatnosti i opštinskih uprava (urbanističke, katastra i dr.) u pogledu objedinjavanja aktivnosti na pribavljanju i uređenju građevinskog zemljišta, poboljšanju infrastrukturne opremljenosti i komunalne uređenosti područja.
4. Razvoj i modernizaciju veterinarske i stručne poljoprivredne službe; a u okviru rada stručne poljoprivredne službe obezbeđenje stručnog savetodavstva i informativno-edukativne podrške za permanentno informisanje i obrazovanje poljoprivrednih proizvođača, posebno u pogledu primene metoda organske proizvodnje hrane, kontrolisanog i integralnog prihranjivanja i zaštite bilja, adekvatne ishrane i nege stoke, antierozivne obrade zemljišta i dr.
5. Formiranje posebnog interlokalnog odbora/saveta za razvoj poljoprivrede i ruralnog područja za koordinaciju ostalih aktivnosti koje su, direktno ili indirektno, povezane s korišćenjem, zaštitom i uređenjem poljoprivrednog zemljišta i naselja.
6. Udruživanje poljoprivrednih proizvođača u interesne asocijacije ili zadruga radi specijalizacije, unapređenja, kontrole kvaliteta i marketinga poljoprivredne proizvodnje.
7. Interesno povezivanje asocijacija, tj. zadruga poljoprivrednih proizvođača sa sferom prerade i prometa poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.
8. Uključivanje privatnog sektora u pružanje usluga javnih službi i korišćenje objekata u javnom vlasništvu.
9. Organizovanje primarne zdravstvene i socijalne zaštite, predškolskog obrazovanja i vaspitanja, specijalizovanih programa osnovnog obrazovanja i kulture, posebno vodeći računa o specifičnosti ruralnih područja (struktura i razmeštaj stanovništva, komunikacije i sl.) i razvojnim interesima koji kroz prihvatljiv nivo kvaliteta življenja obezbeđuju demografsko održanje lokalnih populacija.
10. Razvoj i modernizacija turističkih organizacija opština, radi organizacije informatičko-marketinške podrške razvoju turizma.
11. Udruživanje i klubska organizovanje turističkih aktivnosti sportsko-rekreativne ponude u prostoru i turističkim mestima.

Upravljanje zaštitom, razvojem i uređenjem područja Prostornog plana bi trebalo da se zasniva na koordiniranom delovanju lokalnih samouprava, putem javnog institucionalno-organizacionog aranžmana za implementaciju kompenzacionih šema i programa.

Odgovarajući institucionalno-organizacioni aranžman za upravljanje razvojem, zaštitom i uređenjem prostora bi trebalo da formiraju opštine obuhvaćene Prostornim planom i opštine korisnici regionalnog podsistema vodosnabdevanja "Rzav", u saradnji sa republičkim resornim organima, zainteresovanim organizacijama, preduzećima, nevladinim organizacijama i privatnim sektorom.

Institucionalno-organizacioni aranžman za upravljanje razvojem, zaštitom i uređenjem prostora bi trebalo da se finansira iz javnih prihoda opština i/ili iz dela ekonomske cene pružanja vodoprivrednih usluga.